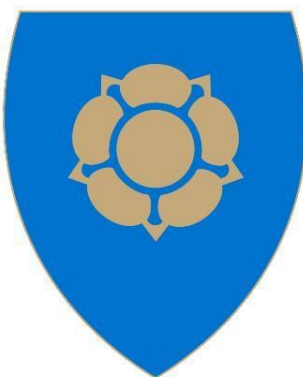

Projekteerimine – EEP001085
Projekteerimine – FPR000184
Ehitusprojektide ekspertiiside tegemine – EPE000324
Ehitiste ekspertiiside tegemine – EEK000394
Ehitusjuhtimine – EEJ001255
Ehitusgeodeetilised ja –geoloogilised uuringud - EEG000114
Elektritööd - TEL000717
Omanikujärelevalve – EEO001272

Töö nr

24240-0022

Töö nimetus

**Alutaguse valla jäätmekava aastateks
2025-2030**

Objekti asukoht

Alutaguse vald

Valdkond

Jäätmekava

Projektijuhi nimi ja allkiri

Sven Otsmaa

Kuupäev

29.05.2025

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	4
2	ÜLDOSA	6
2.1	ALUTAGUSE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS	6
2.1.1	Asukoht.....	6
2.1.2	Rahvastik.....	7
2.1.3	Tehniline taristu	10
2.1.4	Alutaguse valla jäätmemajandus	11
2.1.5	Looduskeskkond.....	11
2.2	JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	12
2.2.1	Euroopa Liidu õigusaktid	12
2.2.2	Eesti õigusaktid.....	13
2.2.3	Ülevaade kavandatavast jäätmereformist.....	14
	Eesmärgiks on, et pärast reformi suureneb nii liigiti kogumine kui materjalide ringlus ja maksimaalne taaskasutus.....	14
2.2.4	Alutaguse valla jäätmekäitlusalased õigusaktid	14
2.3	JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUDOKUMENDID	15
2.3.1	Riigi jäätmekava	15
2.3.2	Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030.....	19
2.3.3	Alutaguse valla üldplaneeringu lähteseisukohad	20
2.3.4	Alutaguse valla arengukava seisukohad.....	20
2.4	JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU	21
3	JÄÄTMEKÄITLUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS	23
3.1	TEKKIVATE JÄÄTMETE KOGUSED LIIKIDE JA PÄRITOLU KAUPA.....	23
3.2	OLMEJÄÄTMED	24
3.3	PAKENDIJÄÄTMED.....	33
3.4	BIOLAGUNEVAAD JÄÄTMED	36
3.4.1	Kalmistujäätmed	37
3.5	EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMED	37
3.6	OHTLIKUD JÄÄTMED	41
3.7	ROMUSÕIDUKID JA VANAREHVID.....	42
3.8	ELEKTRI- JA ELEKTROONIKAJÄÄTMED	44
3.9	REOVEESETE.....	44
3.10	TERVISHOIU- JA VETERINAARIMATEENUSTE JÄÄTMED.....	45
3.11	TÖÖSTUSJÄÄTMED	45
4	JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLUS	46
4.1	LIITUMINE KOGUMISSÜSTEEMIDEGA	46
4.2	JÄÄTMETE VASTUVÖTU- JA KOGUMISPUNKTID	47
4.3	LÜHIÜLEVAADE ALUTAGUSE VALLA JÄÄTMEKÄITLUSPUNKTIDEST.....	47
4.3.1	Elektroonikaromude kogumine Alutaguse vallas	47
4.3.2	Pakendijäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	49
4.3.3	Biolagunevate jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	50
4.3.4	Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem.....	51
4.3.5	Elektri- ja elektroonikaromude kogumis- ja käitlussüsteem	51
4.3.6	Koondandmed eriliigiliste jäätmete kogumissüsteemide osas	52
4.4	JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDAMINE JA RAHASTAMINE	53
4.4.1	Jäätmemajanduse korraldamine.....	53
4.4.2	Jäätmehoolduse rahastamine.....	54

4.5	ANDMED SULETUD PRÜGILATE NING JÄÄKREOSTUSOBJEKTIDE KOHTA	
	55	
5	EELNEVA JÄÄTMEKAVA EESMÄRKIDE TÄITMISE ANALÜÜS	56
6	PLANEERIMINE	58
6.1	JÄÄTME TEKKE PROGNOOS	58
6.2	EESMÄRKIDE SEADMINE	59
6.3	TEGEVUSKAVA	60
6.3.1	KOGUMISSÜSTEEMIDE VALIK	60
6.4	ALUTAGUSE VALLA KORRALDATAVA JÄÄTMEVEO ARENDAMINE	61
6.4.1	Jäätmete kogumisvahendite analüüs OÜ Civitta läbi viidud uuringu põhjal. Lühiülevaade analüüsi eelnõuele	61
6.5	VAJALIKE JÄÄTMEHOOLDUSRAJATISTE KINDLAKSMÄÄRAMINE	65
6.6	JÄÄTME TE LIIGITI KOGUMISE JA SORTIMISE ARENDAMINE	67
6.6.1	Biojätmed	67
6.6.2	Pakendijätmed	67
6.6.3	Elektroonikaromud ja ohtlikud jätmed	68
6.6.4	Suurjätmed	68
6.6.5	Ehitus- ja lammutusjätmed	68
6.6.6	Koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa	69
6.7	TEAVITUSKAMPAANIAD	71
6.8	TEGEVUSKAVA JA RAHASTAMISALLIKAD	72
6.8.1	Lühiülevaade jäätmekäitlustegevust toetavatest fondidest	72
6.8.2	Tegevuskava ja selle maksumused	74
7	KOKKUVÖTE	76

Enamkasutatud lühendeid:

KeA - Keskkonnaamet

JK – Jäätmekava

JS - Jäätmeseadus

EL – Euroopa Liit

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

E – ettevõtete jäätmekogused t/a

M – kodumajapidamiste jäätmekogused t/a

Lisa: Alutaguse valla jäätmepunktide ja -jaamade asukohaskeemid

1 SISSEJUHATUS

Alutaguse valla jäätmekava aastateks 2025–2030 (edaspidi jäätmekava või Kava) on kohaliku omavalitsusüksuse arengukava osa, mis käsitleb Alutaguse valla jäätmehoolduse arendamist järgnevas viieks aastaks. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse valla arengukavas ja kehtivas Riigi jäätmekavas sätestatud ning toetatakse Jäätmeseaduses sätestatule, sealhulgas käsitletud EL direktiivides nõutavatele sätetele (lähemalt alapeatükis 2.2). Jäätmekava koostamisel arvestatakse kavandatava jäätmereformi elluviimisega lähitulevikus, jäätmereformi eelnõu ja Riigi jäätmekavas 2023-2028, kavandatuga.

Jäätmekava eesmärk on käsitleda jäätmehoolduse arendamist, sealjuures rõhutada seatud strateegilisi eesmärke, käsitleda nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ning nende ligikaudset maksumust. Lisaks antakse ülevaade valla jäätmehoolduse hetkeolukorrast (sealhulgas ülevaade valla haldusterritooriumil tekkivate jäätmete liigi, koguse, päritolu ja käitluse kohta ning hinnang tuleviku jäätmevoogudest ja täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri loomise vajaduse kohta), käsitletakse jäätmekäitluse alternatiive (kui neid on) ning hinnatakse üldisemalt jäätmekäitluse eeldatavat keskkonnamõju.

Alutaguse jäätmekava vastab täna kehtiva Jäätmeseaduse viimase redaktsiooni terviktekstile, mille viimased muudatused viidi sisse 10.01.2025 vastu võetud jäätmeseaduse raames.

Vastavalt kirjeldatud jäätmeseaduse § 42 lõige (3) kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisaldab:

- 1) tekkivate jäätmete koguseid liikide ja päritolu kaupa ning hinnangut jäätmevoogudele tulevikus;
- 2) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 3) jäätmete liigiti kogumise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa ning asjakohasel juhul käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel tehtud erandeid;
- 4) analüüsi, mis tõendab väidetavaid vabastamise asjaolusid ja nende aluste esinemist, kui käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel nähakse ette erand teatud jäätmete liigiti kogumisest vabastamiseks;
- 5) olemasolevate jäätmete kogumissüsteemide ja käitlemistaristu kirjeldust;
- 6) hinnangut vajadusele luua uusi kogumissüsteeme, võttes arvesse, milliseid materjale ja millistes piirkondades liigiti kogutakse ja milliseid erandeid on käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel tehtud ning milliseid meetmeid võetakse liigiti kogumise parandamiseks;
- 7) jäätmehoolduse rahastamist;
- 8) üldise jäätmekäitluspoliitika kirjeldust;
- 9) ülevaadet jäätmekäitlusega seotud organisatsioonide kohustustest, sealhulgas jäätmekäitlusega tegelevate avalik-õiguslike ja eraõiguslike isikute vahelise vastutuse kirjeldust;
- 10) ülevaadet üldsusele või kindlale tarbijarühmale suunatud teavitamiskampaaniate korraldamisest;
- 11) andmeid minevikus saastunud jäätmekäitluskohtade ning nende korrastamiseks võetavate meetmete kohta;
- 12) kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava rakendamisest keskkonnale avalduva mõju kirjeldust;

- 13) ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivate jäätmete, eelkõige olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete ladestamise vähendamise plaani ja ladestamise piiramiseks võetud meetmeid;
- 14) pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava;
- 15) asjakohaseid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid näitajaid ja sihtarvusi, sealhulgas tekkivate jäätmete koguse ja nende töötlemise kohta ning kõrvaldatavate või energia tootmiseks kasutatavate olmejäätmete kohta;
- 16) prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmeid.”

Kavas kirjeldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ IVa lisas loetletud vahendite ja meetmete panust jäätmetekke vältimisse ning arvestatakse sama paragrahvi lõike 32 punktides 1 ja 2 nimetatud meetmete hindamisel ja rakendamisel sama direktiivi IV lisas esitatud näidismetmeid.

Käesoleva jäätmekava koostamise käigus analüüsi Alutaguse valla jäätmemajandust puudutavaid materjale, sealhulgas kooskõlas Eesti jäätmekavaga. EV Kliimaministerium kinnitas Riigi jäätmekava aastateks 2023-2028, 20.12.2023 käskkirjaga nr 1-2/23/534. Riigi jäätmekava aastateks 2023-2028 korrastab ja korraldab jäätmehooldust süsteemselt valdkonna kõigil tasanditel, ühtlustab eesmärgid riigi kui terviku jaoks ning seab sihid ja ülesanded ettevõtetele, elanikkonnale ja kohalikele omavalitsustele. Riikliku jäätmekava visioon on järgmine:

- Jäätmetekke vältimine;
- toodete korduskasutamine ning parandamine;
- tekkinud jäätmete liigiti kogumine on igapäevase käitumise osa;
- Eestis on seda toetav kasutajasõbralik, tõhus, läbipaistev ja toimiv jäätmehierarhiast lähtuv uuenduslik jäätmehooldussüsteem;
- jäätmetest luuakse uut väärtust toormena.

Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, mis kuuluvad jäätmeseaduse reguleerimisalasse. Jäätmekava ülesehituses ja sisus on järgitud võimaluste piires Keskkonnaameti poolt koostatud juhendit "Kohaliku omavalituse jäätmekava koostamise juhendmaterjal. Versioon 08.01.2016", kuid antud juhend on tänaseks vananenud.

Käesolev jäätmekava ei ole lõplik ja muutumatu tegevuskava, vaid vajaduse korral muudetav strateegiline dokument. Muudatusi ning täpsustusi jäätmekavas võivad kaasa tuua täiendavad õigusaktide muudatused (lisaks jäätmeseadusele, jäätmereformi rakendumine, lisauuringute või muu informatsiooni laekumisel ilmnevad hinnangute muutused olukorrale või tulevikutrendidele. Samuti võivad muutusi tuua kaasa prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused poliitilistes või majanduslikes sfäärides.

Kava realiseerimine sõltub lisaks Alutaguse vallas toimuvatele arengutele ka laiemalt üleeestilisest jäätmekäitluse alasest ja üldisest majandusarengust. Seetõttu tuleb käesolevat kava vaadelda dünaamilise dokumendina, mida tuleb perioodiliselt üle vaadata ja korrigeerida.

Käesolev jäätmekava on koostatud Alutaguse Vallavalitsuse teenistujate, Keskkonnaameti, Keskkonnaagentuuri ja Sweco Projekt AS konsultantide koostöös.

2 ÜLDOSA

2.1 ALUTAGUSE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

2.1.1 Asukoht

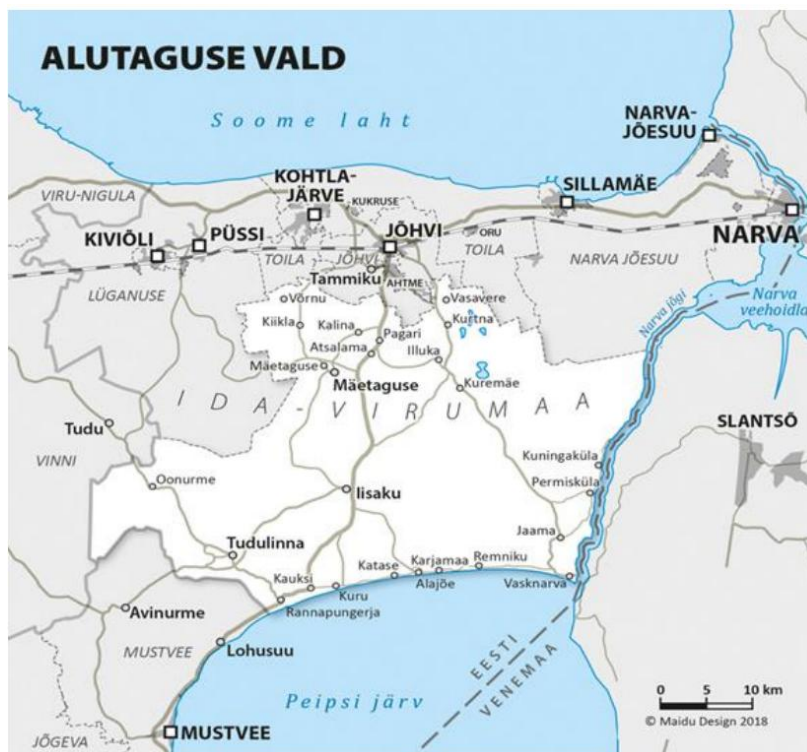
Alutaguse vald on omavalitsusüksus Ida-Virumaal, paiknedes maakonna kesk-, lõuna- ja kaguosas ning hõlmates peaaegu poole (48%) maakonna pindalast. Valla naabriteks on põhjaosas Lüganuse vald, Toila vald, Kohtla-Järve linn, Jõhvi vald ja Narva-Jõesuu linn (kõik Ida-Virumaa), lääneosas Vinni vald (Lääne-Virumaa) ning kaguosas Mustvee vald (Jõgevamaa). Idaosas piirneb Alutaguse vald ligi 30 km ulatuses Narva jõega ning lõunas ligi 35 km ulatuses Peipsi järvega. Valla pindala on ligikaudu 1465 ruutkilomeetrit. Territooriumilt on tegu Eesti mandriosa suurima omavalitsusüksusega, mis on samas ka kõige hõredamalt asustatud (3,4 inimest ruutkilomeetril). Valla eripäraks on pikk riigipiir – ca 30 km pikkune veepiir Narva jõel, lisaks piiritsoon Peipsi järvel.

Alutaguse vallas on 75 asustusüksust - vallakeskus lisaku alevik, Mäetaguse alevik ja 73 küla.

Olulisematest teedest läbivad valda Jõhvi-Tartu-Valga põhimaantee ning Jõhvi-Vasknarva, lisaku-Tudulinna-Avinurme ja Rakvere-Rannapungerja tugimaanteed.

Alutaguse valla aladel asub nn põlevkiviraudtee, mis on rajatud karjääride ja kaevanduste teenindamiseks ning põlevkivi veoks.

Alutaguse valla üldplaneeringus (ÜP) väljatoodud Sadamaregistri (28.06.2019) andmetel on Alutaguse vallas kümme väikesadamat.

Joonis 2-1 Alutaguse valla asukohaskeem

Valla administratiivseks keskuseks ja suurimaks asulaks on lisaku alevik (631 elanikku); järgnevad suuremad asulad on Mäetaguse alevik (458 elanikku), Kuremäe küla (244 elanikku), Kiikla küla (197 elanikku) ja Tudulinna küla (179 elanikku). Üle 100 elaniku elab veel Alajõe külas (158), Kurtina külas (147), Pagari külas (136) ja Katase külas (102).

Allikas: Alutaguse Vallavalitsus, veebileht.

Valla transport baseerub maanteevõrgustikul.

Alutaguse valla haldusterritooriumile jääb Alutaguse rahvuspark ning järgmised looduskaitsealad: Selisoo looduskaitseala, Puhatu looduskaitseala, Agusalu looduskaitseala, Muraka looduskaitseala; maastikukaitsealad: Kurtina maastikukaitseala, Mäetaguse maastikukaitseala, Struuga maastikukaitseala, Smolnitsa maastikukaitseala, Järvevälja maastikukaitseala ning hoiualadest: Atsalama hoiuala, Raju hoiuala, Tagajõe hoiuala, Narva jõe ülemjooksu hoiuala. Lisaks rahvuspargile, kaitse- ja hoiualadele jäävad Alutaguse valla haldusterritooriumile ka mitmed kaitsealused pargid ja puistud ning kaitsealused üksikobjektid, lähemalt <https://kaitsealad.ee/et/kaitsealad> ja <https://kaitsealad.ee/et/kaitsealad/alutaguse-rahvuspark>

2.1.2 Rahvastik

Alutaguse vallas elas rahvastikuregistri andmetel 2025. aasta alguse seisuga 4587 inimest, maakonna elanike arv kokku oli samaaegselt ligikaudu 130 300. Viimasel seitsmel aastal on elanike arv vallas vähenenud 342 elaniku võrra (tabel 2-1).

Loomulik iive Alutaguse vallas on negatiivne. Perioodil 2018 – 2024 ületas surmade arv sündide arvu. Ajavahemikul registreeriti kokku 225 sündi ning 498 surma. Eelmiste aastate põhjal võib prognoosida, et ilmselt jätkub sama tendents loomuliku iibe osas ka 2025. aastal. Enim lapsi sündis 2020. aastal – 39. Aastakeskmiseks sündide arvuks võib lugeda ligikaudu 30 last aastas.

Rändeiive on küllaltki intensiivne, enim lahkujaid oli 2021. aastal: 266. Seevastu 2020. ja 2021. a oli Alutaguse valda saabujaid rohkem kui lahkujaid. Enim saabujaid oli 2021. aastal: 267. Vaadates 2022. a alguse seis, kui elanike arv oli 4658, siis käesolevaks ajaks (01.01.2025), on toimunud aga vähenemine 71 elaniku võrra.

Elanikkonna vanuseline struktuur on tasakaalust väljas ehk raskusastmega vanemates vanuserühmades. Tegemist on vananeva rahvastikuga, kus eakate arvukus suureneb aastatega. See on iseloomulik suurele osale Eestist. Vanuseline struktuur on nii Ida-Viru maakonnas kui ka Alutaguse vallas Eesti keskmisega võrreldes vähem jätkusuutlik – laste ja noorte osakaal elanikkonnas on keskmisest madalam, eakate oma kõrgem. Lähemalt käsitleme rahvastiku prognoosi jäätmetekke koguste prognoosi peatükis.

Senise dünaamika jätkudes (keskmise elanike arvu langus kuni 50 inimest aastas) on vallas aastal 2030 elanikke ligikaudu 4270 ning aastal 2040 ligikaudu 3770. Nii karmide prognooside ja negatiivsete trendidega me edasistes arvutustes siiski ei arvesta.

Alutaguse valla elanike keskmine asustustihendus on 3,4 inimest km² kohta. Vallas pole linnu ega aleveid, kuid on kaks alevikku (lisaku ja Mäetaguse), ilma milleta oleks elanike asustustihendus veelgi madalam.

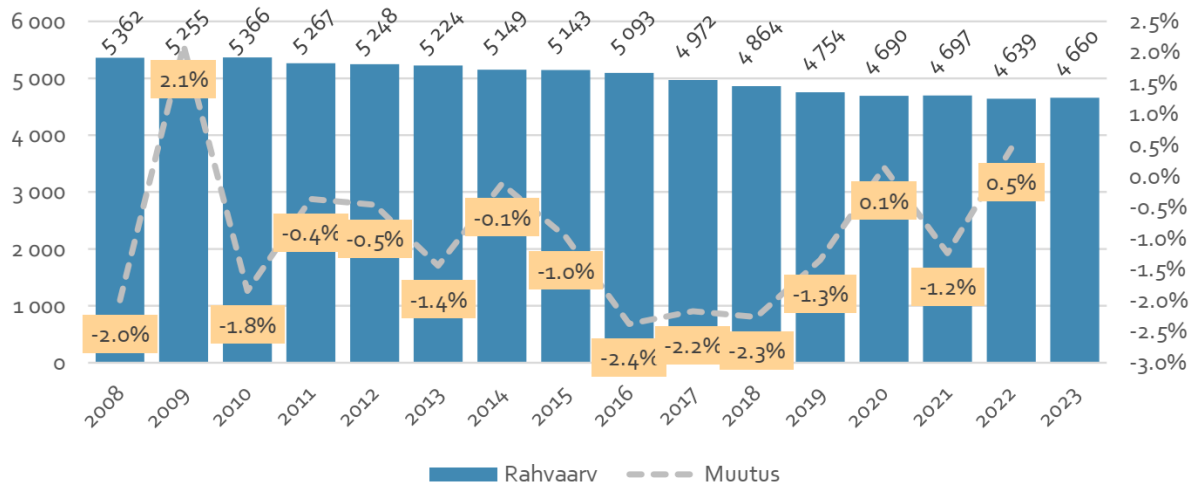
Tabel 2-1 Alutaguse valla elanike arvu muutused seisuga 01.01.2025

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Agusalu küla	12	12	13	11	11	14	14	13
Alajõe küla	159	158	153	161	162	168	158	157
Alliku küla	43	43	42	39	38	38	36	35
Apandiku küla	31	33	29	26	24	23	21	22
Aruküla	19	26	25	25	27	21	20	18
Arvila küla	27	27	27	27	28	27	27	27
Atsalama küla	104	101	102	102	94	95	93	93
Edivere küla	29	27	27	25	32	33	25	222
Taga-Roostoja küla	9	9	8	9	9	10	10	9
Ereda küla	74	71	68	67	65	58	58	55
lisaku alevik	690	686	669	679	652	641	631	624
Illuka küla	84	82	80	83	77	75	73	78
Imatu küla	4	4	3	3	3	2	2	2
Jaama küla	88	82	88	86	86	90	91	92
Jõetaguse küla	33	32	30	25	24	30	29	30
Jõuga küla	45	43	44	43	43	44	34	30
Kaatermu küla	3	7	7	7	6	6	6	6
Kaidma küla	23	24	22	21	23	24	25	23
Kalina küla	81	78	72	74	77	75	69	68
Kamarna küla	6	5	3	3	3	3	2	2
Karjamaa küla	40	39	40	42	41	40	40	39
Karoli küla	26	23	23	24	24	22	23	23
Kasevälja küla	42	39	47	45	42	44	47	47
Katase küla	104	94	95	102	98	95	102	108
Kauksi küla	49	55	53	59	58	59	60	61
Kellassaare küla	16	14	15	18	24	23	23	21
Kiikla küla	243	236	233	221	205	211	197	206
Kivinõmme küla	8	8	7	7	11	11	12	12
Koldamäe küla	13	14	13	14	15	15	16	16
Kuningaküla	35	34	36	36	41	42	41	46
Kuremäe küla	317	301	268	270	257	253	244	39
Kurtna küla	161	157	153	155	156	152	147	253

Kuru küla	54	53	54	56	62	71	78	80
Lemmaku küla	31	31	31	28	33	34	35	36
Liivakünga küla	22	23	26	28	28	28	28	24
Lipniku küla	12	12	13	13	13	13	13	14
Lõpe küla	6	6	6	5	4	4	4	4
Metsküla	15	16	16	18	19	20	16	17
Mäetaguse alevik	533	511	503	481	478	491	458	470
Mäetaguse küla	60	56	59	56	55	60	67	67
Ohakvere küla	27	28	26	25	22	24	25	24
Ongassaare küla	9	9	8	5	5	5	5	5
Oonurme küla	55	52	53	48	48	49	48	45
Pagari küla	147	145	141	144	141	146	136	133
Peressaare küla	4	3	3	3	3	2	2	2
Permisküla	52	52	46	52	52	48	50	51
Pikati küla	22	21	27	26	30	28	29	31
Pootsiku küla	15	14	14	14	18	16	16	15
Puhatu küla	13	14	15	14	14	14	14	16
Rajaküla	39	40	42	40	37	38	36	36
Rannapungerja küla	24	24	26	27	27	29	33	36
Ratva küla	35	30	30	32	31	33	31	29
Rausvere küla	48	48	44	46	46	42	39	38
Remniku küla	86	83	87	86	93	92	97	98
Roostoja küla	36	35	36	32	30	30	28	29
Sahargu küla	20	18	19	18	17	19	19	19
Smolnitsa küla	10	10	12	13	17	19	21	22
Sõrumäe küla	27	27	26	25	25	22	19	20
Sälliku küla	24	22	21	29	28	27	25	23
Tagajõe küla	9	9	11	11	11	11	14	10
Tammetaguse küla	20	18	25	24	24	23	23	21
Tarakuse küla	19	20	20	18	15	14	16	17
Tudulinna küla	194	195	195	197	182	192	179	179
Täriveri küla	55	57	58	58	55	55	58	62
Uhe küla	39	37	36	36	33	32	29	27
Uusküla	60	57	53	61	56	53	57	65

Varesmetsa küla	25	30	31	33	39	37	38	60
Vasavere küla	80	80	83	90	93	99	94	39
Vasknarva küla	99	90	87	86	88	85	87	91
Võhma küla	9	9	8	6	6	6	7	85
Võide küla	12	13	13	9	9	9	9	8
Võrnu küla	67	70	66	66	62	58	55	7
Väike- Pungerja küla	40	38	33	32	32	35	35	57
Alutaguse vald (valla tasandil)	70	57	13	15	18	18	16	36
KOKKU	4929	4811	4703	4712	4658	4678	4570	4587

Allikas: Alutaguse valla veebileht

Joonis 2-2 Rahvaarvu muutus Alutaguse vallas 2008-2023

Allikas: Alutaguse valla haridusvõrgu arengukava 2023+

2.1.3 Tehniline taristu

Valla tehnilist taristut käsitlevad:

- Alutaguse valla üldplaneering;
- Alutaguse valla arengukava 2022-2030 (koos muudatustega);
- Alutaguse valla teede kord;
- Teehoiukava.

Üldised teedehitus ja teehoiu nõuded on lähemalt käsitletud valla kodulehel;

Ülejäänud valdkondade, sealhulgas majanduse, ehituse, jäätmemajanduse veemajanduse ja valla heakorra ja üldisemalt keskkonna kohta saab infot ja andmeid valla kodulehelt.

Allikad: Alutaguse valla veebileht; Alutaguse valla ÜP; Alutaguse valla arengukava 2022-2030 ja Alutaguse valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2020-2032 (AS Kobras 2022, edaspidi Alutaguse valla ÜVVKA või lihtsalt ÜVKA).

2.1.4 Alutaguse valla jäätmemajandus

Alutaguse vallavalituse poolt läbi viidud riigihanke „Korraldatud jäätmeveo teenuse kontsessiooni andmine Alutaguse vallas 2024-2028" tulemusena on sõlmitud leping OÜ-ga EKO VIR (registrikood 10548331), kelle pakkumus tunnistati edukaks madalaima hinna tõttu.

Sellest tulenevalt omab OÜ EKO VIR alates 01.04.2024 kuni hankeperioodi lõpuni ainuõigust vedada kogu Alutaguse valla territooriumil kodumajapidamistes, ettevõtetes (firmades, kauplustes, tootmisüksustes jne) ja asutustes (lasteaiad, koolid jne) tekkinud jäätmeid. Vastavalt korraldatud hankele on Alutaguse vallas korraldatud jäätmeveoga hõlmatud järgmised jäätmeliigid:

1. segaolmejäätmed (20 03 01);
2. biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08);
3. paberi- ja kartongijäätmed (20 01 01);
4. segapakendijäätmed (15 01 06) – vabatahtlik teenus;
5. tekstiilijäätmed (20 01 10, 20 01 11) – vabatahtlik teenus;
6. suurjäätmed (20 03 07) – vabatahtlik teenus.

Allikas: Alutaguse valla kodulehekülj

2.1.5 Looduskeskkond

Alutaguse vald asub Ida-Virumaa kesk- ja lõunaosas ning on tuntud hõreda inimasustuse, suurte soode ja metsade poolest.

Valla idapiiril voolab Eesti suurima vooluhulgaga Narva jõgi. Jaama ja Karoli vanajõgede ja jõeloogete vahele kujunenud lopsakate luhaniiitudega on Narva jõe ülemjooksule kujunenud omalaadse maastik, mida kutsutakse Struugaks.

Narva jõest läänes laiub hiiglaslik Puhatu soostik, mis koos Agusalu soostikuga on üks viimaseid suuri siirdesooalasi Eestis. Alutaguse sümbolpinnavormiks on Eesti ainsad mandriluited ehk kriivad. Need on kuni paarikümne meetri kõrgused, kitsad ja kuni kolme kilomeetri pikkused edela-kirdesuunalised liivaluited, mis tekkisid viimase jääaja lõpus liustikest maha jäänud settest.

Valla lääneosas asub legendaarne ja paljudest rabalaamadest koosnev Muraka raba. Alutaguse soodes pesitsevad kõik meie olulised sookahlajad nagu mudatilder, rüüt, väikekoovitaja, mudanepp ja kanalitest haruldane rabapüü.

Alutaguse valla lõunapiiri ehib Peipsi järv. Siin on Eesti pikim liivarand ja luitedistik, mille kõrgemad tipud tõusevad Alajõel kuni 20 m üle järvepinna. Peipsi põhjaranniku liivaterad tekitavad hõõrdudes heli, moodustades nn „laulva liiva“.

Valla peamine osa lasub Alutaguse madalikul. Vaheldusrikkal maastikul kasvavad Alutaguse metsad on eriilmelised. Kõige rohkem on kiduraid siirdesoo- ja rabametsi. Raskesti ligipääsetavates ja seetõttu inimtegevusest vähem mõjutatud aladel on säilinud tükikesi liigirikaste, põlismetsailmeliste loodusmetsade ja haruldaste metsaliikidega.

Alutaguse piirkond on oluline kümnetele ohustatud ja haruldastele vana metsa liikidele, näiteks habekakule, metsisele, lendoravale, männisinelasele, kõdu-koralljuurele, lehitule pisikäpale, limatünnikule.

Alutaguse soostikke liigestavad Sildoja-Mäetaguse ja lisaku-Iluka-Kurtna oosistikud, mille kõrgemateks punktideks on Täriveri magi (94m) ja Kuremägi (92 m). Kurtna mõhnastikus paikneb Eesti suurim järvestik, kus ligi 30 ruutkilomeetri suurusel alal paikneb 40 eriilmelist järve. Jõugal asub kahe rööpse oosaheliku vahel pikkades nõgudes 5 järve. Tudulinna ümbrust ilmestavad kõrged moreenkuhjatised.

Valla põhjaosa hõlmab Viru lavamaa Jõhvi kõrgustik. Siin on maapind veidi lainjas ja seda katab enamasti õhuke lubjarikas moreenkiht. Mäetagusel kasvab üks põhjapoolsemaid tammikuid Euroopas. Siinseid liigirikkaid puisniite ja -karjamaid ehivad kuni 300-aastaseid puud. Alutagusel võib kohata viit kotkaliiki ja rabapistriku.

Alutaguse valla põhjaosa on tugevalt mõjutanud põlevkivi kaevandamine ja toonud aastakümnete jooksul maastikku pöördumatuid muutusi. Lisaks kõrgetele aherainemägedele on kaevandamise tagajärjel langenud põhjavee tase. Paljud allikad on kadunud ning külade kaevud tühjaks jäänud.

Vallas on mitmed liiva- ja kruusakarjääre. Pannjärvel, Kurtna mõhnastikus avati 1964. a. piirkonna suurim liivakarjäär (ligi 82 ha ja 25 m sügav). Kaevandamise tagajärjel kujunes sinna kõrgete mõhnade asemele ligi 45 ha suur ja 9 m sügav tehisjärv. Tehisjärv on tekkinud ka Täriveri ja Tudulinna kruusakarjääri. Väiksemad karjäärid asuvad Mäetagusel, Kalinal ja lisaku ümbruses. Suuremad turbaväljad asuvad Kalinal (kaevandamine lõpetatud) ja Kasesoos.

Vasavere veehaarde tõttu on langenud Kurtna mõhnastikus põhjavee tase ja seetõttu alanenud mitme Kurtna järve veetase.

Alutaguse looduskaitseala ajalugu algas 1938. aastal, kui kaljukotkaste pesitsusala kaitseks loodi Ratva rabareservaat (1110 ha). Ratva oli Eesti esimene soo- ja tol ajal ka kõige suurem kaitseala. 2018. aastal ühendati Puhatu, Agusalu, Muraka ja Selisoo looduskaitseala, lisaku, Kurtna, Smolnitsa, Jõuga, Struuga ja Mäetaguse maastikukaitseala ning Narva jõe ülemjooksu hoiuala Alutaguse rahvuspargiks. Lisaks on kaitse all ka mitmeid lendorava ja metsiste püsielupaiku.

Allikas: Alutaguse valla arengukava aastateks 2022-2030, Alutaguse valla ÜVVKA ja Alutaguse valla kodulehekülj.

2.2 JÄÄTMEAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Alutaguse valla jäätmekava tugineb mitmetele riiklikele ja omavalitsuse tasandi õigusaktidele, mistõttu on jäätmekava koostamisel analüüsitud nii kohalikke kui ka riiklikke ja ka rahvusvahelisi õigusakte ja nõudeid, planeeringuid, arengukavasid.

2.2.1 Euroopa Liidu õigusaktid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt on oluline raamküsimesi käsitlev Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ (jäätmete raamdirektiiv), millega kehtestatakse õiguslik raamistik jäätmete käitlemiseks ühenduses.

2.2.2 Eesti õigusaktid

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmemajandusega seonduvat, on ka sissejuhatuses kirjeldatud **Jäätmeseadus**, millega on kaasajastatud ja muudetud eelmist jäätmeseadust ning püstitatud üleriigilised jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja põhimõtted. Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse riigi ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavad. Vastavalt jäätmeseadusele on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne.

Lisaks jäätmeseadusele reguleerib jäätmete käitlemist **pakendiseadus**. Pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse pakendiseaduses toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ja kehtestatud sihtarvud. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Jäätmekäitluse järelevalve toimimist reguleerib **keskkonnajärelevalve seadus**, mis kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused. Keskkonnajärelevalve seaduse järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärelevalve teostajatest.

Jäätmeseaduse täiendamiselega muudeti kokkuvõtlikult välja tooduna jäätmete liigiti kogumise, laiendatud tootjavastutuse, jäätmetekke vältimise, kohaliku omavalitsuse üksuste ja riigi jäätmekavade ning jäätmete ringlussevõtu tõhustamisega seotud nõudeid ja meetmeid, et saavutada paremad tulemused jäätmete korduvkasutamise ettevalmistamises ja ringlussevõtus. Samuti täpsustatakse vastutussätete sõnastusi ja karistusmäärasid.

Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded on sätestatud keskkonnaministri 03.06.2022 määruses nr 28 **Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused**.

Alates 2025. aastast peavad kohalikud omavalitused (KOV) korraldama oma territooriumil tekstiilijäätmete liigiti kogumise. Edaspidi on KOVi territooriumil võimalik teha erandeid jäätmete liigiti kogumisest vaid teatud tingimustele vastavuse korral ning need erandid koos põhjendustega seab KOV jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas.

Alates 2030. aasta 1. jaanuarist on prügilasse keelatud ladestada ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid jäätmeid, eelkõige olmejäätmeid, välja arvatud jäätmed, mille ladestamine prügilas annab JS § 22¹ lõike 1 kohaselt parima keskkonnavalase tulemuse.

Alates 2035. aasta 1. jaanuarist ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete kogus ületada 10 massiprotsenti samal aastal tekitatud olmejäätmete üldkogusest. Lisaks kehtestatakse uued sihtarvud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamisele ja ringlussevõttule ning pakendijäätmete ringlussevõttule.

Alates 2025. aastast tuleb olmejäätmeid korduskasutuseks ette valmistada või ringlusse võtta vähemalt 55 protsenti, aastast 2030 60 protsenti ning 2035. aastaks peab olema ringlussevõtt suurenenud 65 protsendini kalendriaastas.

2.2.3 Ülevaade kavandatavast jäätmereformist

Jäätmereformi eesmärk on hüppeliselt suurendada jäätmete kasutust toorainena ning selle eeldusena muuta jäätmete liigiti kogumine inimestele lihtsaks ja rahaliselt kasulikuks. Tegemist on valdkonna kümnenendi suurima reformiga, mida tehakse tihedas koostöös valdkondlike ekspertidega ettevõtetes, avalikus sektoris ja teadussektoris ning teiste seotud osapooltega

Omaette väljakutseks on jäätmereformist tulenevate uute tingimuste rakendamine, mis on järgmised:

- omavalitsus hakkab sõlmima elanikega jäätmeveolepinguid.
- omavalitsus hakkab väljastama elanikele jäätmeveoarveid.
- omavalitsus saab õiguse rakendada jäätmetasu püsitasuna.
- omavalitsus peab saavutama korraldatud jäätmeveo ja avaliku kogumisvõrgu abil olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu, milleks on 2025.a 65% ja antud protsent suureneb 1% võrra igal järgneval aastal kuni 75%ni.

Siinkohal ei tohi segamini ajada KOV-dele pakutavaid võimalusi arvete väljastamiseks ja uusi tingimusi jäätmetasude kogumiseks jäätmereformi tegeliku eesmärgiga, milleks on efektiivsem ja senisest veelgi tulemuslikum jäätmete sorteerimine ja liigiti kogumine, mille lõpptulemusena muutuvad tänased jäätmed uueks toormeks ja teiseseks ressursiks. Jäätmereformi eesmärk on hüppeliselt suurendada jäätmete kasutust toorainena ning selle eeldusena muuta jäätmete liigiti kogumine inimestele lihtsaks ja rahaliselt kasulikuks. Tegemist on valdkonna kümnenendi suurima reformiga, mida tehakse tihedas koostöös valdkondlike ekspertidega ettevõtetes, avalikus sektoris ja teadussektoris ning teiste seotud osapooltega.

Eesmärgiks on, et pärast reformi suureneb nii liigiti kogumine kui materjalide ringlus ja maksimaalne taaskasutus.

Ekspertide seisukohalt saab rohkem kui 2/3 meie olmeprügist uuesti kasutada.

2.2.4 Alutaguse valla jäätmekäitluselased õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte.

Alutaguse valla jäätmekäitluselased õigusaktid on:

1. Alutaguse valla jäätmehoolduseeskiri.
2. Alutaguse valla jäätmekava aastateks 2019-2023.
3. Alutaguse valla jäätmevaldajate registri asutamine ja põhimäärus.

Valla eeskiri ei sea otseselt tingimusi ega nõudeid jäätmekavale, kuid on selge, et jäätmekava peab olema kooskõlas eeltoodud eeskirjaga.

Valla dokument Alutaguse valla **jäätmevaldajate registri põhimäärus**, võeti vastu Alutaguse Vallavolikogu 03.06.2019 määrusega nr 5, millega asutati kohaliku omavalitsuse register ametliku nimetusega „Alutaguse valla jäätmevaldajate register” (edaspidi register) ning kehtestatakse registri pidamise põhimõtted.

Register on kohaliku omavalitsuse andmekogu, mille asutamise ja kasutamisele võtmise eesmärgid on:

- 1) arvestuse pidamine jäätmevaldajate üle;
- 2) arvestuse pidamine jäätmetekkekohtade (jäätmevaldaja elu- või tegevuskoht) üle;
- 3) vallavalitsuse varustamine eespool nimetatud informatsiooniga jäätmehoolduse kavandamise, korraldamise ja järelevalve tegemiseks ja jäätmeseadusega kohalikule omavalitsusele jäätmehoolduse korraldamiseks sätestatud ülesannete täitmiseks.

2.3 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUDOKUMENDID

2.3.1 Riigi jäätmekava

Kliimaministerium tunnistas 18.07.2023 kirjaga nr 9-2/23/2193-15 Riigi jäätmekava 2022-2028 keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande nõuetele vastavaks.

Jäätmekava koostamise peamine eesmärk on korrastada ning korraldada jäätmehooldust süsteemselt kõigil valdkonna tasanditel, ühtlustada eesmärgid riigi kui terviku jaoks, seada sihid ja ülesanded kohalikele omavalitsustele, ettevõtjatele, tootjatele ja elanikkonnale.

Jäätmekava koostatakse vastavalt jäätmete raamdirektiivi (2008/98/EÜ) artiklitele 28 ja 29, kus on sätestatud kohustus liikmesriikidele kehtestada riigi jäätmekava koos jäätmetekke vältimise programmiga, samuti arvestades jäätmete raamdirektiivi muudatusi (EU) 2018/851).

Riigi jäätmekava on jäätmehoolduse valdkonna strateegiline dokument, mis omakorda on keskkonna valdkonna arengukava osa ja mis annab pikaajalised suunised valdkonna arenguks, sh erinevate toetusmeetmete planeerimiseks.

Riigi jäätmekava KSH läbiviimise eesmärk on tagada jäätmekava koostamisel oluliste keskkonnamõjudega arvestamine maksimaalsel võimalikul määral. KSH eesmärk on jäätmekava võimalike negatiivsete keskkonnamõjude vähendamine ja positiivsete suurendamine.

Jäätmekavas tuleb arvesse võtta eseme kogu olelusring. See tähendab, et tuleb kavandada, projekteerida, valmistada ja importida eeskätt selliseid tooteid, mis on korduskasutatavad või võimalikult pika kasutusajaga. Samuti tuleb vähendada ohtlike ainete sisaldust materjalides ja toodetes. Jäätmekava sisaldab ohtlike jäätmete ja pakendijäätmete käitlemist, maakondade jäätmehooldust ja jäätmetekke vältimise programmi.

Jäätmekava hõlmab kogu Eesti territooriumi, käsitleb kõiki olulisi jäätmekategooriaid (-liike), mis on jäätmeseaduse ja teiste jäätmeid puudutavate õigusaktide reguleerimisalas. Riigi jäätmekava käsitleb olulisemaid jäätmekäitluse põhimõtteid, annab ülevaate hetkeolukorrast ja riigi jäätmekava 2014–2020 (sealhulgas selle 2022. aastani pikendatud versioon) eesmärkide täitmisest, käsitleb riigi jäätmekava 2023–2028 strateegilisi eesmärgid ja meetmeid, sh lähtudes kolmest põhilisest uue perioodi eesmärgist.

Uues riigi jäätmekavas on kirjeldatud kolm strateegilist põhieesmärki:

- kestlik ja teadlik tootmine ja tarbimine ning jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine;
- ohutu materjaliringluse suurendamine;
- jäätmekäitlusest tulenevate mõjudega arvestamine ning nende vähendamine nii inim- kui ka looduskeskkonnale tervikuna.

Vastavalt riigi jäätmekava strateegilisele eesmärgile loodud jäätmehierarhiale (joonis 2-4) tuleb esmajärjekorras jäätmeteket vältida ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik ette valmistada korduskasutuseks, siis ringlusse võtta ja muul viisil taaskasutada, et ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid.

Tegemist on EL jäätmete raamdirektiivist (2008/98/EÜ) lähtuva põhimõttega, mille järgimist eeldatakse kõigilt liikmesriikidelt.

Jäätmehierarhia diagramm näeb välja järgmine (joonis 2-4).

Joonis 2-3 Riigi jäätmekava jäätmehierarhia

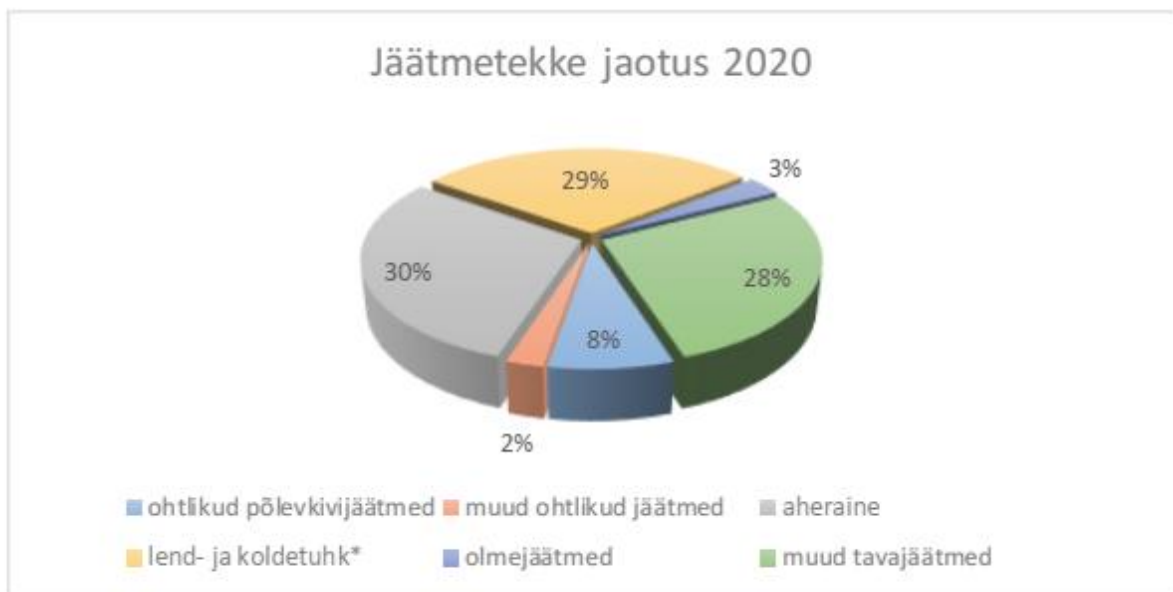
Käesoleva Alutaguse valla jäätmekava koostamisel arvestame juba uue Riigi jäätmekava 2023-2028 eelnõuga.

Allikas: Kliimaministeerium

Kuivõrd riigi jäätmekavas 2014-2020 toodud sihttase on mitme indikaatori lõikes 2020. a sihttaseme osas saavutamata, tuleb jätkata pingutusi kõigi kolme strateegilise eesmärgi saavutamiseks.

Järgnevalt anname lühiülevaate Riigi jäätmekavas 2023-2028 toodud jäätmekava 2014-2020 eesmärkide täitmisest.

Allikas: riigi jäätmekava 2023–2028 lisa 6

Joonis 2-4 Jäätmetekke jaotus Eestis 2020. aastal

allikas: Keskkonnaagentuur

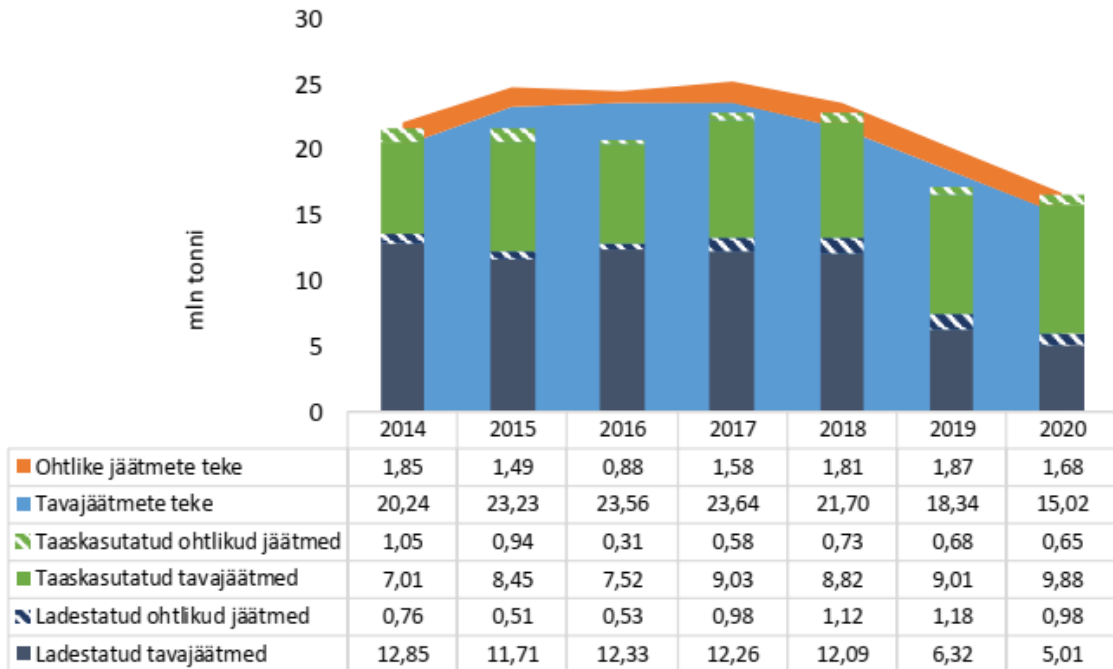
Elkõige saab jäätmetekke vähenemist hinnata selle põhjal, kui palju antud teemale tähelepanu pööratakse (nii inimeste vahelises suhtluses kui ka meediakajastuses). 2020. aastal alustati eraldi regulaarse kampaaniaga ka toidujäätmete tekke vähendamiseks. Samuti näitab selle valdkonna edenemist ettevõtete tegevus (ressursisäästlikumad tehnoloogiad, uued tooted jms) ning mitmed toimunud kampaaniad ja püsivad tegevused (nt Toidupanga ja teiste heategevusorganisatsioonide tegevus toidu ümberjaotamisel, korduskasutatavate toidunõude laenutus üritustel ja festivalidel, Topsiringi ja Eesti Pandipakendi tootevaliku laienemine ja selle kasutamine üha rohkematel üritustel, JSI üle-eestiline nõude korjandus jms). Lisaks leiab teema aktuaalsus kinnitust tudengite lõputöodes.

Arvestades jäätmetekke statistikat ja viimaste aastate trende, võib väita, et jäätmete teema on aktuaalne ja inimestele oluline.

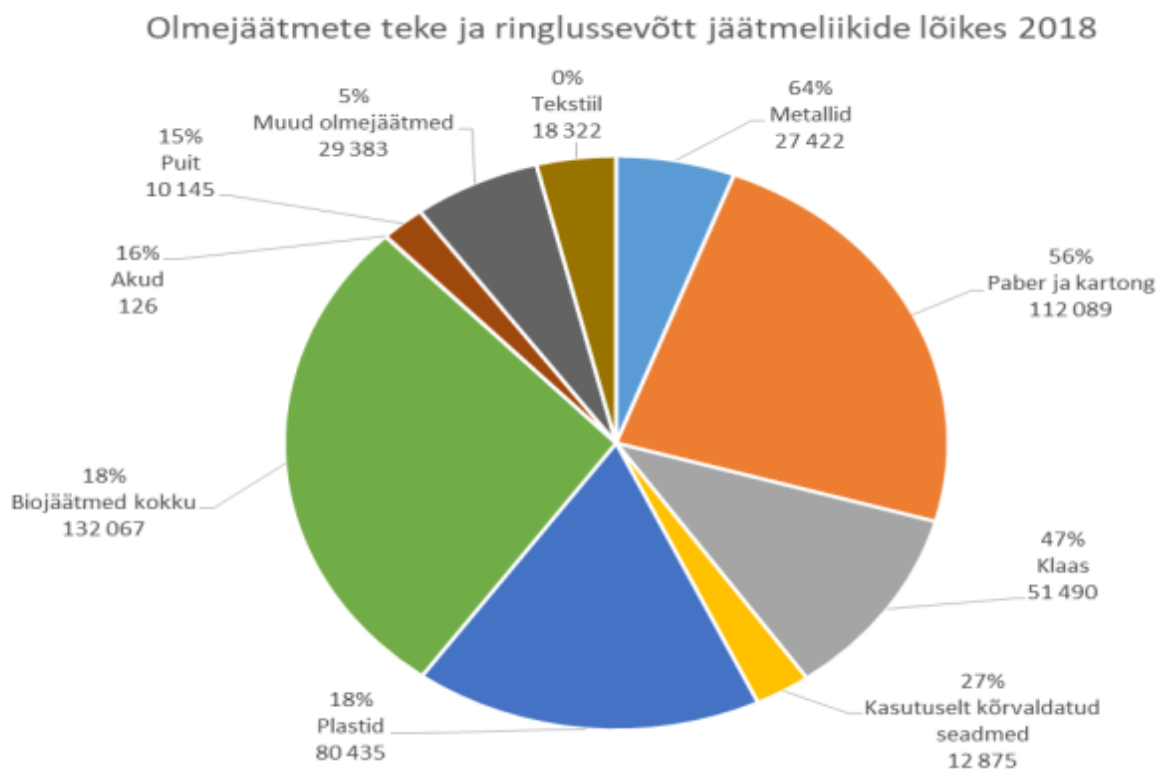
2.3.1.1 Hetkeolukord

Hetkeolukorra kirjeldamisel 2022. aastal lähtusime viimastest kättesaadavatest ja kontrollitud ehk 2020. aasta kvantitatiivsetest andmetest. Jäätmestatistika esitamisel on tuginetud Keskkonnaagentuuri (KAUR) andmetele ja kasutatud nende koostatud jooniseid ja mitmeid tabeleid. Jäätmetekke ja selle koostis erineb piirkonniti ning sõltub suuresti majandusolukorrast, rahvaarvust ja selle rahva käitumismustritest.

Allpool olev joonis 2-6 näitab, et jäätmete teke on viimased kolm aastat olnud langustrendis, kuid paljuski on see seotud põlevkivitööstuse tootmismahdade langusega.

Joonis 2-5 Jäätmete koguteke ja -käitlus aastatel 2014-2020 (allikas: Keskkonnaagentuur)

Joonis 2-6 Olmejäätmete ringlussevõtt jäätmeliikide lõikes 2018 (siltidel ringlussevõtu osakaal, jäätmeliik, tekkekogus (t))

allikas: Keskkonnaagentuur

Keskkonnaagentuuri andmetel sisaldab ettevõtete jäätmekäitluse aruandluse andmeid peegeldav pakendijäätmete statistika palju samade jäätmekoguste dubleerimist, sest nende taaskasutusse suunamisele eelneb tihtipeale sorteerimine, mille tulemusena tekib jäätmearuannete alusel lisaks eraldatud fraktsioonidele uuesti ka sortimisse suunatud jäätmeliiki.

Teisalt sisaldub väga suures osas pakendeid segaolmejäätmetes, kust need samuti taaskasutusse suunatakse. Korrektse ülevaate saamiseks teeb Keskkonnaagentuur igal aastal vastavalt pakendidirektiivile ja selle rakendusotsustele ümberarvutused, hindamaks pakendijäätmete tegelikku käitlust.

Detailsemalt saab Riigi jäätmekava 2014-2020 täitmise kohta infot Keskkonnaagentuuri kodulehelt ja aruandest.

2.3.2 Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030

Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna ala-valdkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest.

Eesti suundumused vastavalt Keskkonnastrateegiale on jäätmete osas järgmised:

- Üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsalt taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema.
- Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise.
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust.
- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuvõtet silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi.
- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale.
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt.
- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnanõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Keskkonnastrateegia eesmärk: Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete

sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini.

Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

Keskkonnastrateegia mõõdikutest ja meetmetest (tegevussuundadest) teeme lähemalt juttu arendamise ja tegevuskava koostamise peatükkides.

2.3.3 Alutaguse valla üldplaneeringu lähteseisukohad

Alutaguse valla üldplaneeringus on jäätmehoolduse ja –majanduse arengu kohta esitatud järgmine info ja lähteseisukohad.

Jäätmete käitlemist reguleerib Alutaguse vallas jäätmehoolduseeskiri ja Alutaguse valla jäätmekava.

Jäätmemajanduse arendamise põhimõtted on järgmised:

- 1) elanikkonna kaasamine ja teadlikkuse tõstmine;
- 2) jäätmete liigiti kogumine, selleks võimaluste loomine;
- 3) vastavalt veeseadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele heitvee puhastamiseks sätestatud nõuete kohaselt tuleb ette näha meetmed jäätmekäitluse maal tekkiva nõrgvee kogumiseks ja puhastamiseks kohapeal või juhtimiseks lähimasse sobivasse reoveepuhastisse juhul, kui Keskkonnaamet ei sätesta teisiti;
- 4) prügikonteinerid paigutada nõuete kohaselt ning kujunduslikult sobivalt (näiteks puitsõrestikhoone, alus, mis on hekiga ümbritsetud vms). Konteinerid paigutada omale katastriüksusele ning tagada hea ligipääsetavus.

Tänastest jäätmekäitluskohtadest (jäätmekäitluskohad, prügilad) anname lühiülevaate peatükis 4.2. Uute potentsiaalsete jäätmekäitluse asukohtadest ja neil määratavatest kitsendustest anname ülevaate investeeringute peatükkides.

Allikas: Alutaguse valla üldplaneering

2.3.4 Alutaguse valla arengukava seisukohad

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja Alutaguse vallas on Ekovir OÜ. Jäätmete liigiti kogumise soodustamiseks on valla territooriumile paigaldatud avalikud pakendikonteinerid ning klaastaara konteinerid. Ohtlike jäätmete kogumispunktid on Mäetaguse ja lisaku alevikes. Illuka piirkonnas Kurtna külas on avatud elektroonika romude kogumispunkt.

Alutaguse Vallavalitus on sõlminud koostöölepingud Uikala ja Torma prügilatega, kuhu valla elanikel on võimalik viia kodanikukaardi ettenäitamisel tasuta erinevaid liike jäätmeid. Suveperioodil on probleemiks jäätmete kogumine peamistes puhkepiirkondades nagu Peipsi äärsetel aladel ja Kurtna järvestiku puhkealadel. Probleemiks on ka pakendikonteinerisse valede jäätmeliikide viimine, mis rikub ära segapakendi konteineri sisu ja isetekkeliste prügimägede tekkimine looduskeskkonnas. Alutaguse vallal on koostatud jäätmekava aastateks 2018-2024, mis käsitleb Alutaguse valla jäätmehoolduse arendamist, lisaks antakse jäätmekavas ülevaate valla

jäätmehoolduse hetkeolukorrast, käsitletakse jäätmekäitluse alternatiive ning hinnatakse jäätmekäitluse eeldatavat keskkonnamõju.

Jäätmemajanduse peamised väljakutsed:

- Jäätmemajanduse korraldamine viisil, kus liigiti kogumine on mugav ja väärtustatud igapäevapraktika, sh jäätmejaama(de) ja kogumispunktide paiknemine, korraldatud jäätmeveo tagamine, tõhusa järelevalve tagamine.
- Elanike ja ettevõtete teadlikkuse suurendamine jäätmete käitlemisel ning ümbritsevasse elu- ja looduskeskkonda suhtumisel.
- Avaliku ruumi puhtuse ja korraldatud jäätmeveo toimimise tagamine aastaringelt ning suveperioodil peamistes puhkepiirkondades.
- Isetekkeliste prügimägede tekkimise vältimiseks looduskeskkonnas teha koostööd maaomanikega ja tõhustada järelevalvet.

Alutaguse valla arengukava 2022-2030

2.4 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU

Jäätmeseaduse kohaselt on jäätmehoolduse arendamine oma haldusterritooriumil kohaliku omavalitsuse üks ülesannetest. Jäätmekavas püstitatud eesmärkide realiseerimine on positiivse mõjuga ümbritsevale keskkonnale, kuna kavas loetletud tegevused aitavad korrastada jäätmekäitlust, suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutust, edendada ja soodustada ringmajandust, teise ressursi teket ja ettevalmistamist ning vähendada prügilasse ladestatavate jäätmete koguseid, seega ka ohtlike jäätmete sattumist keskkonda.

Järelevalve tõhustamise, korraldatud jäätmeveo toimimise ja sihipärase teavitustööga on võimalik vähendada prügi omavalitsuste maha paneku kohtade tekkimist ja muud seadusevastast jäätmete kõrvaldamist, nagu näiteks jäätmete isetegevuslikku ladestamist, põletamist, samuti matmist.

Vältimaks negatiivset keskkonnamõju, on tähtis pakkuda elanikele liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks maksimaalselt mugavaid võimalusi kogumispunktide ja vajadusel nende laiendamise näol. Samuti tuleb tõhustada avalikkuse teavitamist jäätmete sorteerimise kohustusest ning liigiti kogumise vajadustest. Kõik see suurendab jäätmete liigiti kogumist ja vähendab ladestatavate jäätmete hulka, sealhulgas koormust keskkonnale.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 33 lõige 1 kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamine (KSH) kohustuslik kui planeerimisdokument koostatakse, selle alusel kavandatakse KeHJS seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevust või kavandatav tegevus on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga, lähtudes KeHJS seaduse § 6 lõigetes 2–4 sätestatust. Jäätmekavaga ei kavandata keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevusi. Jäätmekavaga ei kavandata eeldatavalt tegevusi, mis võiksid avaldada olulist mõju või põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi, seada ohtu inimese tervist, heaolu, kultuuripärandit või vara. Kavandatavate tegevustega ei kaasne mõjusid Natura 2000 võrgustiku alale või mõnele muule kaitstavale loodusobjektile. Jäätmekavas kavandatavate tegevuste keskkonnamõju olulisus selgitatakse tegevuste edasisel kavandamisel planeerimis- ja projekteerimisstaadiumites ning kui tuvastatakse olulise

keskkonnamõju esinemise võimalus, viiakse läbi detailplaneeringute keskkonnamõju strateegilised hindamised või keskkonnamõju hindamised vastavate projektide tasandil.

3 JÄÄTMEKÄITLUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

3.1 TEKKIVATE JÄÄTMETE KOGUSED LIIKIDE JA PÄRITOLU KAUPA

Käesolevas jäätmekavas on olemasoleva olukorra kirjeldamisel kasutatud Alutaguse Vallavalitsuse käsutuses olevat informatsiooni ning Keskkonnaagentuuri poolt hallatava riikliku jäätmetestatistika ning -aruannete andmeid. Riikliku jäätmetestatistika andmebaasiks on alates aastast 2020 Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS. Kuni 2019. aastani, k.a, koondati tekitatud, kogutud ning käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal andmebaasi JÄTS. Mõlemais andmekogudes esitatud andmestik võimaldab saada ülevaadet, kui suur osa tekkivatest jäätmetest kogutakse liigiti, taaskasutatakse või kõrvaldatakse ja kui palju ladustatakse. Statistikat kogutakse jäätmeliikide kaupa omavalitsuse täpsusega ning Keskkonnaagentuuri kaudu on võimalik eraldi käsitleda tekkivaid jäätmekoguseid ettevõtetes ja majapidamistes. NB! Avalikes andmebaasides eraldi ettevõtete ja kodumajapidamiste vahel tekkivaid jäätmekoguseid välja toodud ei ole. Põhjus ei ole ilmselt info salastatuses, vaid andmebaaside haldamise liiga suures mahus, sest infopäringu peale edastas Keskkonnaagentuur Konsultandile andmed ettevõtete ja majapidamiste kohta üsna kiiresti.

Käesolevas JK-s käsitleme jäätmekoguseid aastatel 2019-2023.

Jäätmetestatistika võimaldab saada teatud andmeid ka jäätmete käitluse kohta, kuid kahjuks ei peegelda need täielikult tegelikku jäätmemajanduse olukorda omavalitsusüksustes. Peamiseks põhjuseks on, et jäätmevedajatel (jäätmekäitlejatel) ei ole kohustust pidada eraldi arvestust selle kohta, millise omavalitsuse jäätmeid, millises koguses ja kuidas nad taaskasutavad. Taaskasutus jäätmeliikide lõikes kajastub jäätmekäitlejate jäätmevoogudes summaarselt, mitte üksikute omavalitsuste kaupa.

Alutaguse valla jäätmete ke on olnud viimase kolme aasta jooksul suhteliselt kõikum, olles suurim 2022. aastal. Suured, miljonitesse tonnidesse ulatuvad kogused pärinevad mitteraamatetest kaevandusjäädikdest (kood 01 01 02), mis kuuluvad kaevandusettevõtete tegevusbilansi ja on iseloomulikud Alutaguse kui kaevandustegevusega seotud vallale. Kodumajapidamiste ja ka ettevõtete muude jäätmeliikide, sealhulgas ehitus- ja lammutus- (17) ja olmejäätmete (20) kogused on märkimisväärselt - suurusjärgudes väiksemad. Järgnevas tabelis (Tabel 3-1) on nähtav, et jäätmete taaskasutamine hõlmab suure osa kogu jäätmetekkest ning (lõplikult) ladustatud jäätme hulgas sisuliselt puuduvad. Viimane on seletatav ka sellega, et Alutaguse vallas puudub prügila. Jäätmete kogutekkest Alutaguse vallas annab ülevaate tabel 3-1.

Tabel 3-1 Jäätmete teke (kõik jäätmeliigid) Alutaguse vallas aastatel 2019-2023 tonnides.

Aasta	Laoseis a algul	Koguteke sh kogutud	Transport sisse	Taas- kasuta- mine	Lades- tatud prügi- lasse	Transport välja	Laoseis a lõpul
2019*		5 310 051					2 660 155
2020	2 660 155	3 955 972	2515	3 961 038	0,00	2702	2 654 512
2021	2 654 512	5 530 547	1436	6 343 181	0,00	4094	1 839 085
2022	1 839 085	8 281 015	4538	8 130 659	0,00	2922	1 991 090
2023	1 991 161	4 989 510	1437	3 425 194	0,00	2754	3 553 889

Allikas: Keskkonnaagentuur, Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS), Eesti Ringmajandusettevõtete Liit;

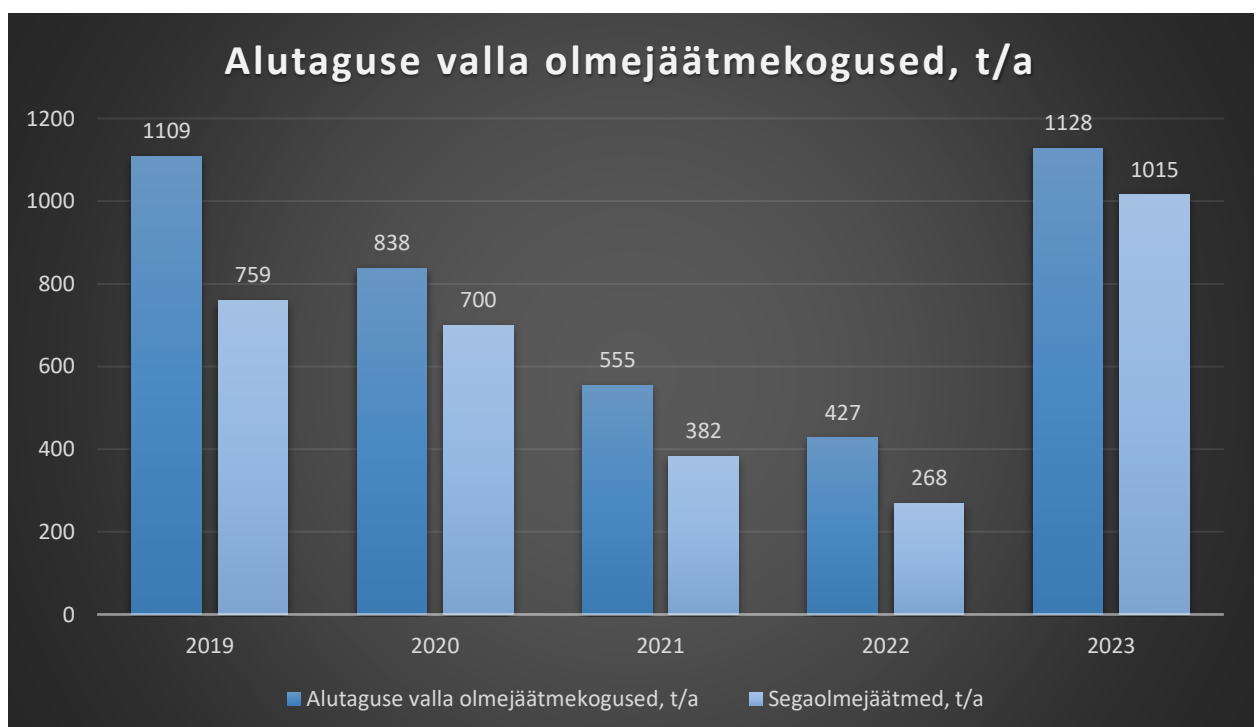
**2019. aasta kohta puudub täpne info nii laoseisu, sisseveo, prügilasse ladestatud kui välja transporditud jäätmekoguste kohta, samas peegeldab info tekke kohta reaalsed jäätmeteket vallas*

3.2 OLMEJÄÄTMED

Olmejäätmed (jaotisekoodiga 20) on kodumajapidamiste jäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutusjäätmed, sealhulgas liigiti kogutud jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Olmejäätmed ei ole koostiselt ühtsed. Jäätmete koostise määravad paljud tegurid, nagu tarbimisharjumused, kohapealne sorteerimismäär, aastaaeg, elamutüüp, elanike sorteerimisteadlikkus jpm. Riigi jäätmekava 2023-2028 alusel on olmejäätmete tekkel otsene seos majandusolukorra ja üldise tarbimise tasemega – mida paremini läheb riigi majandusel ning seeläbi inimestel, seda enam tarbitakse erinevaid tooteid ja teenuseid. Suurema tarbimisega kaasneb ka suurem jäätmetekke. Seetõttu on jäätmetekke vähendamise aluseks elanikkonna teadlikkus, tarbimisharjumused ning olukord, kus inimestele on jäätmete sortimine ja ära andmine võimalikult mugavaks tehtud.

Jäätmeseaduse § 66 lõige 2 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjäakide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo.

Järgmistes diagrammides ja tabelites näitame olmejäätmete tekkekoguseid Alutaguse vallas aastatel 2019-2023, sh koodiga 20 01: olmejäätmete hulgast väljakorjatud või liigiti kogutud jäätmete koguseid (v.a pakendid, sealhulgas lahus kogutud olmepakendijäätmed koodiga 15 01) näidata eraldi ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes. Alutaguse valla olmejäätmete tekkekogused aastatel 2019-2023 on näidatud joonisel 3-1.

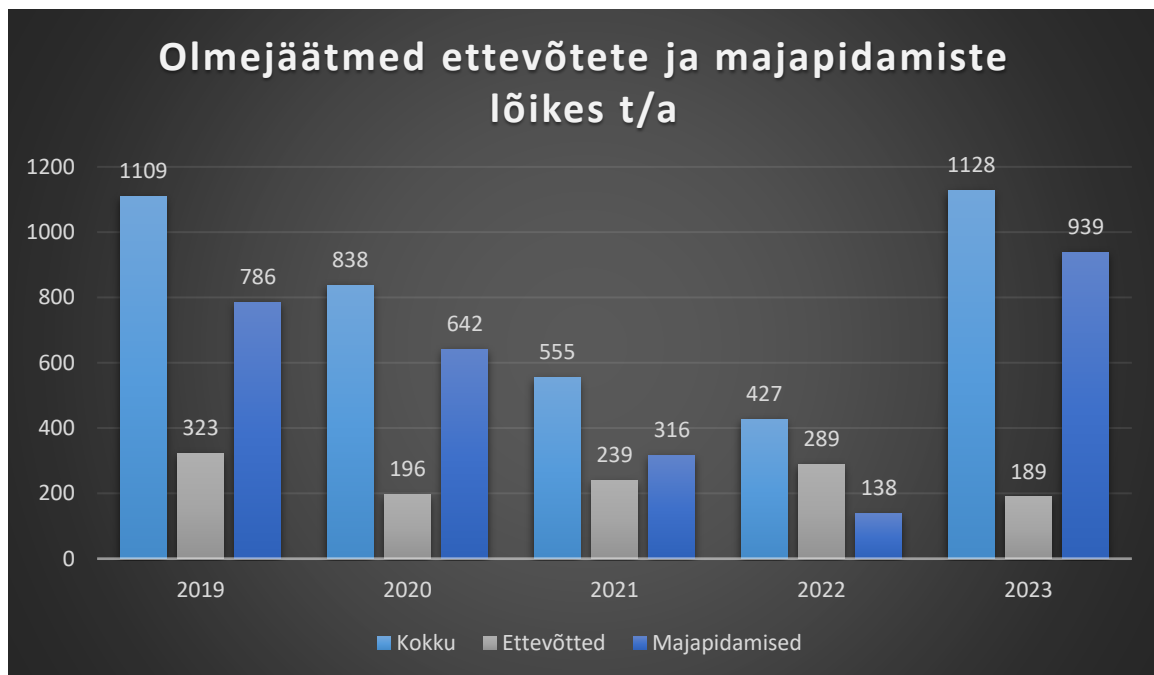

Joonis 3-1 Alutaguse valla olmejäätmete tekkekogused aastatel 2019-2023, t/a

Jäätmearuandluse põhjal on Alutaguse vallas tekkinud olme- ja segaolmejäätmete tekkekogused olnud ebaühtlased, (taas)kasvuga 2023. aastal ning kahjuks moodustab enamiku osa olmejäätmetest jätkuvalt segaolmejäätmeid ehk prügi.

Vastavalt Riigi jäätmekava 2014-2020 täitmise aruandele tekkis neil aastail Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 383 kg olmejäätmeid aastas ja üldine trend näitas langust.

Järgneval diagrammil näitame Alutaguse vallas eraldi ettevõtete lõikes ja kodumajapidamistes kogutud olmejäätmete koguseid.

Joonis 3-2 Olmejäätmete kogumine Alutaguse vallas ettevõtete ja majapidamiste lõikes

Olmejäätme teket puhtalt elaniku kohta kahjuks kogutekke kohta hetkel välja tuua ei saa, sest elanikud ei tekita jäätmeid vaid kodumajapidamistes, kuid arvestades elanike arvu seisuga 01.01.2024 (4570) ning 2023. a majapidamiste olmejäätmekoguseid 939 t, moodustab selle (mitteametliku näitaja) alusel Alutaguse valla keskmine tinglik olmejäätmete teke ühe elaniku kohta majapidamiste lõikes aastas ligikaudu 205 kg, seega ligi kaks korda alla Eesti 2014-2020. aastate keskmise. Samas peame kordama, et ainuüksi seda näitajat aluseks võtta ei saa.

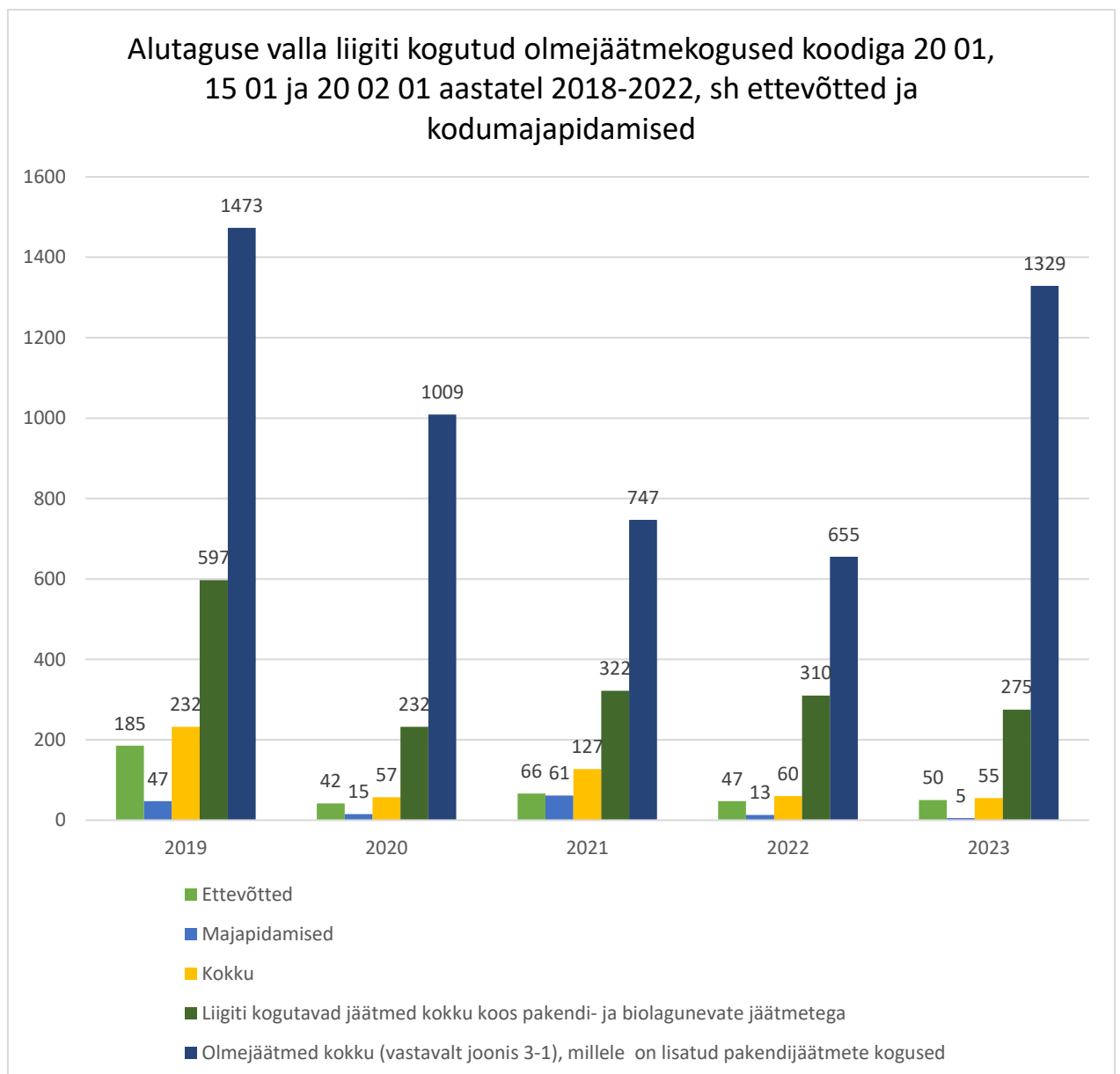
Võttes aluseks kogu elanike poolt tekitatava jäätmekoguse aastas, vastavalt jäätmearuandele: 1159 t, moodustab antud näitaja alusel Alutaguse valla keskmine kogujäätmete teke ühe elaniku kohta majapidamiste lõikes aastas ligikaudu 254 kg, seega ikkagi ligi 1,5 korda alla Eesti 2014-2020. aastate keskmise.

Olmejäätmete koguteke omavalitsuses on jäätmearuandluse põhjal arvestuslikus ajavahemikus: 2019-2023, olnud suurusjärgus 427 kuni 1128 tonni (joonis 3-1) ehk tegelikult on kogutud olmejäätmete kogus erinevate aastate lõikes suhteliselt ebaühtlane. Ebaühtlus on tekitatud põhiliselt 2021.-2022. a suhtelisest langusest. 2019., 2020., ja 2023. a kogused on seevastu omavahel üsna võrreldavad. Kahjuks ei vähene aastate jooksul segaolmejäätmete suhteline kogus üldisse olmejäätmete kogusesse ja „mängib“

koos olmejäätmete koguse üldise kasvu või kahanemisega kaasa, suhe on ligikaudu 1,11-1,46 ja on just aastal 2023. a olnud madalaim (mis ei ole hea näitaja, see suhe peaks järk-järgult kasvama).

Vastavalt Riigi jäätmekava 2014-2020 täitmise aruandele aastatel 2014–2018, olmejäätmete teke üle-eestiliselt suurenes, kuid ei saavutanud varasemat, eriti aastate 2006–2008 taset, mil see moodustas pea 400 kg inimese kohta. 2018. aastal tekkis EL-is keskmiselt olmejäätmeid 492 kg inimese kohta, mis on ligikaudu 1,8 korda rohkem, kui Alutaguse vallas aastal 2023.

Olmejäätmete teke ja liigiti kogumine aastatel 2019 - 2023, sh. jaotus ettevõtete ja kodumajapidamiste vahel on esitatud järgmisel diagrammil, joonis 3-3.

Joonis 3-3 Alutaguse valla liigiti kogutud olmejäätme- ja pakendikogused koodiga 20 01, 15 01 ja 20 02 01 aastatel 2019-2023, sh ettevõtted ja kodumajapidamised

Allikas: Keskkonnaagentuur, Konsultandile edastas info ettevõtete ja kodumajapidamiste kohta: Keskkonnaagentuur

Nagu eelnevast näha, moodustavad enamuse liigiti kogutavatest jäätmetest ettevõtetes tekkivad olme- ja pakendijäätmed. Nii ettevõtete kui kodumajapidamiste liigiti kogutavate olmejäätmete kogused on aastate lõikes üldkogustega suhteliselt proportsionaalsed, välja arvatud 2020. ja kahetsusväärset ka 2023. a puhul. 2023. a näitab üldjoontes halvenemist kogu jäätmetekke ja liigiti kogutud ehk sorteeritud jäätmekoguste lõikes.

Arvestades üldisi olme- ja eraldi segapakendijäätmete kui tekke seisukohalt olulisemat osa puudutavate jäätmete summaarseid üldkoguseid, on kodumajapidamistes liigiti kogumine, s.t sorteerimine, aastate lõikes pakendijäätmete osas õnneks pisut hoogustunud, mis on hea näitaja. Samas moodustas liigiti kogutud jäätmete osa olmejäätmete üldkogusest eelnevate graafikute põhjal ilma pakendi- ja biolagunevaid jäätmeid arvestamata siiski vaid ligikaudu 6-20% (vähim 5,9% aastal 2023!). Arvestades aga liigiti kogutud jäätmete hulka ka sorteeritud pakendijäätmed, saame liigiti kogutud jäätmete koguseks aastal 2023 juba 275 t ja osakaaluks: 20%. Ka viimane peaks veelgi kasvama, sest järelikult moodustavad segaolmejäätmed ehk prügi, üldisest olmejäätmete ja pakendikogusest tegelikult ikkagi ligi 80%, mis on halb näitaja ja jääb karmilt alla ka 2020. a sihttasemele: 50%. Lähemalt vaatleme järgnevas osades ka pakendijäätmete teket ja osakaalu, kuivõrd liigiti kogutud pakendijäätmed moodustavad väga olulise osa kõigist liigiti kogutud jäätmetest. Eelnevalt käsitletud biolagunevaid jäätmeid, koodiga 20 02, koguti Alutaguse vallas eraldi ja sorteeritult enne 2024. aastat siiski veel väga väikeses koguses, aastal 2023 suurusjärg 19 tonni aastas valla kohta. 2022. a suurusjärg oli ligilähedasel sama: 21 t. Varasematel aastatel olid kogused oluliselt väiksemad. Enne 2020. aastat puudub biolagunevate jäätmete liigiti kogumise kohta tegelik arvestus, mis näitab pigem seda, et neid eraldi ei kogutud ja/või kõik lülitati segaolmejäätmete hulka. Üldpilti parandab asjaolu, et vallas on ülekaalus eramajapidamised, mis tõenäoliselt komposteerivad tekkinud aia- ja haljastujäätmed iseseisvalt oma kinnistul ja need kogused statistikas ei kajastu.

Samamoodi võib loota, et 2024. aasta jõustunud kohustus biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete (20 01 08) liigiti kogumise kohustus parandas antud jäätmeliigi sorteerimismahte oluliselt.

Järgnevalt esitame liigiti kogutud olmejäätmed jäätmeliikide lõikes (Tabel 3-2).

Tabel 3-2 Liigiti kogutud olmejäätmete teke Alutaguse vallas aastatel 2019-2023 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS, edaspidi KAUR ja KOTKAS, Konsultandile edastas info: KAUR (märgitud ainult need olmejäätmeliigid koodiga 20 01 ja 20 02, mida vallas realselt liigiti koguti)

Kood	Jäätmeliik	2019		2020		2021		2022		2023	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
20 01 01	Paber ja kartong	158,973	41,257	10,896	0,260	24,204	30,309	18,755	5,707	5,819	0,120
20 01 02	Klaas	0,240	0,000	0,380	0,000	0,540	0,000	0,860	0,000	0,000	0,000
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	0,000	0,000	0,000	0,080	5,500	0,000	0,650	0,000	1,451	0,000
20 01 10	Rõivad	4,180	0,000	0,880	0,000	2,140	0,000	2,440	0,000	3,620	0,000
20 01 11	Tekstiilid	0,080	0,200	3,660	1,240	0,960	1,000	0,160	0,340	0,240	0,180
20 01 14*	Happed	0,000	0,000	1,605	0,000	0,000	0,000	0,000	0,002	0,000	0,000
20 01 17*	Fotokemikaalid	0,000	0,000	0,000	0,003	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 19*	Pestitsiidid	0,000	0,004	0,000	0,011	0,000	0,009	0,000	0,002	0,000	0,000
20 01 21*	Luminestsents-lambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0,357	0,000	0,507	0,000	0,271	0,000	0,434	0,054	0,317	0,080
20 01 23 11*	Klorofluorosüsivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud soojusvahetusseadmed	0,000	0,278	0,000	0,521	0,667	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 23 12*	Klorofluorosüsi-vesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm)	0,000	0,052	0,000	0,144	0,123	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 27*	Ohtlike aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	0,000	0,028	0,000	0,499	0,000	0,513	0,000	1,040	1,753	2,410
20 01 28*	Värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud, mida ei ole nimetatud koodinumbri 20 01 27*	0,000	0,000	0,000	0,011	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 01*, 16 06 02* ja 16 06 03* nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareid või akusid	0,673	0,000	0,317	0,000	0,257	0,000	0,141	0,145	0,317	0,051
20 01 35 11*	Ohtlike osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud soojusvahetusseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	0,000	0,050	0,000	0,140	0,103	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 35 12*	Ohtlike osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud ekraanid, kuvarid ja suurema kui 100 cm ² ekraaniga varustatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	0,061	0,104	0,000	0,276	0,750	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

20 01 35 14*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*, 20 01 35 11* kuni 20 01 35 13*	0,000	0,049	0,000	0,216	0,790	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kood	Jäätmeliik	2019		2020		2021		2022		2023	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
20 01 35 15*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud väikesed seadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*, 20 01 35 11* kuni 20 01 35 13*	2,274	0,070	0,057	0,211	0,464	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 35 16*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud väikesed infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 2	0,000	0,045	0,000	0,130	0,052	0,000	0,002	0,000	0,027	0,000
20 01 35*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,280	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 36	Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	0,000	0,480	0,060	0,940	0,000	2,860	0,000	1,640	0,160	0,180
20 01 36 11	Kasutuselt kõrvaldatud soojusvahetusseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	0,000	0,313	0,000	0,413	0,135	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 36 12	Kasutuselt kõrvaldatud ekraanid, kuvarid ja suurema kui 100 cm ² ekraaniga varustatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	0,000	0,348	0,000	0,198	0,197	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 36 14	Kasutuselt kõrvaldatud suured seadmed (mille mis tahes väline mõõde on üle 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*, 20 01 36 11 kuni 20 01 36 13	0,800	1,079	0,000	1,485	1,317	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 36 15	Kasutuselt kõrvaldatud väikesed seadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm),	0,000	0,938	0,000	1,156	0,755	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*, 20 01 36 11 kuni 20 01 36 13 ja 20 01 36 16											
Kood	Jäätmeliik	2019		2020		2021		2022		2023	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
20 01 36 16	Kasutuselt kõrvaldatud väikesed infotehnoloogia- ja telekommunikatsiooniseadmed (mille ükski väline mõõde ei ületa 50 cm), mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	0,000	0,154	0,000	0,150	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 38	Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbri 20 01 37*	16,440	0,000	22,280	5,780	25,380	2,780	21,980	2,000	34,740	0,600
20 01 39	Plastid	1,360	0,000	1,220	0,000	1,500	0,060	1,700	0,340	1,420	0,000
20 01 40	Metallid	0,000	0,000	0,160	0,280	0,160	0,220	0,000	0,000	0,000	0,000
20 01 40 01	Mustmetall	0,000	1,360	0,000	0,420	0,000	22,324	0,000	1,200	0,000	1,320
20 01 40 02	Vask ja vasesulamid	0,000	0,089	0,000	0,000	0,000	0,027	0,000	0,066	0,000	0,046
20 01 40 03	Alumiinium ja alumiiniumi-sulamid	0,000	0,024	0,000	0,006	0,000	0,019	0,000	0,032	0,000	0,030
20 01 40 05	Muud värvilised metallid ja nende sulamid	0,000	0,015	0,000	0,000	0,000	0,008	0,000	0,008	0,000	0,005
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0,000	0,002	0,026	0,001	0,003	0,000	0,000	0,003	0,000	0,028
20 01 99*	Nimistus mujal nimetamata muud jäätmed	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,540	0,000	0,000	0,000	0,500
20 02 01	Biolagunevad jäätmed	1,040	0,000	4,080	0,000	2,660	0,000	20,900	0,420	18,640	0,260
20 02 03	Muud jäätmed, mis ei ole biolagunevad	0,380	82,060	0,000	11,540	5,860	0,000	19,630	17,910	1,500	0,000
20 03 01	Prügi (segaolmejäätmed)	114,893	644,009	86,618	613,353	130,451	251,940	75,252	100,000	79,749	928,000
20 03 07	Suurjäätmed	17,380	7,360	40,834	2,800	31,880	3,000	31,880	3,140	32,140	2,200
20 03 98	Prügi (segaolmejäätmete) sortimisjäätmed	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	89,580	3,600	4,460	2,900
20 03 99	Nimistus mujal nimetamata olmejäätmed	4,316	5,220	21,860	0,000	2,040	0,000	4,720	0,000	2,720	0,000
Kokku 20 01		185,438	46,939	42,048	14,571	66,268	60,949	47,122	12,579	49,864	5,550
Kõik kokku 20		323,447	785,588	195,440	642,264	239,159	315,889	289,084	137,649	189,073	938,910

Allikad: KAUR, Konsultandile edastasid info: KAUR; Riigi jäätmekava 2014-2020 täitmise aruanne ja KOTKAS

E-ettevõtlus

M-kodumajapidamised

Tabelis ei ole näidatud eraldi käsitletavaid pakendijäätmete koguseid.

Biolagunevate jäätmete üle, koodiga 20 02 01, alustati Alutaguse vallas statistika järgi arvestuse pidamist aastal 2020, nii aastatel 2020 kui 2021 transporditi biolagunevad jäätmed vallast välja (v.a eramajapidamises komposteeritud, mille üle puudub arvestus).

Tuginedes jäätmearuandlusele (KOTKAS), transporditakse liigiti kogutud olmejäätmed, koodiga 20 01, Alutaguse vallast välja. Suurem osa tegevusest leiab aset Torma ja/või Uikala prügilas nii taaskasutusse suunamises kui edasi mujale transportimise ettevalmistamisel. Jäätmete prügilasse ladestamise osakaal on väga väike. Viimasel ajal toimub jäätmete transport teadaolevalt enamasti Uikala prügilasse, kuna Torma prügila on täitumas.

Järgnevalt anname ligikaudse ülevaate liigiti kogutud jäätmete osakaalust nende arvutuslikku kogutekkesse.

Uikala prügilas teostati segaolmejäätmete ning eraldi kogutud jäätmete koostise uuring, mille 2023. a IV kvartali tulemusi saame täna kasutada. Uuringu eesmärk oli/on jäätmete prügilakõlblikkuse seiramine jäätmete mehaanilis-bioloogilise töötlemise (edaspidi MBT) ja muudes eelkäitluse protsesside käigus, sisuliselt jäätmete seire ja nende ettevalmistamine taaskasutamiseks.

Proovivõtu eesmärk oli muuhulgas MBT protsessi käigus tekkinud sortimisjääkide koostise kontrollimine, tagamaks biolagunevate jäätmete osakaalu alla 20 massiprotsendi ladestamisele suunatavates olmejäätmetes (tulenevalt JäätS §134 lg (1) nõudest).

Sorteerimisuuringuks kasutatud jäätmed suunati edasisele tavapärasele käitlusele vastavalt jäätmeliigile. Töö käigus välditi sorteerimiskõlblike jäätmete sattumine prügi hulka.

Sorteerimisuuringu tulemused edastatakse pidevalt ettevõtte juhtkonnale ja Keskkonnaametile.

Kui sorteerimisuuringul tuvastatakse biolagunevate jäätmete osakaalu 20 massiprotsendi ületamine, kohustub ettevõtte viivitamatult rakendama meetmeid töötlusprotsesside tõhustamiseks.

Uuringu koondandmed 08.11.2023 on esitatud järgnevalt.

Tabel 3-3 Jäätmete MBT uuringu tulemused 08.11.2023

Nimetus	Kogus, kg	Osakaal, %	Möötevahend
Bio: paber, puit, toit	28,18	8,8	Käsikaalud
Muud (pakend)	228	71,3	Autokaal (näit 220)
Peenfraktsioon	50	15,6	Autokaal (näit 40)
Metall	14	4,4	Käsikaalud
Kergfraktsioon kokku	320	100	

(allikas: OÜ Ekovir)

Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb vastavalt keskkonnaministri 03.06.2022 määrusele nr 28 "Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" (edaspidi KKM määrus nr 28) liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid vastavalt jäätmenimistu jäätmeliikide või alajaotiste koodidele:

1) paber ja kartong (20 01 01);

2) plastid (20 01 39);

3) metallid (20 01 40);

4) klaas (20 01 02);

5) biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);

6) biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);

bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);

8) pakendid (15 01), sealhulgas **paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02)**, puitpakendid (15 01 03), **metallpakendid (15 01 04)**, komposiitpakendid (15 01 05), **klaaspakendid (15 01 07)**, tekstiilpakendid (15 01 09);

9) puit (20 01 38);

10) tekstiil (20 01 10, 20 01 11);

11) suurjäätmed (20 03 07);

12) probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36);

13) ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga "*" tähistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*.

Kohaliku omavalitsuse üksus peab kooskõlas määruse nr 28 § 3 lõige (3) tagama oma haldusterritooriumil kõigi eelnevalt kirjeldatud olmejäätmete vastuvõtmise ning korraldama vähemalt nende jäätmeliikide liigiti kogumise, mis on eelnevas loetelus märgitud rasvaselt vastavalt jäätmeseadus § 31 lõige (3) ehk vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti-, tekstiili- ja klaasijäätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete liigiti kogumise.

Riikliku jäätmestatistika kohaselt on 2023. aastal Alutaguse vallast kogutud eelpool nimetatud jäätmetest ja jäätmeliikidest kõiki, välja arvatud eraldi biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08). Täna toimub vallas köögi- ja sööklajäätmete tasuta äravedu koos ülejäänud biolagunevate jäätmetega, sealhulgas aia- ja haljastujäätmed, kas korraldatud biolagunevate jäätmete äraveoga vastavatest konteineritest kord kahe nädala jooksul (põhiliselt kortermajad) või nende komposteerimine koos ülejäänud bioloogiliste jäätmetega oma kinnistu piires (eramud). Korteriühistud on tänaseks eranditult liidetud korraldatud konteinerveoga. Üle 90% eramajadest komposteerib biolagunevaid jäätmeid vallaga kooskõlastatult oma konteinerites oma kinnistus piires. Korteriühistute juurde paigaldatud biojäätmete konteineri maht võib olla 80, 140 või 240 liitrit. Vallavalitsus ei näe momendil vajadust biojäätmete kompostrite kohustuslikuks rakendamiseks eramajade kinnistutel.

3.3 PAKENDIJÄÄTMED

Pakendijääde (jaotisekoodiga 15) on mistahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeks. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke.

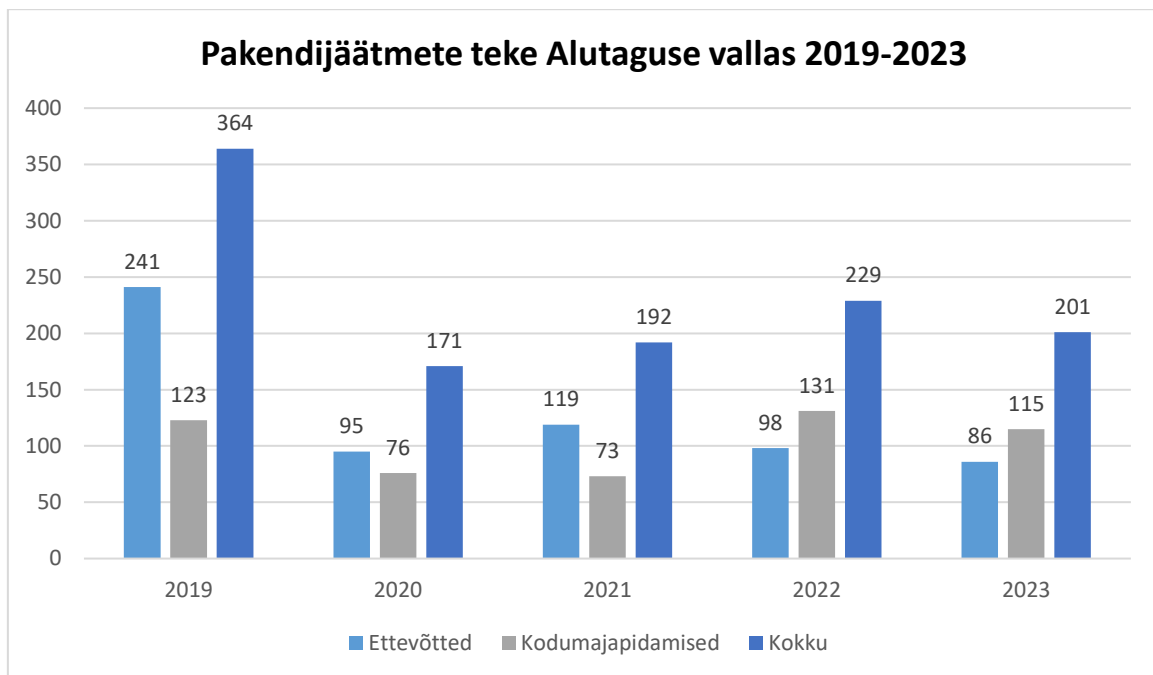
Pakend on mistahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks selle kauba olemusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrapakendeid.

Pakendiseadus sätestab üldnõuded pakendile ja pakendi kasutamisele, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse. Pakendid ja nendest tekkivad jäätmed on üheks oluliseks keskkonnahoiu aspektiks, millele viimasel ajal tähelepanu on pööratud. Suur osa pakendijäätmetest on ühekorrapakendid, mille taaskasutamise süsteem ei ole veel välja kujunenud. Korraldatud on alkoholi- ja joogipakendite (klaas-, plast- ja metallpakendite) kogumine, sorteerimine ja taaskasutamine, millele andis tõeke Pakendiaktsiisi seadus ja pakenditele kehtestatud tagatisraha süsteem (niinimetatud pandipakendid).

Pakendijäätmed moodustavad olulise osa olmejäätmetest ja prognooside kohaselt pakendijäätmete osatähtsus kasvab. Jälgides pakendijäätmete osakaalu joonisel 3-5, on nende suhe segaolmejäätmete hulgas u 71% (228 kg 320 kg proovis). SA SEI 2020 avaldatud uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti maapiirkonna (Rakvere valla näitel) pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 26,28%.

Alutaguse vallas koguti 2022. aastal pakendijäätmeid liigiti 2423 tonni (vt tabel 3-3). Pakendijäätmete osakaal kõigist liigiti kogutud olme- ja pakendijäätmetest oli 2022. aastal 45,95% ehk vaid pisut alla poole.

KOTKAS keskkonnaotsuste infosüsteemi põhjal saab öelda et suhteliselt hästi on korraldatud ja õnnestunud ka eriliigiliste pakendite liigiti kogumine, nii plast-, sega-, klaas- kui paber- ja kartongpakendite kohta (tabel 3-3). Pakendijäätmete kogutekkest ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes annab ülevaate joonis 3-6.

Joonis 3-4 Pakendijäätmete teke Alutaguse vallas 2019-2023

Allikad: KOTKAS, KAUR, Konsultandile edastas info ettevõtete ja kodumajapidamiste kohta: KAUR

Nagu diagrammilt näha, on pakendijäätmete kogus olnud mõnevõrra kõikum, seda nii aastate kui jäätmevaldajate lõikes. Kui kuni 2021. aastani oli ülekaalus pakendijäätmete kogumine ettevõtetest, siis 2022. ja 2023. aastal koguti neid rohkem elanikelt.

Järgnevalt anname ülevaate pakendijäätmete tekkest jäätmeliikide lõikes, tabel 3-3.

Tabel 3-4 Alutaguse valla pakendijäätmete teke jäätmearuandluse kohaselt aastatel 2019–2023 t/a.

Kood	Jäätmeliik	2019		2020		2021		2022		2023	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	200,553	34,703	64,179	0,000	77,754	0,629	50,900	7,910	47,414	0,000
15 01 02	Plastpakendid	15,087	12,713	12,520	0,320	14,386	0,000	26,697	5,926	12,123	0,000
15 01 03	Puitpakendid	7,080	0,000	1,180	0,000	4,640	0,000	0,000	0,000	5,580	0,000
15 01 04	Metallpakendid	3,552	0,001	4,243	0,070	4,901	0,039	5,302	0,000	5,155	0,000
15 01 04 03	Alumiiniumpakendid, välja arvatud alkoholi ja karastusjookide müügipakendid	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000
15 01 06	Segapakendid	6,421	75,917	3,403	75,524	5,466	72,775	2,541	73,108	2,949	67,802
15 01 07	Klaaspakendid	7,414	0,000	8,565	0,000	10,469	0,000	11,244	43,633	11,145	47,029
15 01 10*	Ohtlike ainete sisaldavad või nendega saastatud pakendid	0,497	0,011	0,969	0,011	0,906	0,063	1,183	0,117	1,728	0,077
Kokku		240,604	123,345	95,059	75,925	118,522	73,506	97,867	130,695	86,094	114,908

Allikad: KAUR, Konsultandile edastas info ettevõtete ja kodumajapidamiste kohta: KAUR

E-ettevõtlus

M-kodumajapidamised

3.4 BIOLAGUNEVAD JÄÄTMED

Biolagunevad jäätmed (põhiliselt jaotise (alam)koodiga 20 02 01 või 20 01 08) on aeroobselt või anaeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja kartong ning biojäätmed, mille alla kuuluvad aia- ja haljastujäätmed, kodumajapidamises, jaemüügikohas, toitlustusasutuses ja toiduainetööstuses tekkinud toidu- ja köögijäätmed (köögi- ja sööklajajäätmed). Oma olemuselt on biolagunevad jäätmed (nagu viitab ka jaotisekood 20, alamkoodiga 20 02), olmejäätmed ja kujutavad endast üht osa nende hulgast väljakorjatud või liigiti kogutud jäätmetest.

SA SEI 2020 esitatud uuringu tulemuste kohaselt moodustas biojätmete sisaldus segaolmejäätmetest Eesti maapiirkondades (Rakvere valla näitel) kokku 54,92%. Arvestada tuleb, et antud biolagunevate jätmete mahuprotsendi hulka kuuluvad lisaks klassikalistele biojätmetele, mille alla kuuluvad aia- ja haljastujäätmed ning toidu- ja köögijäätmed – ka bioloogiliselt lagunevad paber- ja kartongijäätmeid, puit ning looduslikust kiust tekstiil ja rõivaid.

Biolagunevate jätmete koguste vähendamiseks olmejätmete hulgast tuleb biojäätmed eraldi koguda ning suunata kompostimisele. Prügilasse ladestatavate olmejätmete hulgast ei tohi biolagunevaid jäätmeid olla üle 20 massiprotsendi juba alates 2020. aasta 16. juulist. Riigi jäätmekava näeb ette, et ringlussevõtu osakaal jäätmeliigi kogumassist pidi 2020. aastaks olema biolagunevatel jäätmetel 13%.

Riikliku jäätmestatistika kohaselt klassikaliste biojätmete (haljastujäätmed ning köögi- ja sööklajajäätmed ilma paberi ja kartongita) liigiti kogutud kogus kodumajapidamistes on viimasel viiel aastal olnud stabiilne (11-21 t), aga ettevõtete lõikes on kogused kõikunud vahemikus 5-452 tonni. Alutaguse vallas koguti 2023. aastal spetsiaalselt n-ö klassikalisi biojätmeid: aia- ja haljastujäätmed ning toidu- ja köögijäätmed – kokku vaid 20,4 tonni. Siiski on tõenäoliselt vallas tekkivate biojätmete kogus aastal 2024 juba oluliselt suurem, sest esiteks jõustus alates 01.01.2024 kohustus biolagunevate jätmete sorteerimiseks, mida Alutaguse vallas ka korrektselt ellu viiakse ning teiseks valdavalt eramutest koosnevates kohalikes majapidamistes toimuv haljastu- ja köögijätmete iseseisev kompostimine ei kajastu jäätmestatistikas. Kahjuks satub jätkuvalt suur osa majapidamiste biojätmetest ka segaolmejätmete hulka. Viimati nimetatud kogus aga kajastub nii SEI järgse töö põhjal teostatud arvutustes kui Uikala prügilas teostatud uuringus.

Jäätmestatistikas kajastub samuti biolagunevate köögi- ja sööklajajätmete ning biolagunevate aia- ja haljastujätmete taaskasutamine. Konkreetselt 2023. a taaskasutati 35 t biolagunevaid jäätmeid. Kuigi 2023. a koguti vaid 20,4 t biolagunevaid jäätmeid, taaskasutati samal aastal ilmselt ka osa mujalt transporditud või 2022. a kogutud biolagunevatest jäätmetest.

Biolagunevaid aia- ja haljastujätmeid, samuti bioloogiliselt mittelagunevaid aia- ja haljastujätmeid saab täna oma transpordiga kohale transportides ära anda vaid Uikala prügilas, ülejäänud Alutaguse valla jäätmepunktides (konteinerites), millest teeme lähemalt juttu järgmistes peatükkides, mistahes biolagunevaid jäätmeid või bioloogiliselt mittelagunevaid aia- ja haljastujätmeid vastu ei võeta.

Hetkel puudub vallas vajadus rajada eraldi köögi- ja sööklajajätmete vastuvõtukohti nii olemasolevatesse jäätmepunktidesse kui mõnda uude asupaika, kuna neid saab ära

anda tasuta jäätmevedajale või eramajapidamiste puhul kompostida oma kinnistul. Jäätmevedajale üleandmine toimub konteinerite baasil ja põhiliselt korterelamute juurest, kompostimine oma kinnistul toimub eramajade puhul. Perspektiivis tuleb parandada reaalselt biolagunevate jäätmete tekke ja taaskasutuse andmebaase ning vastavat statistikat. Hetkel on statistikas ja biolagunevate jäätmete kogustes vasturääkivusi

Biolagunevate jäätmete segaolmejäätmete sekka sattuvate koguste vähendamiseks tuleb edaspidi propageerida nende kohapealset komposteerimist ja arvestada sellega, et juba alates 01. jaanuarist 2008. aastast on haljastujäätmete panek olmeprügi hulka tegelikult keelatud. Tingimused bioloogiliste jäätmete liigiti kogumiseks on vallas loodud, parendada saab teavet.

Tabel 3-5 Biolagunevate jäätmete teke ja bilanss Alutaguse vallas aastatel 2019-2023 tonnides.

Aasta	Laoseis a algul	Koguteke sh kogutud	Taaskasutamine	Transport välja	Laoseis a lõpul
2019*		1,04			
2020		4,16		4,16	
2021		8,16		8,16	
2022		21,97	20,65	1,32	
2023	71,00**	20,351	35,00	4,351	52,00

Allikas: Keskkonnaagentuur, Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS), Eesti Ringmajandusettevõtete Liit;

*2019. a bilansi kohta andmed puuduvad

**antud jäätmete päritolu kohta Keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS info puudub

3.4.1 Kalmistujäätmed

Kalmistul tekkivad biojäätmeid võib lugeda bioloogiliselt lagunevate jäätmete eriliigiks (jaotisekoodiga 20 02, täpsemalt 20 02 01), kuid eriliigiks mitte nende koostise ja omaduste, vaid tekkekoha alusel.

Tegelikult sisaldavad kalmistutel tekkivad jäätmed enamuses biolagunevaid haljastujäätmeid. Alutaguse valla territooriumil on seitse (7) tegutsevat kalmistut: Alajõe, lisaku, Illuka, Jaama, Mäetaguse, Tudulinna ja Vasknarva kalmistu. Kalmistu segaolmejäätmed kogutakse konteineritesse ja äravedu toimub korraldatud jäätmeveo raames.

Haljastujäätmeid kompostitakse koha peal. Eraldi nende äravedu ei toimu ja tänase seisuga ei näe vallavalitsus selleks ka vajadust.

3.5 EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMEED

Ehitus- ja lammutusjäätmed on jäätmed (jaotisekoodiga 17), mis tekivad ehitiste või nende osade rajamisel, lammutamisel, renoveerimisel või restaureerimisel.

Ehitusjäätmete hulka kuuluvad puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sealhulgas need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid ning väljaveetav pinnas, mis tekib ehitamisel ja remontimisel (edaspidi ehitamisel) ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

Liigiti kogutud ehitusjäätmed on Alutaguse vallas viimasel viiel aastal kogu ehitusjäätmete tekkest moodustanud enamuse: 62-90% ehk ehitusprahi, koodiga 17

09 04, osakaal on jäätmekäitlusel oluliselt alla poole. Ehitus- ja lammutusjätmete tekitamises on Alutaguse vallas praktiliselt kõigi ehitusjätmete liigi juures ülekaalus ettevõtted. Aastane jäätmekogus on viimasel viiel aastal olnud vahemikus ligikaudu 1400 – 2253 t.

Kõige rohkem ehitusjätmeid tekkis vaadeldaval perioodil aastal 2021: 2253 tonni ehitus-lammutusjätmeid, sellest pea 99% transporditi vallast välja ning toimetati BRD Mineral OÜ Sompa ehitusjätmete hoidlasse (kuhu need sealt edasi toimetati või kui suur osa läks kohapealseesse tootmismaterjali, ei ole võimalik statistiliste andmete põhjal välja tuua). Väga raske on statistiliselt hinnata ka taaskasutamata osa ehk nõude, et alates 2020. aastast tuleb ehitus- ja lammutusjätmeid taaskasutada vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jätmete kogumassist kalendriaastas, täitmist. Jäätmestatistika nimelt ei kajasta palju jätmetest läks taaskasutusse seoses edasises käitlusega BRD Mineral ettevõttes. Kuivõrd ehitusjätmete liigiti kogumise tase on vallas kõrge, siis eeldame, et taaskasutamata ehk lihtsalt prügilasse ladestatud jätmete osakaal on pigem väga väike, kui et moodustab märkimisväärse osa nende transpordist väljapoole omavalitsust. Ehitusjätmete liigiti kogumine ja taaskasutusse suunamine vajab jätkuvalt propageerimist.

Jäätmearuannete kohaselt Alutaguse vallas tekkinud (sealhulgas kogutud) ehitus- ja lammutusjätmete liigid ja kogused on toodud järgnevas tabelis (Tabel 3-5).

Tabel 3-6 Alutaguse vallas tekkinud (sealhulgas kogutud) ehitus- ja lammutusjätmed aastatel 2019-2023

Kood	Jäätmeliik	2019		2020		2021		2022		2023	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
17 01 01	Betoon	104,780	8,920	0,000	0,000	197,780	0,000	11,640	0,000	130,040	0,000
17 01 02	Tellised	8,120	0,000	60,440	5,020	0,000	0,000	6,740	0,000	5,520	0,000
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 01 06*	2,740	2,520	20,800	6,400	20,260	13,520	15,300	2,560	64,200	2,480
17 02 01	Puit	31,570	24,800	37,040	0,860	40,160	0,980	34,040	1,760	16,200	5,660
17 02 02	Klaas	6,000	0,000	7,880	1,800	10,780	0,900	9,980	1,880	0,220	0,420
17 02 03	Plastid	7,520	0,000	0,000	0,060	0,000	0,000	0,000	0,260	0,140	0,060
17 02 04*	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud puit, klaas ja plastid	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	9,540	0,000	0,000	0,000
17 03 02	Bituumentaalised segud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 03 01*	0,000	0,000	0,000	0,000	180,340	0,000	0,000	0,320	0,000	0,000
17 04 01	Vask, pronks, valgevask	0,041	1,186	14,943	0,018	0,488	0,395	1,396	0,333	0,075	0,036
17 04 02	Alumiinium	0,584	3,647	1,316	0,000	0,036	0,724	8,071	0,159	0,882	0,060
17 04 03	Plii	0,000	0,061	0,000	0,000	0,078	0,009	0,000	0,004	0,000	0,000
17 04 04	Tsink	1 417,462	62,769	941,699	6,084	577,672	55,938	1 342,898	23,529	602,966	23,568
17 04 05	Raud ja teras	40,560	1,440	40,000	0,000	0,002	1,165	4,027	1,340	0,010	0,000
17 04 07	Metallised	0,041	1,186	14,943	0,018	0,488	0,395	1,396	0,333	0,075	0,036
17 04 11 01	Polümeersest või muust materjalist isolatsioonikihiga kaetud vaskkaablid või elektrijuhtmed	6,451	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
17 04 11 02	Polümeersest või muust materjalist isolatsioonikihiga kaetud alumiiniumkaablid või elektrijuhtmed	1,640	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
17 04 11 04	Isolatsioonita alumiiniumkaablid või elektrijuhtmed	0,000	0,498	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*	11,300	60,460	10,080	0,000	193,440	0,000	6,100	50,000	14,540	0,000
17 05 06	Süvenduspinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 05*	0,000	0,000	12,940	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	85,780	4,600	85,720	15,700	87,540	17,486	192,980	27,440	4,980	60,720
17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	246,770	32,600	212,620	47,900	842,490	11,140	163,380	40,120	454,660	9,791
Kokku E ja M		1 971,318	203,501	1 445,478	83,842	2 151,066	102,257	1 806,092	149,705	1 294,433	102,795
Kõik kokku			2 174,819		1 529,320		2 253,323		1 955,797		1 397,228
Liigiti kogutud ehitusjäätmete osakaal			87,154		82,965		62,117		89,595		66,759

Allikad: KOTKAS, Konsultandile edastas info ettevõtete ja kodumajapidamiste kohta: Keskkonnaagentuur

E-ettevõtlus

M-kodumajapidamised

Võib eeldada, et tekkivad ehitus- ja lammutusprahi kogused on suuremad, kui ametlikus statistikas kajastub, kuna eeskätt eramajapidamistes tekkivatest ehitusjätmetest (ehitusprahist) käideldakse suur osa segaolmejäätmetena või taaskasutatakse kohapeal. Jätakuvalt esineb ehitusjätmete osas ka probleem, et need viiakse asulate ärarsetele tühermaadele, metsa või esimesse vedajale sobivasse kohta. Sellist käitumist esineb küll aasta-aastalt vähem, kuid probleem on olemas ja sellega tuleb järjepidevalt tegeleda.

Tuleb jätkata kontrolli tugevdamist tekkivate, ladustatavate ja taaskasutatavate jätmete üle. Ehitus- ja lammutusjätmete teke sõltub suuresti ehitustegevuse aktiivsusest, mis on sõltuvuses majanduslikust heaolust. Oodata on ka edaspidi ehitus- ja lammutusjätmete koguse osas teatud ebastabiilsust.

3.6 OHTLIKUD JÄÄTMED

Ohtlikud jätmed on jätmed, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale. Ohtlike jätmete klassifitseerimisel puudub eraldi jaotisekood - antud liiki jätmeid esineb enamike teiste jaotuste alusel klassifitseeritud jätmete hulgas. Statistikas tähistatakse ohtlike jätmeid tärniga jaotisekoodi juures.

Ohtlike jätmete teke on viimastel aastakümnetel olnud kasvavas trendis, seda suuresti tänu suurenevale sortimistasemele.

Majapidamiste ohtlike jätmete eraldikogumise osas on viimasel viiel aastal toimunud positiivsed arengud. Võrreldes eelnevate aastatega on lahuskogutud ohtlike jätmete kogus järk-järgult tõusnud.

Ohtlike jätmete teke ja käitlemine kodumajapidamistes on kajastatud edasises tabelis.

Tabel 3-7 Alutaguse vallas tekkinud (sealhulgas kogutud) ohtlikud jätmed (kõik *jätmekoodid) aastatel 2019-2023 t/a ning nende käitlemine

Aasta	Laoseis aasta algul	Koguteke (sh kogutud)	Taaskasutatud	Väljavedu	Laoseis a lõpul
2019		304,241*			
2020**	0,02	353,908		274,178	6,961**
2021	6,960	245,035	0,016	238,767	13,213
2022	13,213	446,103	5,448	439,452	14,416
2023	14,416	303,789	12,422	302,285	3,498

Allikas: KAUR

*Märkus: Andmed on vaid tekke kohta, kuid info puudub bilansiliste näitajate osas (sisse, välja, laoseis jne)

** Statistikas on ilmselt ebatäpsused (bilansid ei lähe kokku), kuid Konsultandil puudub info vea kohta

Tavaliselt kodumajapidamises tekkivad ohtlikud jätmed on:

- 1) aegunud ravimid;
- 2) elavhõbeda kraadiklaasid;
- 3) kodukemikaalid;
- 4) vanaõli, õlised kaltsud, õlifiltrid;
- 5) värvi-, laki-, liimi- ja lahustijäägid;
- 6) väetised ja pestitsiidid;
- 7) rotimürk jm biotsiidid;
- 8) kompaktlambid (ehk säästupirnid), päevavalguslambid;
- 9) patareid ja akud;
- 10) Ohtlike jätmeid sisaldavad ehitusmaterjalid (asbesti sisaldav eterniit näiteks).

Alutaguse vallas moodustavad elanike ohtlikud jäätmed peamiselt asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid, vanaõlid, romusõidukid, pliikud ja ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud. Seoses elanike sorteerimisharjumuste paranemisega on oodata ohtlike jäätmete koguse vähest, kuid pidevat tõusu ka edaspidi.

Vanaõli jäätmete teke on kajastatud järgnevas tabelis.

Tabel 3-8 Alutaguse vallas tekkinud (sealhulgas kogutud) vanaõli jäätmed aastatel 2019-2023 t/a

Kood	Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023
13 02 05*	Mineraalõlipõhised kloorimata mootori-, käigukasti- ja määrdõlid		0,073			
13 02 06*	Süntetilised mootori-, käigukasti- ja määrdõlid		0,08	0,04	0,03	0,005
13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrdõlid	98,610	130,916	81,220	70,986	77,281
13 03 07*	Mineraalõlipõhised kloorimata isolatsiooni- ja soojusvahetusõlid		1,383			
13 04 02*	Sadamates laevadelt vastuvõetud pilsivesi			0,654		
13 04 03*	Muude veesõidukite pilsivesi				1,326	0,793
13 05 07*	Õlipüünistes lahutatud õline vesi		3,800	3,640		4,000
13 05 08*	Segajäätmed liiva- ja õlipüünistest			1,780		
13 07 01*	Kütteõli ja diislikütus	0,038	1,420	0,592		
13 07 03*	Muud kütused (sealhulgas kütusesegud)	0,114				

Allikas: KAUR

Ohtlikke jäätmeid tuleb hoiustada nii, et need ei reostaks pinna- või põhjavett ega põhjustaks teisi keskkonnakahjustusi. Vedelaid ohtlikke jäätmeid peab säilitama kindlalt suletavates kogumismahutites, mis välistab nende sattumise maapinnale, põhjavette või kanalisatsiooni.

3.7 ROMUSÕIDUKID JA VANAREHVID

Keskkonnaministri 16. juuni 2011 määrus nr 33 "Romusõidukite käitlusnõuded" kehtestab nõuded romusõidukite lammutamiseks ja käitlemiseks ning seab tingimused lammutuskodadele. Mootorsõidukid ja nende osad kuuluvad jäätmeseaduse mõistes probleemtoodete hulka. Probleemtooted on tooted, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada nii ohtu tervisele kui ka keskkonnaohu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Vanarehvid tuleb üle anda vanarehvide kogumispunkti või uue rehvi ostmise korral müügikohta või rehviettevõttesse. Rehvide tootja jäätmeseaduse (JS) § 23 mõistes on isik, kes valmistab rehve või veab majandus- või kutsetegevuse korras Eestisse sisse rehve. Vastavalt JS § 23 Rehvi tootja on kohustatud tagasi võtma sama liiki rehvi sõltumata sellest, millal rehvi on turule lastud, millist kaubamärki rehvi kannab ning kas kasutaja kavatses osta uue rehvi.

Romusõiduk tuleb üle anda tootja või tootja esindaja määratud kogumispunkti või uue sõiduki ostmise korral müügikohta või vanametalli kogumispunkti.

Lähim vastavat jäätmeluba omav romusõidukite vastuvõtukoht Alutaguse valla elanikele ja ettevõtjatele on Alvabore OÜ, Kreutzwaldi 19, Kohtla-Järve või Oksila Automlammutus (Oksila OÜ), Tsentraali, Sõtke küla, Narva-Jõesuu. Kolmas enam-vähem lähipiirkonda jääv romulate käitluskoht, Semako Romulad OÜ, asub aadressil: Kaave tee 26, Siimusti alevik, Jõgeva vald.

Romusõidukite ning romusõidukite lammutamisel ja sõidukihooldusel tekkinud jäätmeteket kajastab järgnev tabel 3-8. Jäätmete ke on viimasel viiel aastal (v.a erandlik 2019. a) pigem kasvanud.

Tabel 3-9 Alutaguse vallas tekkinud (sealhulgas kogutud) romusõidukid ning romusõidukite lammutamisel ja sõidukihooldusel tekkinud jäätmed aastatel 2019-2023 t/a

Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023
Romusõidukid mitmesugustest liiklusvaldkondadest (sealhulgas liikurmasinad) ning romusõidukite lammutamisel ja sõidukihooldusel tekkinud jäätmed 16 01 (välja arvatud 16 01 03)	106,706	72,862	26,176	111,105	127,131

Allikas: KAUR

Vanade autorehvide kogumise nõuded määrab Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010 määrus nr 80 "Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord". Vanad autorehvid saab ära anda rehvi ettevõttesse üks-ühele uute rehvide ostmisel. Samuti on võimalik eraisikul rehve üle anda MTÜ Rehviringlus autorehvide kogumispunktides, samuti Kohtla-Järve linna Järve linnaosa jäätmejaamas ning ohtlike jäätmete kogumispunktides.

Vanarehvide teke on kajastatud tabelis 3-9.

Tabel 3-10 Alutaguse vallas tekkinud vanarehvide kogus (sealhulgas kogutud) aastatel 2019-2023 t/a

Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023
Vanarehvid - 16 01 03	59,132	65,030	64,050	15,480	56,036

Allikas: KAUR

Nagu andmebaasist näha, on rehvide teke ja kogumine olnud aastate lõikes suhteliselt ühtlane, v.a aasta 2022, mil rehve kogunes tavapärasest oluliselt vähem.

Vanarehvide osakaal jäätmetekkes tõenäoliselt pigem kasvab lähiajal seoses jätkuva autostumise kasvuga, sealhulgas maapiirkondades, kus tihti puudub alternatiivne transpordivõimalus. Samas on oodata ka rehvide taaskasutamise suurenemist, seoses vanarehvide vastuvõtmise ja taaskasutamise süsteemi arendamisega ja tänaseks juba juurutatud vanarehvidest õli tootmisega (Enefit Energy, Kundas asuv AS Ragn Sells'i rehvipurustustehas avati aprillis 2024).

3.8 ELEKTRI- JA ELEKTRONIKAJÄÄTMED

Elektri- ja elektroonikaseadmete romud on üks kiiremini kasvavaid jäätmevooge. Need jäätmeliigid sisaldavad väärtuslikke metalle, kuid samas hulgaliselt ka äärmiselt keskkonnaohtlikke komponente nagu elavhõbe, tina, kaadmium, freoonid jne.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete teke on kajastatud tabelis 3-9.

Tabel 3-11 Alutaguse vallas tekkinud elektri- ja elektroonikajäätmete kogus (sealhulgas kogutud) aastatel 2019-2023 t/a

Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023
Elektri- ja elektroonikaseadmete ning muude seadmete ja aparatuuride jäätmed - 16 02	3,204	33,522	0,742	0,154	0,165

Allikas: KAUR

Nagu enamasti, saab ka siinkohal täheldada ebaühtlust elektriseadmete- ja elektroonikajäätmete kogumisel aastate lõikes.

Elektri- ja elektroonikaseadmete romude koguste osas on tulevikus oodata koguste kasvu nii tänu paranevale kogumissüsteemile kui elektroonikaseadmete suuremale kasutamisele ja sellega kaasnevale seadmete vananemisele.

3.9 REOVEESETE

Reovee käitlusel tekib jäätmena reoveesete. 2019. ja 2020. a selle üle arvestust ei peetud. 2021.-2023. aastate KOTKAS andmebaasist saadud info kohaselt tekkis reoveesetteid ja neil baseeruvaid jäätmeid omavalitsuses järgmises koguses:

2021

Jäätmed koodiga 19 08 05 olmereovee puhastussetted

- Laoseis aasta algul 0 t
- Koguteke 42,060 t
- Transport välja 42 060 t
- Laoseis aasta lõpuks 0 t.

2022

- Laoseis aasta algul 0 t
- Koguteke 2414,960 t
- Taaskasutamine 2414,960 t

2023

- Koguteke 1,180 t
- Transport välja 1,180 t

Alutaguse vallas on ühiskanalisatsiooni reoveepuhastid 2025. a seisuga kaheksas asulas: lisaku ja Mäetaguse alevikud; Kiikla, Tudulinna, Kurtna, Kuremäe, Pagari külade ja Illuka kooli reoveepuhasti.

Täpsema ülevaate omavalitsuse reoveepuhastitest annab Alutaguse valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2025-2037.

KOTKAS andmetel leiab Alutaguse vallas tekkiv reoveesete osaliselt taaskasutust, näiteks kasvumullana haljastuses. Kahjuks on reoveepuhastis tekkiva võreprahi sorteerimine ja sealt jäätmete liigiti kogumine raskendatud, kuna võrele sattub ka märkimisväärses koguses bioloogiliselt mittelagunevaid ja mittekomposteeruvaid

segaolmejäätmeid. Seniajani toimub enamikes Eesti Vabariigis asuvates reoveepuhastites võreprahi käitlemine segaolmejäätmetena. Alutaguse valla reoveepuhastite võrepraht edastatakse jäätmevedajale, OÜ Ekovir, kelle vahendusel jõuab see Uikala prügila ümberlaadimisjaama ning seal käideldakse ka kogutud võrepraht.

Vee- ja kanalisatsiooniteenuseid pakub kogu Alutaguse vallas Alutaguse Haldus OÜ, täpsem info kehtivas ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas.

3.10 TERVISHOIU- JA VETERINAARIATEENUSTE JÄÄTMED

Tervishoiujäätmed on nii inimese kui ka loomade tervishoiu, ravimise ning hooldusega seotud asutustes tekkivad jäätmed. Vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile 1999/31/EÜ prügilate kohta on nakkusohtlike jäätmete ladestamine tavajäätmete prügilatesse keelatud.

Valla suurimad elanikke teenindavad tervishoiuasutused on lisaku Perearstikeskus ja Mäetaguse ambulatoorium. Perearst võtab vastu ka Illukal (hetkel ravila remondis, perearst võtab ajutiselt vastu Jõhvis).

Tervishoiuasutused (sh ka veterinaarasutused) peavad välja töötama sisemised juhised jäätmete liigiti kogumiseks ja edasiseks käitlemiseks. Jäätmed tuleb pakkida tekkekohas ja viia tekkekohast pakituna tervishoiuasutuse jäätmehoidlasse kuni üleandmiseni vastavat luba omavale jäätmekäitlusettevõttele. Vastavalt Euroopa Nõukogu direktiivile 1999/31/EÜ prügilate kohta on nakkusohtlike jäätmete ladestamine tavajäätmete prügilatesse keelatud.

Vastavalt Keskkonnaagentuuri andmetele on inimeste tervishoiuteenuste jäätmete (kood 18 01) teke Alutaguse vallas olnud minimaalne - aastatel 2020 – 2023 mõnest kilost kuni 15 kiloni aastas.

Alutaguse vallale lähim meditsiiniliste riskijäätmete kahjutustamise keskus asub Kohtla-Järvel ja jäätmed transporditakse käitlemiseks vajadusel sinna.

Seoses rahvastiku vananemisega ja jäätmetekitajate üle kontrolli saavutamiseega võib järgnevas kümneks aastaks prognoosida raviasutustes tekkivate jäätmete kasvu.

3.11 TÖÖSTUSJÄÄTMED

2021. aastal oli Statistikaameti andmetel Alutaguse vallas registreeritud 177 ettevõtet. Kõige enam ettevõtteid tegutses põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi valdkonnas – 55 ettevõtet.

Tööstusjäätmed on lai mõiste ning nende teke sõltub suuresti Alutaguse vallas tegutsevate ettevõtete arengutest ning seda ei ole võimalik valla jäätmekavas prognoosida. Samuti ei ole avalikud ega kuulu avaldamisele eraettevõtetes tekkivad jäätmekogused, sealhulgas tööstusjäätmed. Ettevõtted vastutavad ise oma jäätmete õiguspärase käitlemise eest. Järelevalveasutus on Keskkonnaamet.

4 JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLUS

4.1 LIITUMINE KOGUMISSÜSTEEMIDEGA

Alates 1. aprillist 2024 on Alutaguse vallas uus viieaastane korraldatud jäätmeveo periood. Korraldatud riigihanke võitis Ekovir OÜ.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid on:

- segaolmejäätmed (jäätmekood 20 03 01);
- paber ja kartong (jäätmekood 20 01 01);
- segapakendijäätmed (jäätmekood 15 01 06);
- suurjäätmed (jäätmekood 20 03 07);
- biolagunevad jäätmed (jäätmekoodid 20 02 01 ja 20 01 08);
- tekstiilijäätmed (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11).

Hoolimata eelmise perioodiga võrreldes kallinenud segaolmejäätmete teenusehinnast, on elanikel võimalik segaolmejäätmeid sorteerides nende kogust minimeerida ning seeläbi kokku hoida. Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, segapakendijäätmed saab Ekovir OÜ-le üle anda tasuta. Jäätmevaldajal endal tuleb osta või rentida selleks otstarbeks sobiv konteiner. Tekstiili ja suurjäätmete üleandmiseks tuleb Ekovir OÜ-le saata kiri või helistada ning anda oma soovist teada - teenust osutatakse vastavalt vajadusele minimaalselt üks kord kvartalis kogumisringi raames.

Kõik Alutaguse valla territooriumil asuvad jäätmevaldajad, nii eramajade omanikud, korteriühistud kui ka ettevõtjad, loetakse Jäätmeseaduse alusel liitunuks korraldatud jäätmeveoga.

Alutaguse vallas reguleerib jäätmekäitlust Alutaguse valla Jäätmehoolduseeskiri.

Vastavalt Alutaguse valla Jäätmehoolduseeskirjale on korraldatud jäätmeveoga liitumine Alutaguse valla haldusterritooriumil kohustuslik kõikidele juriidilistele ning füüsilistele isikutele. Jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldaja on kohustatud andma korraldatud olmejäätmete veo korral olmejäätmed üle eeskirjas sätestatud tingimustel.

Jäätmevaldajal on kohustus koguda kinnistul liigiti biolagunevaid jäätmeid, pakendijäätmeid ning paberi- ja kartongijäätmeid (ajalehed, raamatud, kaustikud, ajakirjad). Lähtuvalt korterite arvust peavad (või on soovitatav) kinnistul olema järgmised mahutid:

1) Kui kinnistul on vähemalt kümne korteriga elamu, mis ei ole puuküttega, on soovitatav kinnistul omada eraldi kogumiskonteinerit paberi ja papi kogumiseks;

2) Biolagunevate jäätmete mahuti olenemata korterite ja majapidamiste arvust, Biolagunevate jäätmete liigiti üleandmise kohustust ei ole, kui kinnistul tekkinud biolagunevad jäätmed kompostitakse samal kinnistul. Jäätmevaldaja esitab biolagunevate jäätmete jäätmeveo vabastuse taotluse vallavalitsusele, mille vaatab läbi ja teeb otsuse kinnistul kompostimise lubamiseks vastav ametnik ühe kuu jooksul taotluse laekumisest. Taotluse juurde lisatakse foto kasutuses olevast kompostrist või kompostiaunast;

3) pakendijäätmete mahutit elamu, sealhulgas korterelamu juures otseselt ei nõuta, kuid kohustuslik on toimetada pakendid pakendijäätmete mahutisse, pakendipunkti, jäätmekäitluskohta või anda üle pakendiettevõtjale või taaskasutusorganisatsioonile.

Elamumaa sihtotstarbega kinnistul tuleb biolagunevad jäätmed koguda liigiti ning anda üle õigust omavale jäätmekäitlejale (vedajale) või kompostida võimalusel samal kinnistul.

4.2 JÄÄTMETE VASTUVÖTU- JA KOGUMISPUNKTID

Alutaguse valla elanikel on võimalus 2025. aastal kodumajapidamises tekkinud jäätmeid tasuta viia Uikala ja Torma prügilatesse.

Jätkuvalt saab ohtlike jäätmeid ja elektroonikaromusid ära anda ka valla territooriumil asuvates ohtlike jäätmete (lisaku alevik ja Mäetaguse alevik) ja elektroonikaromude (Kurtna kauplus) kogumispunktides. Lisaku alevikus on elektroonikaromude äraandmiseks katlamaja kõrval avatud uus kogumispunkt, ohtlike jäätmeid saa jätkuvalt üle anda olemasolevas kogumispunktis.

Suurjäätmed on hõlmatud korraldatud jäätmeveo lepinguga ning neid eelkirjeldatud väiksemates jäätmepunktides vastu ei võeta.

Suurjäätmeteks on olmejäätmete tekkevaldkonda kuuluvad jäätmenimistu koodinumbriga 20 03 07 tavajäätmed, mis oma kuju või suuruse tõttu ei mahu jäätmete kogumismahutisse. Suurjäätmed on näiteks mööbel: diivanid, laudad, toolid, kapid, puidust ukseid, kardinapuud, vaibad, madratsid ning suured santehnikatooted: kraanikausid, vannid, WC-potid jms. Suurjäätmete hulka ei kuulu probleemtoided ja muud tootjavastutusega hõlmatud jäätmed.

Ehitusjäätmete hulka kuulub pinnas ning puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, mis tekivad ehitamisel, remontimisel ja lammutamisel ning mida ehitusobjektile tööde tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjäätmeid Alutaguse valla ohtlike jäätmete kogumispunktides vastu ei võeta.

Tasu eest saab Uikala (regionaalses) prügilas ära anda ehitus- ja lammutusjäätmeid, puidujäätmeid, plastjäätmeid, suuremõtmelisi jäätmeid, asbesti sisaldavate ehitusmaterjalide jäätmeid, lehtklaasi jm.

Valla paljudes piirkondades on rajatud avalikud pakendite kogumispunktid koos kogumiskonteineritega eri liiki pakendite kogumiseks, kus saab tasuta ära anda segapakendeid, kartongi, paberpakendeid ja joogitaarat. Jäätmepunktide ja pakendijäätmete kogumiskonteinerite andmed on leitavad <https://kuhuvia.ee/search/pakend/58.09549655604844,27.440602183557527,13/?cond=all&org=0>

4.3 LÜHIÜLEVAADE ALUTAGUSE VALLA JÄÄTMEKÄITLUSPUNKTIDEST

4.3.1 Elektroonikaromude kogumine Alutaguse vallas

Alutaguse vallas on kolm elektroonikaromude vastuvõtupunkti.

Illuka piirkonnas on elanikele avatud elektroonikaromude kogumispunkt Kurtna kaupluse kõrval.

Mäetaguse piirkonnas on elanikele avatud elektroonikaromude kogumispunkt Mäetaguse alevikus Kooli tn 7 (kogutakse koos ohtlike jäätmetega).

lisaku piirkonnas on elanikele avatud elektroonikaromude kogumispunkt lisaku alevikus Tartu mnt 62a (eraldi kogumiskonteiner katlamaja kõrval).

Elanikud saavad oma kodumajapidamises tekkinud elektroonikaromud üle anda tasuta.

Joonis 4-1 lisaku elektroonikaromude konteiner

Joonis 4-2 lisaku ohtlike jäätmete kogumispunkt

Joonis 4-3 Kurtna elektroonikajäätmete konteiner

Joonis 4-4 Mäetaguse ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude konteiner

4.3.2 Pakendijäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Pakendiseadus lähtub tootjavastutuse põhimõttest, mis tähendab, et pakendiettevõtjad (pakendajad, maaletoojad, sisuliselt ka kaubandus) on kohustatud tasuta tagasi võtma kõik pakendid, mis on turule toodud. Pakendiseaduse § 10 alusel on pakendiettevõtja isik, kes majandus- või kutsetegevuse raames pakendab kaupa, veab sisse või müüb pakendatud kaupa ning vastavalt pakendiseaduse § 20, pakendiettevõtja, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, on kohustatud lõppkasutajalt või tarbijalt tasuta tagasi võtma müüdud kauba müügipakendi ja -pakendijäätmed. Tagasivõtmise nõue hõlmab vaid pakendit, mille tüüp, kuju ja suurus vastavad selles müügikohas müüdava kauba pakendile ja selle kauba müüja poolt üleantava kauba pakendile. Sellest

tulenevalt peab olema müügikohtades informatiivne teade tarbijatele pakendi tagasivõtmise kohast (lähima pakendijäätme vastuvõtupunkti või konteineri asukoht).

Pakendiseaduse kohaselt on tarbija kohustatud pakendi ja pakendijäätmed tagastama tühjalt ja liigiti sordituna vastavalt kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas kehtestatud korrale ja pakendiette võtja või taaskasutusorganisatsiooni nõuetele.

Pakendiseaduse alusel on akrediteeritud üks tagatisrahaga pakendite kogumisega tegelev taaskasutusorganisatsioon (Eesti Pandipakend OÜ) ja kolm peamiselt konteinerite kaudu kogutava muu müügipakendiga tegelevat taaskasutusorganisatsiooni (MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO), MTÜ Eesti Pakendiringlus (EPR) ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO)).

Eesti Pandipakendi andmetel (12.2024 seisuga) asuvad pandipakendi tagastuspunktid Alutaguse vallas järgmistes asukohtades:

- Aldar Market Tudulinna (Aldar Eesti OÜ), Pikk 8;
- Mäetaguse pood RP Lektus AS;
- lisaku Ostukeskus, Tartu mnt 46, lisaku;
- lisaku kauplus OG Elektra, Tartu mnt 55, lisaku;
- Prowints OÜ, Äri tn 2, Alutaguse vald.

Alutaguse vallas asuvate pakendikonteinerite asukohad on esitatud järgnevas tabelis (seisuga 20.12.2024). Pakendikonteinerite asukohad on leitavad ka <https://kuhuviiia.ee> ning <https://pakendiringlus.ee/pakendikonteinerid/avalik/> ning <https://www.eto.ee/eto-konteinerid/>

2024. aasta seisuga on pakendiette võtjate andmetel Alutaguse vallas pakendijäätmete taaskasutusse suunamiseks paigaldatud Tootjavastutuorganisatsioonil (edaspidi TVO) 16 kogumiskonteinerit (kõik segapakendile, vt tabel 4-1).

MTÜ-l Eesti Taaskasutusorganisatsioon (edaspidi ETO) on vallas 14 kogumiskonteineriga varustatud asukohta.

Eesti Pakendiringlus OÜ-l (edaspidi EPR) on 65 kogumiskonteinerit, neist 47 klaaspakendi ja 18 segapakendikonteinerit.

Pakendikonteineritesse saavad elanikud pakendijäätmeid ära anda tasuta.

Allikad: EPR, ETO ja TVO andmebaasid, 2024

4.3.3 Biolagunevate jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Biojätmete eraldi kogumine olmejätmetest on kõigile kohustuslik. Äraandmine ei ole kohustuslik juhul, kui kinnistul on loodud võimalused kompostimiseks.

Pakitud jäätmed viiakse tekkekohast jäätmehoidlasse, kus neid hoitakse teistest jätmetest eraldi.

Vastavate võimaluste ja tingimuste olemasolul tuleb eelistada kompostimist. Aia- ja haljastujäätmeid ning toidu- ja köögijäätmeid võib kompostida kompostimisaunas või selleks ette nähtud kinnistes kompostrites oma kinnistu piirides.

Täna sel päeval saab biolagunevaid jäätmeid tasuta oma kinnistult ära anda konteinerisse kogutult regulaarse ära veo teenust kasutades. Toidu- ja köögijäätmeid saavad eraisikud käesoleval ajal käidelda eelpoolkirjeldatud ära veoteenust kasutades või oma kinnistul paiknevas kinnises kompostis. Aia- ja haljastujäätmeid võib kompostida ka lahtises aunas, kuid see peab paiknema vähemalt kolme meetri kaugusel naaberkinnistust, kui kinnistu omanikud ei lepi kokku teisiti.

Kompostitavaid biolagunevaid jäätmeid peab paigutama, ladustama ja käitlema tervisele ja ümbruskonnale ohutult ning nii, et need ei põhjustaks kahjurite ja haisu teket.

Alutaguse valla hajaasustusega osades on tegemist valdavalt ühepereelamutega ning eeldatavalt toimub nende juures biolagunevate jäätmete kompostimine.

4.3.4 Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Ehitusjäätmed tuleb liigiti koguda nende tekkekohal. Liigiti kogumisel lähtutakse jäätmete taaskasutusvõimalustest. Eraldi tuleb liigiti koguda:

- 1) puit;
- 2) kiletamata paber ja kartong;
- 3) metall (eraldi must- ja värviline metall);
- 4) mineraalsed püsijäätmed (kivid, ehituskivid ja tellised, krohv, betoon, kips, lehtklaas jne);
- 5) raudbetoon- ja betoondetailid;
- 6) eterniit;
- 7) tõrva mittesisaldav asfalt;
- 8) pakend;
- 9) kile.

Kui ehitusjäätmete tekkekohas puudub võimalus neid liigiti koguda või see osutub majanduslikult ebaotstarbekaks, tuleb jäätmed anda töötlemiseks vastavat õigust omavale jäätmekäitlejale, kes teeb selle töö teenustöona. Alutaguse valla lähistel (lähipiirkonnas) on üks ehitusjäätmete vastuvõtu ja käitlemisega tegelev firma / asukoht: Sompä piirkonnas asuv BRD Mineral OÜ. Ohtlike jäätmete vastuvõtupunktid ehitusjäätmeid vastu ei võta ning neid pole lubatud ladustada ka vastavatesse konteineritesse.

Ehitusjäätmeid tuleb korduskasutuseks ette valmistada või taaskasutada. Kõrvaldada võib ainult selliseid jäätmeid, mille taaskasutamine pole võimalik.

Puit-, metall-, plast- ja püsijäätmed (näiteks tellised, betoon), suurjäätmed ning lehtklaasi saab Uikala prügilas üle anda tasu eest. Raamita lehtklaasi üleandmine on tasuta teenus.

4.3.5 Elektri- ja elektroonikaromude kogumis- ja käitlussüsteem

Elektri- ja elektroonikaseadmed (sealhulgas külmkapid ja muud külmutusseadmed, elektripliidid, pesumasinad, audio- ja videotehnika, infotehnoloogia- ja kommunikatsiooniseadmed) ning neist tekkinud jäätmed tuleb koguda muudest

jäätmetest eraldi ning üle anda eelkirjeldatud punktidesse lisaks, Mäetagusel või Kurtnas või uue toote ostmise korral müügikohta kooskõlas jäätmeseadusega.

Kasutuskõlbmatuks muutunud patareid ja akud tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi ning viia jäätmepunkti, avalikesse ohtlike jäätmete kogumispunktidesse või uue toote ostmise korral müügikohta kooskõlas jäätmeseadusega. Näiteks kasutuks muutunud patareisid võtavad vastu ka paljud kauplused ning Alutaguse Vallavalitsus. Elektri- ja elektroonikaromusid võtavad tasuta vastu kõik eelevates osades kirjeldatud jäätmepunktid ning neid võib ladustada kirjeldatud konteineritesse lisakul, Mäetagusel ja Kurtnas.

4.3.6 Koondandmed eriliigiliste jäätmete kogumissüsteemide osas

Järgnevas tabelis on esitatud Alutaguse vallas esinevad jäätmete üleandmise võimalused jäätmeliikide osas, mis tuleb vastavalt sortimismäärusele, samuti vastavalt Alutaguse valla jäätmehoolduseeskirjale tekkekohal liigiti koguda.

Tabel 4-1 Eriliigiliste jäätmete olemasolevad kogumislahendused jäätmeliikide kaupa Alutaguse vallas ning Torma ja Uikala regionaalsetes prügilates

Jäätmeliik	Kogumissüsteem	Kirjeldus
Segaolmejäätmed	Korraldatud jäätmevedu	Vallas on korraldatud jäätmeveoga liitumine kohustuslik. Segaoimejäätmete minimaalne veosagedus on täna kompakse asustusega aladel üks kord 4 nädala jooksul ning hajaasustuses üks kord 12 nädala jooksul. Korraldatud jäätmevedu teostab OÜ Ekovir.
Paber ja kartong	Korraldatud jäätmevedu konteineri tellimisel.	Korraldatud jäätmeveo raames teostab OÜ Ekovir tasuta
Plast		Vallaelanikele tasuta vastuvõtt Uikala ja Torma jäätmejaama des (ülejäänutele tasuline)
Klaas	selleks mõeldud EPR konteinerid	Klaaspakendid tasuta, klaastaara vastavatesse EPR konteineritesse
Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed	Korraldatud jäätmevedu (kõik biolagunevad jäätmed); kompostimine kinnistuseselst	Korraldatud jäätmevedu teostab Ekovir OÜ. Tasuline vastuvõtt Uikala prügilas.
Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed	Korraldatud jäätmevedu (kõik biolagunevad jäätmed); kompostimine kinnistuseselst kinnise kompostriga	Korraldatud jäätmeveo raames saab üle anda ka OÜ-le Ekovir, vedu on tasuta, konteinerit saab rentida.
Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed		Tasuline vastuvõtt Uikala prügilas ja BRD Mineral OÜ-s
Pakendid	Avalikud pakendikonteinerid Korraldatud jäätmevedu	Avalikud pakendikonteinerid. Segapakendite äravedu teostab tasuta Ekovir OÜ korraldatud jäätmeveo raames.

Pandipakendid	Kogumispunktid	Kogumisautomaadid kauplustes (vt ptk 4.2.3)
Puit	Uikala prügila, Torma prügila, BRD Mineral	Tasuline vastuvõtt BRD Mineral OÜ-s, Torma ja Uikala prügilates
Tekstiil	Korraline vedu Ekovir OÜ ning Torma ja Uikala prügilad, korraline vedu toimub kogumisringina.	Korraline vedu kogumisringina toimub hinnaga 50% segaolmejäätmete hinnast, tasuline vastuvõtt Torma ja Uikala prügilas
Suurjäätmed	Eritellimusel Ekovir OÜ äraveoteenus, BRD Mineral, Torma ja Uikala prügilad	Tasuline vastuvõtt BRD Mineral OÜ-s ning Ekovir OÜ äraveoteenusena eritellimusel. Uikala ja Torma prügilad võtavad elanikel vastu tasuta
Elektroonikaromud	Kogumispunktid, Torma prügila ja konteinerid	Tasuta vastuvõtt elektroonikaromude kogumiskonteinerites.
Ohtlikud jäätmed	Kogumispunktid Mäetaguse, lisaku ja Torma.	Tasuta vastuvõtt ohtlike jäätmete kogumiskonteinerites Mäetagusel ja lisakus ning Torma prügilas
Ehitusjäätmed, sh vanametall, töötlemata puit, puhas lehtklaas, betoon, tellised, plaadid ja keraamikatooted	Torma prügila, BRD Mineral.	Tasuline vastuvõtt BRD Mineral OÜ-s, Torma prügilas.
Ehitus- ja lammutusklaas, s.h. lehtklaas	Torma prügila, BRD Mineral.	Tasuline vastuvõtt BRD Mineral OÜ-s ja Torma prügilas.

Allikad: Alutaguse valla jäätmehoolduseeskiri; Alutaguse valla koduleht, Uikala prügila koduleht, Ekovir OÜ koduleht Maa-ameti geoportaal <http://geoportaal.maaamet.ee>

4.4 JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDAMINE JA RAHASTAMINE

4.4.1 Jäätmemajanduse korraldamine

Vastavalt jäätmeseadusele ja pakendiseadusele korraldab omavalitsus oma haldusalal olmejäätmete ja kodu-majapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete käitlemist. Omavalitsuse õigused ja kohustused hõlmavad:

1. jäätmekava, jäätmehoolduseeskirja ja korraldatud jäätmeveo korra ja teiste kohalikul tasandil jäätmekäitlust suunavate dokumentide koostamist, vastuvõtmist ja avalikustamist;
2. korraldatud jäätmeveo organiseerimist;
3. jäätmete kogumiskoha määramist, kuhu tuleb korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmed nende edasise veo eesmärgil toimetada;
4. õigust nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt jäätmekava, mis käsitleb ettevõtja tegevusega seotud jäätmekäitlust;
5. koostöö tegemist teiste omavalitsustega jäätmeseadusega sätestatud nõuete täitmiseks;
6. seisukoha andmist keskkonnaloa taotlustele;
7. järelevalve teostamist jäätmehoolduseeskirjas sätestatud tingimuste täitmise üle.

8. Valla jäätmevaldajate kohustus on järgida vallavolikogu kehtestatud nõudeid jäätmete liigiti kogumiseks ja üleandmiseks.

Valla poolt hankekonkursi korras väljavalitav jäätmevedaja vastutab veo ohutusnõuete täitmise eest ning jäätmete toimetamise eest vallavalitsuse, pädeva riigiametniku või jäätmed vedamiseks üle andnud isiku poolt määratud jäätmekäitluskohta.

Valla territooriumil Keskkonnaameti poolt väljastatud keskkonna- ja/või keskkonnakompleksloa alusel tegutsevad jäätmekäitlejad omavad kohustust jäätmekäitluse korraldamiseks vastavalt neile väljastatud loas sätestatud tingimustele.

Keskkonnaameti osatähtsus kohaliku omavalitsuse jäätmekäitluses on eeskätt arvamuse ja ettepanekute tegemine seaduste alusel ja ulatuses. Keskkonnaameti ülesanne on ka kontrollida keskkonnalubade ja/või keskkonnakomplekslubade taotluste vastavust nõuetele ning vastavaid lube väljastada. Keskkonnaameti kaudu toimub ka jäätmekäitlusala järelevalve, sealhulgas õigusaktide nõuete ning väljastatud keskkonna- ja keskkonnakomplekslubade nõuete järgimine.

4.4.2 Jäätmehoolduse rahastamine

Jäätmeseaduse alusel toetatakse jäätmehoolduse arendamist jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust.

Jäätmeseadus sätestab põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja, korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Keskkonnapoliitika põhimõtte "saastaja maksab" ja "tootja vastutus" tähendab sisuliselt seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni lõpptarbijaja.

Jäätmekäitluse finantseerimine toimub vallas järgmiselt: jäätmekäitlusettevõtte maksavad ise kõikide tekitatud jäätmete käitlemise eest, kaasa arvatud ohtlike jäätmete eest. Ise maksavad ka kõik Torma ja/või Uikala prügila teenuseid kasutavad era- või juriidilised kliendid (juhul kui tegemist on tasustatud jäätmete vastuvõtuga). Muud ettevõtte ja elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele või läbi kinnisvara-haldusteenuseid pakkuva ettevõtte.

Vallaeelarvest kaetakse järgnevad kulud: kohaliku eriliigiliste jäätmete kogumiskoha haldamisega seotud kulud; omavoliliselt ladestatud prügikoristamise kulud; jäätmete kogumiskampaaniatega seotud kulud.

Alutaguse valla jäätmehoolduse arendamise võimalikud finantseerimisallikad on vallaeelarve; abiraha taotlemine erinevatest fondidest (SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, edaspidi KIK ja Euroopa Liidu struktuurifondid); tootja vastutus; jäätmetekitajate poolt makstav teenustasu; saastetasu.

Kuni 2017. aastani toimus jäätmehoolduse rahastamine olmejäätmete ladestamisel makstud saastetasust. Põhjuseks, et tänapäeva Eestis on olmejäätmete ladestamine seoses Iru masspõletustehase avamisega 2013. aastal oluliselt langenud (isegi kuni alla 5% tekkinud segaolmejäätmetest), vähenes drastiliselt ka saastetasu suurus.

Vastavalt kavandatavale ja 2025. a jõustuvale jäätmereformile tekivad KOV-il uued võimalused jäätmehoolduse rahastamiseks:

- omavalitsus hakkab väljastama elanikele jäätmeveoarveid.
- omavalitsus saab õiguse rakendada jäätmetasu püsitasuna.

Riiklikult arendatav jäätmereformi kava sisaldab võimalust lisada jäätmeveoarvetesse (tariifi) ka üldisemaid ja laialdasemaid jäätmemajanduse tervikarendamise komponente, paraku on vastav regulatsioon ja kord veel väljatöötamisel ja pole selge, kui palju toob antud võimaluse rakendamine KOV-le realselt juurde täiendavaid rahalisi vahendeid jäätmekäitlustaristu arendamiseks võrreldes praegusega.

4.5 ANDMED SULETUD PRÜGILATE NING JÄÄKREOSTUSOBJEKTIDE KOHTA

AS Maves (täna OÜ Maves) poolt teostatud uuringu: „Aastatel 2001-2009 suletud ja korrastatud prügilate seisukorra hindamine“, andmetel Alutaguse valla haldusterritooriumil suletud prügilad puuduvad.

Alutaguse valla territooriumile jääb Keskkonnaportaali jääkreostuse andmebaasi andmetel üks riiklikult registreeritud jääkreostusobjekt: Endise kalurikolhoosi "Peipsi Kalur" tõrvahoidla.

Tõrvahoidla asukoht on Kuru küla ning vastavalt Keskkonnaportaali andmetele asub jääkreostusobjekt elutsoonis.

Objekti staatus on (oli) mõõdukalt ohtlik, jääkreostus on aruande alusel tänaseks likvideeritud.

5 EELNEVA JÄÄTMEKAVA EESMÄRKIDE TÄITMISE ANALÜÜS

Alutaguse valla territooriumil kehtib tänase seisuga Alutaguse Vallavolikogu 25.10.2018. a määrusega nr 76 kinnitatud Alutaguse valla jäätmekava 2018-2024. Eelmise perioodi jäätmekava eesmärkide täitmise ülevaade on esitatud järgnevas tabelis, tabel 5-1.

Tabel 5-1 Eelmise perioodi jäätmekavade eesmärgid ja nende täitmine

Eesmärk / tegevus	Elluviimine
Alutaguse valla jäätmekava 2018-2024 tegevuskava	
Kogumissüsteemide valik	
Segaolmejäätmete korraldatud jäätmeveo laiendamine kogu valla territooriumile	Toimub ja tegevust tuleb jätkata
Ohtlike jäätmete ja elektri- ja elektroonikaromude kogumispunktide rajamine Illukale, Tudulinna ja Alajõe.	elektri- ja elektroonikaromude kogumispunkt Kurtna kaupluse juures. Jäätmejaama leping Torma prügilaga, kuhu saab viia elektroonika ning ohtlikke jäätmeid kodaniku kaardiga.
pakendijäätmete kogumist jätkatakse üle valla paigaldatud kogumiskonteinerite abil.	Paberi ja papi käitlus toimib korraldatud jäätmeveo raames kogu vallas.
Suurjäätmete aastaringne üleandmisvõimalus Uikala Prügilas.	Suurjäätmete kogumisringid ei toiminud ja selle asemel on jäätmejaamas (nii Uikala kui ka Torma) tasuta vastuvõtt.
Kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamine, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna määramine	
Vajalik uue korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine, eesmärgiga hõlmata kogu valla territoorium korraldatud jäätmeveoga	Korraldatud jäätmeveo laiendamine kogu (ühinenud) valla territooriumile on teostatud. 2024 on läbi viidud juba teine hange korraldatud jäätmeveo läbiviimiseks
Suvituspiirkondades (Peipsi äärsetel aladel ja Kurtna järvestiku puhkealadel) tuleb olmejäätmete kogumiseks paigaldada ühised suured konteinerid mitme majapidamise ühiskasutusse	Teostatud
Vajalike jäätmehooldusrajatiste kindlaksmääramine	
Vajalik on teostada olemasolevate ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude kogumispunktide hooldust ja ajakohastamist	Toimub ja tegevust tuleb jätkata
Alutaguse valda jäätmejaama rajamine	Teostamata, tulevikus tuleb analüüsida vajalikkust ja asukohavalikut
Kalmistujäätmete liigiti kogumise tagamine	Kõigil kalmistutel toimub jäätmete sorteerimine ja osade kalmistute juurde on paigutatud ka segapakendikonteinerid aga korraldatud jäätmeveo raames kalmistujäätmeid ära ei anta, sest mahud on väga väikesed. Biolagunevad jäätmed kompostitakse.
Võimaluste loomine elanikele aia- ja haljastusjäätmete vastuvõtmiseks ja kompostimiseks	biojäätmete vastuvõtt on lahendatud jäätmekäitlejaga vastava teenuselepingu abil. Mäetaguse alevikus on kompostimisplats. Biojäätmete lokaalne kompostimine eramute

	juures. Kalmistu jäätmemaja eraldi on rajatud Mäetaguse kalmistu juurde. Teistel kalmistutel on rajatud tööriistakuurid ja nende juures prügi sorteerimise lahendus. Lisaku kalmistu juurde on rajatud aiaga ümbritsetud taskud pakendi- ja prügi konteineritele.
Pakendijäätmed	
Korrumajade piirkondadesse kompaksete eriliigiliste jäätmete kogumisplatside rajamine Kiiklasse, lisakusse ja Tudulinna	Suures osas teostatud. Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku tihedust võib pidada käesoleval ajal piisavaks.
Elektroonikaromud ja ohtlikud jäätmed	
Valla elanikud saavad oma ohtlikud jäätmed ja elektroonikaromud tasuta ära anda ohtlike jäätmete kogumispunktides. Oluline on tagada jäätmete kogumispunktide jätkuv toimimine, sealhulgas kogumispunktide pidev hooldus	Toimub ja tegevust tuleb jätkata
Ohtlike jäätmete kogumispunkti rajamine Illukale ning Tudulinna ja Alajõe	Teostamata
Suurjäätmed	
Suurjäätmete kogumisringid lõpetati, sest ei täitnud oma eesmärki. Elanikud ei sorteerinud vaid viisid konteineritesse olmejäätmeid elektroonikaromusid ja ohtlike jäätmeid. Aastaringelt saab suurjäätmeid üle anda Torma ja Uikala prügilatesse	Toimib Torma ja Uikala prügilatesse üleandmine
Ehitus- ja lammutusjäätmed	
Ehitusjäätmete ära vedu on elanikel võimalik tellida mitmetelt eraettevõtjatelt. Omavalitsus ei näe käesoleval ajal ehitus- ja lammutusjäätmete osas vajadust vastuvõtuvõimaluse rajamiseks, välja arvatud mõnede probleemsemate jäätmeliikide osas (eterniit)	Igal aastal vähemalt üks eterniidi kogumiskampaania jäätmejaamades, kus elanikud saavad kodaniku kaardi ettenäitamisel tasuta eterniiti üle anda.
Teised liigiti kogutud olmejäätmed	
Jäätmete üleandmisvõimaluse parandamiseks nähakse ette jäätmejaama rajamine	Hetkel teostamata, analüüsitakse vajadust.
Alternatiivina kohalikule jäätmejaamale on võimalik leida koostööpartnerid, kas ümberkaudsete teiste omavalitsute või olemasolevate jäätmekogumiskeskuste (Uikala ja Torma) näol	Jäätmejaama teenuse võimaldamiseks on leping käesoleval ajal sõlmitud Torma ja Uikala Prügila AS-ga

6 PLANEERIMINE

6.1 JÄÄTMETEKKE PROGNOOS

Alutaguse valla rahvaarv 2025. aasta alguses moodustas 4587 inimest ehk 17 inimest rohkem kui 2024. a alguses. Tegemist on esimese elanike arvu kasvuga vallas nelja aasta järele, peale 2021. a, mil toimus samuti väike rahvastiku kasv (vt tabel 2-1).

Alutaguse Vallavolikogu 29.10.2020 kehtestatud Alutaguse valla üldplaneering (edaspidi ÜP, AS Kobras, Töö nr 2018-048) sedastab rahvastiku kohta järgmist (tsitaat): „Valla rahvaarv on sarnaselt teistele maavaldadele näidanud kahanemise trendi: aastatel 2015-2019 on valla elanike arv vähenenud 295 võrra. Loomuliku iibe ja rändeiibe tulemusel on elanike arv perioodil 2013-2017 kahanenud keskmiselt vastavalt 30 ja 28 inimese võrra aastas. Sarnaselt suurele osale Eestile on ka Alutaguse valla puhul tegemist vananeva rahvastikuga omavalitsusüksusega. Tööealiste suuremad vanuserühmad 50-64 eluaastat on enam kui kolmandiku võrra arvukamad tööturule sisenejate vanuserühmadest.“ Nimetatud andmed on tänaseks vananenud ja otseselt antud info põhjal on järgneviks viieks (5) aastaks ning eriti 15 aasta perspektiivis prognoose teha suhteliselt keeruline.

Arvestades valla elanike arvuga, 4587, aastal 2025, saame öelda, et alates aastast 2021, mil toimus eelmine väike rahvastiku kasv, on valla elanike arv ikkagi vähenenud 125 inimese võrra ehk 2,7%, seega ei kehti Alutaguse vallale aastal 2015 (Ene-Margit Tiit jt, Tartu Ülikool, 2015) koostatud Rahvastikuprognosis kohaliku omavalitsusüksuste rühmades (klasteranalüüs), mille alusel liigituks Alutaguse vald Eesti keskmiste hulka, sest esiteks on vald küllatki atraktiivne ja hea elukvaliteediga, teiseks on vallas sündivus ehk loomulik iibe mõnevõrra kõrgem teistest Eesti sarnase suuruse ja lähedase rahvaarvuga (~4500-5000 elanikku) valdadest. Eelneva tõttu on küll raske prognoosida rahvastiku muutusi vallas, kuid pigem on rahvastiku vähenemine aeglasem kui samalaadsetes valdades mujal. Palju sõltub ka töökohtade olemasolust ja säilimisest nii vallas kui lähipiirkonnas: Jõhvi linn, Kohtla-Järve linn koos erinevate linnaosadega, Kiviõli linn, Sillamäe linn, Mustvee linn jt.

Tabel 6-1 Rahvaarvu muutuse prognoos Alutaguse vallas

Näitajad / perioodid	2025-2030 / kokku	2030-2040 / kokku
Loomulik iive, ränne, taastusränne, rahvaarvu muutus	-3,3%	-7%
Alutaguse valla elanike arvu prognoositav muutus, el arv prognoosiperioodi lõpul kokku*	~4443 (elanike arv aastal 2030)	~4165 (elanike arv aastal 2040)

Allikas: Alutaguse valla veebilehekülg, Alutaguse valla haridusvõrgu arengukava 2023+ ja Konsultandi arvutused ja prognoosid

*Märkus: seisuga 01.01.2025 oli Alutaguse valla elanike arv 4587, seisuga 01.01.2021: 4712, mis näitab, et kahanemine moodustas nelja aastaga, 0,657% / aastas. Seega on alust eeldada, et kui kahanemine jätkub enam-vähem samas tempos, kujuneb rahvastikulangus tegelikkuses väiksemaks kui 10%, vahemikus 2030-2040.

Seoses elanike arvu vähenemisega on oodata ka olmejäätmete reaalse koguse vähest langust. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine ja jäätmereformi jõustumine aitab eeldatavalt kaasa jäätmete liigiti sorteerimise olulisele paranemisele, mis pigem vähendab omakorda segaolmejäätmete kogust, samal ajal suurendades liigiti sorteeritud jäätmete kogust. Eeldame teatud elanikkonna heaolu paranemist järgneva 5-10 aasta jooksul, mis omakorda veidi kasvatab üldist olmejäätmekogust elaniku kohta. Olmejäätmete koguteke omavalitsuses on jäätmearuandluse põhjal arvestuslikus ajavahemikus: 2019-2023, olnud suurusjärgus 427 kuni 1128 tonni (joonis 3-1) ehk tegelikult on kogutud olmejäätmete kogus erinevate aastate lõikes olnud varasematel aastatel suhteliselt ebaühtlane. Ebaühtlus on tekitatud põhiliselt 2021.-2022. a suhtelisest langusest. 2019., 2020., ja 2023. a kogused on seevastu omavahel üsna võrreldavad. Kahjuks ei ole seni vähenenud aastate jooksul segaolmejäätmete suhteline kogus üldisse olmejäätmete kogusesse ja „mängib“ kaasa koos olmejäätmete koguse muutusega, suhe on ligikaudu 1,11-1,46 ja on just aastal 2023. a olnud madalaim (mis ei ole hea näitaja, see suhe peaks järk-järgult kasvama). Kõigi eelnevate eelduste tulemusel (elanikkonna prognoositav vähenemine perioodil 2025-2030, 144 inimese võrra (n-ö keskmine prognoos); heaolu teatav kasv; keskkonnateadlikkuse jätkuv suurenemine, saame prognoosida aastateks 2025–2030 eeldatava aastase keskmise olmejäätmete koguse elaniku kohta laias laastus võrdseks (või sarnaseks) eelmise viie aasta keskmisega ehk 205 kg/aastas.

Perioodil 2019–2023 on pakendijäätmete kogus nii elanikkonna kui ettevõtete peale kokkuvõetuna olnud elaniku kohta keskmiselt 62 kg/a. Seoses sorteerimisharjumuste paranemise ning samuti pideva pakendite hulga tõusuga on vastavalt riigi jäätmekavale oodata pakendite koguse suurenemist ligikaudu 2% aastas elaniku kohta.

Tabel 6-2 Prognoositavad jäätmetekke kogused Alutaguse vallas 2025-2030

Näitaja / aasta	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Elanike arv	4587	4561	4531	4502	4472	4443
Olmejäätmete kogus (t)	1128*	1120	1113	1106	1098	1092
Pakendijäätmete kogus (t)	2000*	2040	2081	2124	2166	2210

Allikad: Alutaguse valla ÜP ja Konsultandi arvutused selle ja varasemate andmete põhjal

*Kuna statistilised näitajad aastatel 2019-2023 olid kohati ebaühtlased, lähtusime prognoosides võrreldavatest aastatest 2019 ja 2023 ja statistiliselt oluliselt lahknenuid näitajaid, 2020-2022, jätsime arvestusest välja, lähtudes optimaalsest lähtenäitajast: 1128 t. Samamoodi toimeime pakendijäätmete kogutekke arvestamisel.

6.2 EESMÄRKIDE SEADMINE

Eesti on võtnud eesmärgiks, et alates 2020. aastast tuli ringlusse võtta vähemalt 50% ja 2025. aastaks 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Kohaliku omavalitsuse jäätmealased eesmärgid tulenevad eeskätt riigi jäätmekavas seatud eesmärkidest, mis on esitatud järgmises tabelis.

Tabel 6-3 Riigi jäätmekavast ja jäätmeseadusest tulenevad eesmärgid

Eesmärk	Baastase 2020	Sihttasemed (2028)
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	29%	50% (sihttase 2025 a 58 %, 2030 a 60% ja 2035 a 65%)
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	66%	70% (sihttase 2028 a 70%)
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	5%	13%
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavate olmejäätmete kogumassist	57%	20% (2023 a lõpuks tagatud, et biojäätmeid kogutakse kas eraldi või need võetakse ringlusse tekkekohal)
Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	72%	75%
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	64%	85%
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	29%	65%

Allikad: Riigi jäätmekava 2023-2028 ja Riigi jäätmekava 2014-2020 täitmise aruanne

Jäätmeseaduse kohaselt tuli juba alates 2020. aasta 1. jaanuarist taaskasutada: kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jäätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jäätmeid, välja arvatud tootmisjäätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jäätmed, korduskasutuseks ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna – vähemalt 50 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas;

ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlike aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel – vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

Lähtuvalt riigi jäätmekavast ja jäätmeseadusest on kohaliku omavalitsuse tasandil eesmärgiks parandada lokaalseid võimalusi liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks ja tõsta inimeste keskkonnateadlikkust jäätmete sorteerimisvajaduse osas. Jäätmete liigiti kogumine võimaldab nende edasist ringlussevõttu. Eeskätt on probleemseks biolagunevate jäätmete osas sihttasemete saavutamise tagamine. Samuti rikub biolagunevate jäätmete sattumine teiste jäätmete hulka nende kvaliteeti, mis ei võimalda hiljem nende ringlussevõttu.

6.3 TEGEVUSKAVA

6.3.1 KOGUMISSÜSTEEMIDE VALIK

Segaolmejäätmete, paberi ja kartongi osas jätkatakse korraldatud jäätmeveo süsteemi.

Ohtlike jäätmete, elektri- ja elektroonikaromude jäätmete osas jätkatakse kogumist kogumispunktides. Tänapäevase seisuga on Alutaguse vallas võimalus elektri- ja elektroonikajäätmete üleandmiseks kõigisse jäätmepunktidesse lisakul, Mäetagusel ja Kurtnas. Säilib ka võimalus patareisid ja väikeseid akusid viia kogumiskastidesse kauplustes. Autoakusid võetakse vastu lisaks kogumispunktidele ja Torma/Uikala prügilatele ka suuremates mehitatud tanklates.

Pakendijäätmete kogumist jätkatakse üle valla paigaldatud kogumiskonteinerite abil. Kogumiskonteinerite võrgustik vajab pidevat ülevaatamist. Kortermajadel ja ettevõtetel on võimalik tellida pakendikonteiner, seda teenust saavad kasutada ka eramajapidamised. Konteinerid on juba üle viie aasta paigaldatud kortermajade juurde.

Tänapäevaseks on hästi ja toimivalt korraldatud biolagunevate jäätmete, sealhulgas köögi- ja sööklajajäätmete kogumine, vastuvõtt ja komposteerimine.

Bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastujäätmete osas jätkatakse üleandmise võimaluse pakkumist BRD Mineral OÜ-s, Torma ja Uikala prügilas. Antud jäätmete vastuvõtt võib jätkuda tasulisena.

Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul jätkatakse tasulise üleandmise võimaluse pakkumist BRD Mineral OÜ-s ja Uikala ning Torma prügilas tasulisena.

Aegunud ravimite ja ravimijääkide vastuvõttu teostatakse jäätmepunktides. Ülejäänud sortimismääruses nimetatud jäätmeliikide osas, mille kogumise korraldamise kohustus lasub omavalitsusel, soovitatakse jätkata punktides ning Torma või Uikala prügilas nende kogumist

6.4 ALUTAGUSE VALLA KORRALDATAVA JÄÄTMEVEO ARENDAMINE

Jäätmeseaduse § 66 lõige (1) kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmevedu on vallas käesoleval ajal korrektselt ja hästi rakendatud ning konkursi jäätmekäitlejale ja vedajale viis läbi Alutaguse Vallavalitsus iseseisvalt.

Alates 2024. aastast teostab korraldatud jäätmeveo piirkonnas segaolmejäätmete, biojäätmete (sh köögi- ja sööklajajäätmed), segapakendi, paber- ja kartong- ning eritellimusel suurjäätmete, tekstiilijäätmete vedu Alutaguse Vallavalitsusega sõlmitud korraldatud jäätmeveo lepingu alusel OÜ EKOVIR. Korraldatud jäätmeveo rakendamisest alates puudub teistel jäätmekäitlusettevõtetel õigus nimetatud piirkonnast korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeid koguda ja vedada. Korraldatud jäätmeveo piirkonnana hõlmatakse kogu Alutaguse valla territoorium ühe jäätmeveopiirkonnana.

6.4.1 Jäätmete kogumisvahendite analüüs OÜ Civitta läbi viidud uuringu põhjal. Lühiülevaade analüüsi eelnõuele

Järgnevalt anname lühiülevaate Civitta OÜ poolt koostamisel oleva analüüsi esialgsetest tulemustest, mis esitati 27.08.2024 toimunud Ko(h)vihommikul KOV-de keskkonnaspetsialistidele.

Analüüsi eesmärk on luua ülevaade võimalikest kogumisvahenditest, hõlbustamaks KOV-del elanike nõustamist ja suunamist.

Analüüsi tulemusel on koostatud ülevaade võimalikest olmejäätmete liigiti kogumise tehnilistest lahendustest, sealhulgas sobivuse, puuduste ja eelistuste osas.

Analüüsil võeti arvesse nii Eestis juba kättesaadavaid ja kasutatavaid kui täiesti uudeid lahendusi.

Konteinerid jagunevad kõige üldisemalt (lisaks tehnilised alaliigid):

- Konteinerid, mis jagunevad omakorda:
 - Väiksemad jäätmekonteinerid,
 - Tõstetud põhjaga konteinerid,
 - Erinevate jäätmeliikide kogumiseks osadeks jaotatud konteinerid.
- Süvamahutid.
- Jäätmekotid.

Erinevad kogumilahendused biojäätmetele, näiteks:

- Filterkaanega või perforeeritud külgedega konteinerid jt.

Klaaspakendi kogumine **kastiga**, mida väidetavalt Eestis veel eriti ei harrastata.

Peagi saabuva kohustuse tõttu tuleb senisest enam tähelepanu pöörata tekstiilijäätmete kogumisele. Analüüsis kirjeldatud kolme eri lahendust.

Ohtlike jäätmete kogumiseks lisakastid konteinerite külge.

Innovaatilisemad lahendused on:

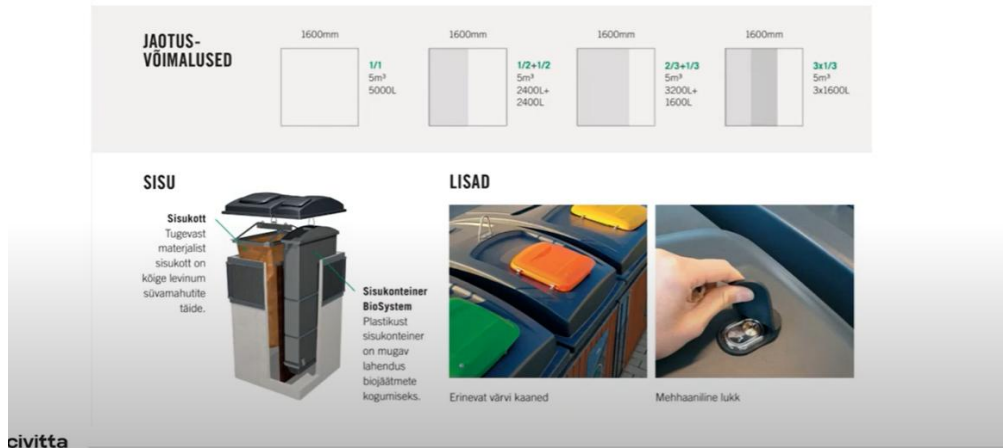
- Täituvusanduritega konteinerid;
- Isikutuvastusega konteinerid;
- jäätmeveovabade piirkondade kujundamine;
- mehitamata jäätmejaamade rajamine.

Enamsoovitatud lahendused:

- Kaheks, kolmeks või neljaks jagatud sisuga konteinerid (kasutusel koos mitmeseksiooniliste konteineritega autodega);
- Kaheks, kolmeks või neljaks jagatud sisuga süvamahutid.

Erinevatele jäätmeliikidele sobilikud lahendused

Kaheks, kolmeks või neljaks jagatud sisuga süvamahutid

Joonis 6-1 Erinevate jäätmeliikude soovituslikud lahendused

Allikas: Civitta OÜ

Jäätmeliigile vastavad eri värvi kaaned

Joonis 6-2 Eri jäätmeliikude erinevad kaaned (soovitav piirkondades, kus palju erinevaid keelerühmi)

Allikas: Civitta OÜ

Klaaspakendi kogumine kastiga

civitta

Joonis 6-3 Klaaspakendi kast Šotimaal
 Allikas: Civitta OÜ

Patareide ja akude kogumise lisakastid

Joonis 6-4 Konteineri külge kinnitatavad teatud ohtlike jäätmete (nt patareid) lisakastid
 Allikas: Civitta OÜ

Mehitamata jäätmejaama lahendused - näide

Joonis 6-5 Näide mehitamata jäätmejaamast Itaalias

Allikas: Civitta OÜ

Analüüsi vahekokkuvõte ja tähtsamad soovitusid

- Jäätmeveo hanke planeerimisel konsulteerida jäätmevedajatega, millised on võimalikud alternatiivsed lahendused ja mida üks või teine lahendus kliendile kaasa tooks.
- Panna paika eesmärk: alati ei ole kõik lahendused üheaegselt ja ühes asukohas, võimalikud.
- Tihe- ja hajaasustuste lahendusi tuleks vaadelda eraldi ning lähtuda, millist eesmärki soovitakse korraldatud jäätmeveoga lahendada.
- Mõistlik on luua võimalikult ühetaoline jäätmete kogumise ja sorteerimise süsteem, et klientidele oleks tagatud selgus.

6.5 VAJALIKE JÄÄTMEHOOLDUSRAJATISTE KINDLAKSMÄÄRAMINE

Võiks öelda, et Alutaguse vald on suhteliselt hästi varustatud jäätmehooldusrajatistega. Konkreetsetest puudustest saab mainida mõnede jäätmepunktide halba seisundit nagu amortiseerunud lisaku aleviku ohtlike jäätmete kogumiskoht.

Kõigi jäätmeliikide osas on täna vastuvõtt ja ladustamine ehk lühidalt jäätmehooldus, teatud tasemel korraldatud.

Vallas puudub tänapäeva mõistes kaasaegne jäätmejaam, kuid liigiti kogutud jäätmete vastuvõtt on tagatud kahe ohtlike jäätmete punktiga: lisaku ja Mäetaguse ohtlike jäätmete kogumispunktidega; lisaks paikneb lisaku alevikus ohtlike jäätmete kogumispunktiga samal aadressil, Tartu mnt 62a, elektroonikaromude konteiner, elektroonikaromusid

võtab vastu ka Mäetaguse aleviku elektroonikaromude konteiner ja Kurtna küla elektroonikajäätmete konteiner.

Alutaguse valla ÜP-s on jäätmehoolduse teemal välja toodud järgmised põhimõtted ja suunised.

Jäätmete käitlemist reguleerib Alutaguse vallas jäätmehoolduseeskiri ja Alutaguse valla jäätmekava.

Jäätmemajanduse arendamise põhimõtted on järgmised:

1. elanikkonna kaasamine ja teadlikkuse tõstmine;
2. jäätmete liigiti kogumine, selleks võimaluste loomine;
3. vastavalt veeseadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele heitvee puhastamiseks sätestatud nõuete kohaselt tuleb ette näha meetmed jäätmekäitluse maal tekkiva nõrgvee kogumiseks ja puhastamiseks kohapeal või juhtimiseks lähimasse sobivasse reoveepuhastisse juhul, kui Keskkonnaamet ei sätesta teisiti;
4. prügikonteinerid paigutada nõuete kohaselt ning kujunduslikult sobivalt (näiteks puitsõrestikhoone, alus, mis on hekiga ümbritsetud vms). Konteinerid paigutada omale katastriüksusele ning tagada hea ligipääsetavus.

Lisaks eelkirjeldatud ohtlike ja elektroonikajäätmete kogumispunktidele on vallal lepingud ka suurte prügilate: Torma ja Uikala prügilatega paljude jäätmete, sealhulgas elektri- ja elektroonikaromude ning ohtlike jäätmete tasuta üleandmiseks kodaniku kaardiga. Sama süsteem ja tasuta üleandmine toimub suurjäätmete osas. Suurjäätmete kogumisinge vallas ei korraldata, kuna see pole otstarbekas.

Alutaguse vallavalitsuse hinnangul jääb järgmise perioodi: 2025-2030, jäätmehoolduse arengumaht väikeseks. Peamine rõhk asetatakse jäätmete sorteerimisele ja sihtarvude saavutamisele, selleks on oluline korraldatud jäätmeveo (KOJV) teenuse kvaliteet ja olemasolevate teenuste tõhustamine, elanike informeerimine ja erinevate kampaaniate korraldamine, mis aitavad kaasa olmejäätmete sorteerimisele. Näiteks 2024-2025 jagas vald KIK toetusega elanikele 100 kodukompostit.

Sihtarvude saavutamiseks peab kaaluma jäätmehoolduseeskirja muutmist järgnevalt: segapakendi konteinerite kohustuslikuks muutmine eramajade juures ning paberi ja papi konteinerite olemasolu kohustus kõigi kortermajade juures.

Kuna ÜP pakutavad eesmärgid on suhteliselt üldised ja deklaratiivsed, lähtub Konsultant põhiosas Tellija tänastest soovidest ja soovitustest. 2025. a alguse seisuga ei ole otsustatud Alutaguse valda uu(t)e jäätmejaama(de) ja ladestusplatside rajamise vajalikkus ja võimalused. Kalmistute haljastujäätmed käideldakse ja komposteeritakse koha peal ning elanikel on kõik võimalused antud liiki – biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, komposteerida iseseisvalt oma kinnistu piires. Eeldame, et korteriühistutel ning ettevõtetal-ametkondadel ei teki märkimisväärset koguses aia- ja haljastujäätmeid, kuid ka nende üleandmine koos köögi- ja sööklajajäätmetega on teostatav (isegi soovitav) korraldatud jäätmeveo raames.

Konkreetne vajadus on lisaku amortiseerunud ohtlike jäätmete kogumiskoha rajamine.

6.6 JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA SORTIMISE ARENDAMINE

6.6.1 Biojäätmed

Nagu eelnevalt korduvalt öeldud, on korraldatud jäätmeveo lepinguga muuhulgas lahendatud biolagunevate jäätmete vedu, mistõttu on vallas tegelikult bioloogiliste jäätmete käitlus nii elanikele kui ettevõtetele hästi tagatud nii aia- ja haljastujäätmete kui köögi- ja sööklajajäätmete seisukohalt. Soovitame vallavalitsusel täiendada jäätmevedajaga lepingut, mis puudutab kalmistutele eraldi aia- ja haljastujäätmete konteinerite paigaldamise kohustust ning ka nende jäätmete äravedu. Täna on võimalik ladustada kalmistujäätmeid vaid ühistesse segaolmejäätmete konteineritesse või laotatakse kõik kalmistujäätmed lihtsalt kalmistute ääres maapinnale, kuid see ei ole kaasaja nõuetele vastav lahendus, seda enam, et kalmistujäätmete puhul ei ole tegemist täielikult komposteeruva materjaliga, vaid palju esineb mittekomposteeruvaid segaolmejäätmeid ehk mittelagunevat prügi.

Biolagunevatele jäätmetele ning samuti segaolmejäätmetele tuleb paigaldada kalmistute juurde eraldi konteinerid (täna olemas segaolmejäätmete konteinerid, kuhu ladustatakse nii haljastu- kui segaolmejäätmed) ning haljastujäätmeid komposteeritakse n-ö koha peal. Lisada äraveoteenus korraldatava jäätmeveo teenusena. Kalmistutel tekkiv biolagunevate jäätmete osakaal on suhteliselt kõrge ning antud jäätmete eraldi kogumine ja käitlus aitab oluliselt tõsta biojätmete ringlussevõtu eesmärke. Tegevus tuleb ette näha vähemalt alates aastast 2026.

6.6.2 Pakendijäätmed

Keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" (edaspidi määrus nr 28) § 3 lõige (3) sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama oma haldusterritooriumil kõigi olmejäätmete vastuvõtmise ning korraldama vähemalt järgmiste jäätmeliikide liigiti kogumise, vastavalt jäätmeseaduse § 31 lõige (3) ehk vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti-, tekstiili- ja klaasijäätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete liigiti kogumise.

Pakendiseaduse § 17¹ kohaselt peab taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni kohta oleks järgmine:

- 1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
- 2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Pakendiseadus sätestab, et kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht ning nende tühendamissagedus lepitakse iga kogumiskoha kohta kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel.

Alutaguse valla asulaid, kus on asustustihedus üle 500 elaniku / km², ei ole. Alutaguse vallas peab seega olema 1 kogumiskoht 500 elaniku kohta. Seega peaks igal taaskasutusorganisatsioonil olema kokku ligikaudu 8 kogumiskohta. Üle terve valla on segapakendi kogumiskohti järgnevalt: TVO-I 16, ETO-I 14 ja EPR-I on 65

kogumiskonteinerit, viimasel on neist 47 klaaspakendi ja 18 segapakendikonteinerit. Seega on kogumiskohtade arv enam kui piisav kõigil organisatsioonidel. Eriliigiliste pakendite üleandmisvõimaluse säilitamine on oluline ka edaspidi.

Paigutuslikult on pakendikonteinerite paiknemine võrdlemisi hea katvusega – suuremates asulates on pakendite üleandmise võimalus olemas. Siiski vajab pakendijäätmete kogumissüsteem aeg-ajalt ülevaatamist ja optimeerimist vastavalt inimeste käitumisele ja elamualade arengule. Pakendikonteinerite lisamisel tuleb neile leida asukohad, mis on inimestele mugavad kasutada ning võimaldaksid võimalikku koduligidast pakendite üleandmisel. Seega tuleks neid täiendavalt rajada tihe- või kompaktse asustusega elamupiirkondadesse, kus praegu vastav konteiner puudub.

Vajalik on ka pidev inimeste informeerimine pakendite sorteerimise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest, vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks. Elanikkonna teavitamine on pidev tegevus, mida tuleb teha kogu jäätmekava perioodil 2025–2030.

6.6.3 Elektroonikaromud ja ohtlikud jäätmed

Vajalik on jätkata ohtlike jäätmete ja elektroonikajäätmete kogumist jäätmepunktides. Tegevus on vajalik kogu jäätmekava perioodil 2025-2030.

Ohtlike jäätmete hulgas on probleemiks asbesti sisaldavate ehitusjäätmete, näiteks eterniidijäätmed, olemasolu. Vähendamaks ohtliku eterniidi ebaseaduslikku käitlemist (matmist, metsa viimist jms) on soovitatav jätkata eterniidi vastuvõttu vähemalt korra aastas kogumiskampaania käigus Uikala ja Torma prügilates, kus elanikud saavad kodaniku kaardi ettenäitamisel tasuta eterniiti üle anda. KIK ei tee kahjuks iga-aastaselt eterniidijäätmete vastuvõtuks taotlusvooru, aga vald teostab kindlasti iga sellise taotlusvooru käigus taotluse ning selle rahuldamise korral teavitab aegsasti elanikke eterniidijäätmete tasuta äraandmise võimalusest ja asukohtadest.

6.6.4 Suurjäätmed

Suurjäätmeid saab üle anda Torma ja Uikala prügilatesse, kogumisringe ei teostata. Suurjäätmete vastuvõttu teostatakse ka BRD Mineral OÜ-s. Soovitatav on juurutada suurjäätmete vastuvõtt teatud tingimustel (kasutatav, puhas korralik mööbel jne) tasuta tänase tasulise asemel.

6.6.5 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlus on vallas korraldatud tasulisena firma BRD Mineral OÜ poolt ning Torma ja Uikala prügilates ja tasu eest saab tellida ka transpordi neid jäätmeid ära vedama. Omavalitsus ei näe käesoleval ajal ehitus- ja lammutusjäätmete osas vajadust täiendava kohaliku vastuvõtuvõimaluse rajamiseks. Eterniidijäätmeid saab vähemalt korra aastas kogumiskampaania käigus ära anda Uikala ja Torma prügilates kodanikukaardi ettenäitamisel.

6.6.6 Koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa

Järgnevas tabelis on esitatud koondandmed määruse nr 28 määratud jäätmeliikide kogumise ja sortimise arendamise kohta.

Tabel 6-4 Koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa

Jäätmeliik	Kogumisviis/tegevus	Tähtaeg või periood
Paber ja kartong (20 01 01)	Tegevus on tagatud korraldatud jäätmeveoga, tagada tuleb, et konteinerid oleksid vähemalt kortermajade juures	Suuresti teostatud, tegevus jätkub 2025-2030
Plast (20 01 39)	Juurutada lisaks taaskasutatavate plasttoodete nt mänguasjad (tasuta) osa eraldamist vähemalt ühes jäätmepunktis.	2025-2030
Metallid (20 01 40)	Kokkuost erinevate Ida-Viru maakonnas paiknevate kokkuostjate poolt. Vastuvõtu jätkamine BRD Mineral OÜ-s, Torma ja Uikala prügilas	Pidev tegevus 2025-2030
Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)	Biolagunevate jäätmete konteinerite paigaldamine kõigi kortermajade juurde	Juba suuresti teostatud, viia lõpule hiljemalt 2025
	Kohtkompostimise edendamine eramajades ning võimalusel/vajadusel valla hallatavates asutustes.	Juba suuresti teostatud, jätkata vajadusel perioodi vältel 2025-2030
	Kalmistute juurde haljastujäätmete konteinerite paigaldus	2026-2027
	Biolagunevate jäätmekottide võimaldamine kortermajade juurest tekkivate puulehtede kogumiseks (nn „punased kotid“) ning jäätmete kogumisringi laiendamine korraldatud lehekottide kogumisena.	Alates 2025-2026
Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)	Biolagunevate jäätmete lahuskogumise ja käitluse korraldamine kalmistutel (kaks kalmistut)	2026-2027
	Korterelamutele ja ettevõtetele kohustuse seadmine biolagunevate jäätmete konteineri omamiseks või jäätmete kohapealseks nõuetekohaseks ringlussevõtuks (juhul kui see veel puudub)	Toimib alates aastast 2020, vajadusel jälgida ja jätkata 2025-2030
	Kohtkompostimise edendamine eramajades	Suuresti juurutatud, jätkata selgitustööd 2025-2030

Jäätmeliik	Kogumisviis/tegevus	Tähtaeg või periood
Pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09) ja muud jäätmeseaduse §-s 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid	Vastuvõtu jätkamine avalike kogumiskonteinerite abil. Avalike kogumiskonteinerite suuruse ja paiknemise optimeerimine (vajadusel, pole hetkel esimene prioriteet)	Pidev tegevus 2025-2030
	Pakendikoti või pakendikonteineri teenuse kasutamine valla tiheasustusaladel	Toimib ja juurutatud
	Elanikkonna teavitamine pakendikonteinerite paiknemisest ja pakendijäätmete sorteerimise vajadusest.	Pidev tegevus 2025-2030
Tekstiil (20 01 10, 20 01 11)	Vastuvõtu jätkamine Torma ja Uikala prügilates.	Pidev tegevus 2025-2030
	Elanike teavitamine kasutatud tekstiiljäätmete (rõivad, jalatsid, kangad, mänguasjad jms) ära viimise võimalustest teisesesse kasutusse või valla territooriumile paigaldatavatesse tekstiilikonteineritesse	
	Riide- ja tekstiiljäätmete kogumiskonteinerite ja -kastide paigaldamine tiheasustusaladele, 2-3 asukohta	2025-2026
Suurjäätmed (20 03 07)	Tasuta üleandmise jätkamine Torma ja Uikala prügilatest. Kasutuskõlbliku mööbli tasuta vastuvõtu juurutamine mõnes jäätmepunktis, kasutuskõlbmatute suurjäätmete tasuta vastuvõtu jätkamine BRD Mineral OÜ-s, Torma ja Uikala prügilas	Pidev tegevus 2025-2030
Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)	Vastuvõtu jätkamine Torma ja Uikala prügilas ja valla jäätmepunktides	Pidev tegevus 2025-2030
Ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 *")	Vastuvõtu jätkamine valla jäätmepunktides Mäetagusel ja lisakus. lisakusse uue ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti väljaehitamine	Pidev tegevus 2025-2030 / 2026-2027

tähistatud jäätmel) ning olmes tekkinud ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*		
---	--	--

6.7 TEAVITUSKAMPAANIAD

Jäätmealast infot (sealhulgas korraldatud jäätmeveo ja jäätmete kogumispunktide kohta) edastatakse valla elanikele nii ajaleheartiklite kui ka Alutaguse valla kodulehel oleva jäätmemajanduse rubriigi kaudu. Info kättesaadavust võib jäätmekava koostamise perioodil hinnata väga heaks. Samas tuleb jälgida, et info oleks pidevalt ajakohane.

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab tugevalt elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd.

Lisaks valla veebilehele on elanikele abiks ka Eesti tootjavastutusorganisatsioonide koostöös valminud kaardirakendus „Kuhu viia“, mis aitab inimestel leida informatsiooni kuidas vabaneda jäätmetest ja kuhu anda kasutuskõlblikud esemed. Rakendus näitab ka, kus asuvad pakendikonteinerid, taaraautomaadid jms. Samalt veebileheküljelt saab infot ka jäätmete sorteerimise kohta.

Kliimaministeerium on loonud interneti lehekülje, kuhu on koondatud info, miks ei tohi jäätmeid lõkkes põletada ning kuhu tuleks jäätmed viia, et olla veendunud nende keskkonnasäästlikkus käitlemises. Samuti on valminud lehekülg ringmajanduse kohta, mis koondab informatsiooni jäätmetemaatika kohta.

Keskkonnaagentuur on väljastanud infomaterjalid jäätmete ringlussevõtu võimekuse analüüsimiseks, mis on heaks tööriistaks nii omavalitsusele, ettevõtjale kui elanikule. <https://keskkonnaportaal.ee/et/|%C3%A4%C3%A4tmete-ringlussev%C3%B5tuv%C3%B5imekuse-anal%C3%BC%C3%BCs>

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet, kuna interneti kasutamine on osade sihtgruppide hulgas eeldatavalt jätkuvalt piiratud, siis on informatsiooni osaliselt vajalik dubleerida ka paber kandjal.

Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada ka sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitav on läbi viia erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored) ja asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormataks antava informatsiooniga üle, jagatav info peaks olema lihtsalt mõistetav, samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Teavitustöö tegemiseks on võimalik finantseerimist leida ka väljaspool vallaeelarvet (näiteks KIK rahastusel). Asjakohane oleks kaasata ka kohalikke ettevõtjaid. Teavitustöökasutatavaid infomaterjale leiab trükitavatel kujudel Kliimaministeeriumi jäätmete infolehel.

Senist omavalitsuse poolset teavitustegevust jäätmekäitluse küsimustes võib pidada väga heaks ja professionaalseks. Omavalitsuse kodulehel on info jäätmete üleandmisvõimaluste kohta hästi leitav ja kohalikus lehes avaldatakse vajadusel jäätmekäitlusala artikleid. Vajalik on jätkata seniseid tegevusi. Tegevusi viiakse ellu pidevalt ehk ka perioodil 2025-2030.

6.8 TEGEVUSKAVA JA RAHASTAMISALLIKAD

Kohaliku omavalitsuse poolne rahastamine seoses jäätmereformiga Vastavalt kavandatavale ja (tõenäoliselt) 2025. a jõustuvale jäätmereformile avanevad KOV-il eeldatavalt ka uued võimalused jäätmehoolduse rahastamiseks:

- omavalitsus hakkab väljastama elanikele jäätmeveoarveid;
- omavalitsus saab õiguse rakendada jäätmetasu püsitasuna.

Riiklikult arendatav jäätmereformi kava sisaldab võimalust lisada jäätmeveoarvetesse (tariifi) ka üldisemaid ja laialdasemaid jäätmemajanduse tervikarendamise komponente, paraku on vastav regulatsioon ja kord veel väljatöötamisel ja pole selge, kui palju toob antud võimaluse rakendamine KOV-le realselt juurde täiendavaid rahalisi vahendeid võrreldes praegusega.

6.8.1 Lühiülevaade jäätmekäitlustegevust toetavatest fondidest

6.8.1.1 Jäätmete liigiti kogumise taristu arendamine

Meede on planeerimisel. Avatud vooru ei ole. Taotlusvoor avaneb eeldatavasti 2025. aasta esimeses pooles.

Rahastusallikas: Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfond (ÜF).

Toetuse eelarve: 35,5 mln €.

Meede kujuneb tõenäoliselt üheks tõsisemaks instrumendiks muuhulgas 2025. a jõustuva jäätmereformi elluviimisel. Detailsem eelinfo alljärgnevalt.

Toetuse eesmärgid:

- Teisese toorme kasutamise suurendamine;
- Jäätmete liigiti kogumise tõhustamine;
- Jäätmete põletamise ja ladestamise vähendamine;
- Ringmajanduse edendamine jäätmete liigiti kogumise tõhustamise kaudu;
- Riigile seatud jäätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamine.

Meetme rakendusüksus on Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK).

Kuna meetme eelnõu on kavandamise etapis, siis detailsed tingimused, sealhulgas toetuse määrad, võivad veel muutuda.

Toetatavad tegevused:

- Jäätmete liigiti kogumise vahendite soetamine (nt elanike tarbeks konteinerid, süvamahutid, kompostrid).
- Liigiti kogutud jäätmete kogumisringide läbiviimiseks vajalike vahendite soetamine, sh sõidukid (nt kogumisringi veokid ja mobiilsed kogumispunktid, jäätmeveokid (veokid peavad olema keskkonnahoidlikud).
- Avalike liigiti kogutud jäätmete kogumispunktide rajamine ja täiendamine.
- Jäätmejaamade rajamine, rekonstrueerimine.
- Jäätmejaamas biojäätmete käitlusvõimekuse loomine.
- Digitaalsed ja nutikad lahendused, mis toetavad jäätmete liigiti kogumist. (nt isikutuvastusega konteinerid, mehitama jäätmejaama lahendused).

Põhilised eeltingimused toetuse saamiseks on:

- Tegevus on kooskõlas Keskkonnaagentuuri (KAUR) jäätmemudeliga.
- Jäätmemudeli abil kujundatud lahendus tagab KOV-is vähemalt 70% olmejäätmete liigiti kogumise.
- KOV jäätmekava on kooskõlas Riigi jäätmekavaga 2023-2028.
- Kavandatud tegevus on kooskõlas KOV jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirjaga.
- Kehtiv korraldatud jäätmeveo hankeleping.

Taotlejaks võib olla:

- Kohalik omavalitsus ja omavalitsusliit.
- KOV asutus ja selle hallatav asutus.
- KOV-ide koostööorganisatsioon.
- KOV äriühing.

Toetusmäärad valdadele on ümbervaatamisel, aga esialgsetel kinnitamata andmetel võiks see Alutaguse vallale olla 70%.

6.8.1.2 Jäätmetekke ja pakendi vähendamine

Planeerimisel. Rahastusallikas: Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfond (ÜF).

Toetuse eesmärk on vähendada Eestis toidujäätmete teket, edendada ringset pakendidisaini ja laiendada korduskasutuspakendite kasutamisevõimalusi.

Taotlusvoor avaneb eeldatavasti 2025. aasta märtsis.

Toetus on planeerimisel, taotlusvoor avaneb eeldatavasti 2025. aasta märtsis.

6.8.2 Tegevuskava ja selle maksumused

Kavandatavad tegevused koos ligikaudse maksumuse ja kavandatava rahastusega on esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 6-5 Tegevuskava ja rahastusallikad

Nr	Tegevus	Maksumus, EUR	Tegevusaeg	Rahastamisallikas
Jäätmehoolduse jätkuv kavandamine ja planeerimine				
1.1	Jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine riiklike õigusaktide muutumisel	Vallavalitsuse ülesanne	Vastavalt vajadusele	VV (vajadusel VE)
Jäätmehooldusrajatiste kavandamine ja rajamine				
2.1	lisaku uue ohtlike jäätmete punkti rajamine	80 000 EUR	2026	VE, F
2.2	Jäätmekonteinerite paigaldamine Alutaguse valla kalmistutele (7 kohta, 4 konteinerit) eraldi täiendavalt biolagunevate haljastujäätmete kogumiseks ja Torma ja/või Uikala prügilasse transportimise ettevalmistamiseks.	70 000 EUR	2025-2026	VE, F, JKF
Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamine				
3.1	Biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimaluse propageerimine, võimalusel kompostrite soetamise toetamine	5 000 / a	Pidev	VE, F, jäätmete kogumisest saadav tasu (korraldatud jäätmeveofirma)
3.2	Pakendikonteinerite suuruse ja asukoha optimeerimine ja koostöö tegemine pakendiorganisatsiooni-dega	10 000 / a	Pidev	VE, pakendiorg.
3.3	Tekstiili ja puhaste kantud riiete vastuvõtukonteinerite või kastide paigaldamine kaupluste juurde (4-5 tk sobivasse asukohta, lisakule, Mäetagusele, Kurtnasse, Tudulinna	2000	2025-2026	VE, F, jäätmete kogumisest saadav tasu
3.4	Jäätmeringide korraldamine eri liiki jäätmete vastuvõtuks ja transportimiseks, sealhulgas ja kui võimalus avaneb, vanade eterniidijäätmete kogumise korraldamine (kogumiskottidesse) ja äraveo korraldamine	20 000 /a*	Pidev	VE, JKF, F

Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine				
4.1	Valla veebilehe täiustamine ja haldamine jäätmealase teabe osas		Pidev	VV VE
4.2	Jäätmeteemaliste artiklite avaldamine valla lehes		Pidev	VV
4.3	Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning projektide läbiviimine, sealhulgas infovoldikute trükk		Pidev	VV, VE
Jäätmehoolduse järelevalve				
5.1	Eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine, vajadusel rikkujate karistamine		Pidev	VV, VE, KeA, trahvisummad
5.2	Jäätmevaldajate registri haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara ajakohastamine	5000 / a	Pidev	VV, VE, Konsultant erafirmast
5.3	Omavoliliste prügi mahapanekukohtade likvideerimine	5000 / a	Pidev	VV, VE
5.4	Ehitus- ja lammutusjäätmete jäätmeõiendi nõudmine ehitisele kasutusloa andmisel (suuremamahuliste ehitiste puhul)		Pidev	VV, VE, kehtestada nõue projekteerimis-tingimuste ja ehitusloa väljastamisel; järgida nõude täitmist.

VV - teostajaks Vallavalitsus - jooksev tegevus, mida teostatakse vallavalitsuse töötajate poolt töölesannete raames ja millele eraldi eelarvet ei kavandata

VE - finantseerimine vallaelarvest, sealhulgas perspektiivsest jäätmetasust

KeA - Keskkonnaamet

F - finantseerimine keskkonnafondidest (KIK, ÜF, HKS, ERDF jt) projektipõhiselt

VEE – vee-ettevõtte

JKF – jäätmekäitlusfirma (OÜ EKOVIIR)

Juhul kui korraldatud jäätmeveo korraldus jäätmeseaduse muutmisel muutub, siis teostatakse tegevust vastavalt seadusandlusele.

* - Maksumus täpsustub tegevuse käigus.

Kõik eelnevad maksumused ja kulud on väga ligikaudsed ja esialgsed ning täpsustuvad hanke käigus. KIK-ist ja KIK-i vahendusel/haldamisel toetuste taotlemisel tuleb täpsustada teostatavate tegevuste maksumused juba taotluse koostamise eelselt.

7 KOKKUVÕTE

Alutaguse valla jäätmekava 2025-2030 koostamisel analüüsiti jäätmekäitluse hetkeolukorda Alutaguse vallas. Sellest lähtuvalt toodi välja jäätmete kogused viimasel neljal-viiel aastal, jäätmehoolduse probleemid, püstitati jäätmehoolduse arendamiseks vajalikud eesmärgid ning töötati välja tegevuskava püstitatud eesmärkide ellu rakendamiseks.

Alutaguse valla jäätmekava 2025-2030 koostamise juures on arvestatud hetkel kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega, sealhulgas uus Jäätmesedus ja Pakendiseadus ning keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28 "Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused". Lisaks on arvestatud riiklikest eesmärkidest, eeskätt riigi jäätmekavast 2023–2028 ning riigi jäätmekava keskkonnamõju strateegilisest hindamisest ning kavandatavast jäätmereformist.

Jäätmekavas seatud eesmärkide täitmiseks on olulisemaid komponente elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sortimisharjumuste juurutamine, jäätmete kohtsorteerimise edendamine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi ehk korraldatud jäätmeveo rakendamine kogu valla territooriumil. Sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalused ja taaskasutusvõimaluste loomine on Alutaguse vallas täna juba suuresti lahendatud.

Jäätmekava elluviimine aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat keskkonnamõju.

KASUTATUD MATERJALID

Allikmaterjalid:

- 1) Keskkonnaamet. 2014. Kohaliku omavalituse jäätmekava koostamise juhendmaterjal. Versioon 08.01.2016.
- 2) Riigi jäätmekava 2023-2028 ning Riigi jäätmekava 2023-2028 KSH.
- 3) Riigi jäätmekava 2014–2020 täitmise aruanne.
- 4) SA Stockholmi Keskkonnainstituut. „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“. Lõpparuanne, SEI 2020, töö nr 4-1/19/144.
- 5) Alutaguse valla üldplaneering AS Kobras 2020, Töö nr 2018-048.
- 6) Rahvastikuproгноos kohaliku omavalitsusüksuste rühmades. Klasteranalüüs, Alis Tammur, Ene-Margit Tiit, Tartu Ülikool, 2015.
- 7) Alutaguse valla arengukava aastateks 2022 – 2030.
- 8) Alutaguse valla haridusvõrgu arengukava 2023+.
- 9) Alutaguse valla jäätmekava 2018-2024.
- 10) Alutaguse valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2020-2032 (AS Kobras 2022).
- 11) Keskkonnaagentuuri info Alutaguse valla ettevõtetes ja kodumajapidamistes tekkinud olme-, biolagunevate ja ehitusjäätmete kohta aastatel 2019-2023.

Õigusaktid:

- 1) Jäätmeseadus.
- 2) Pakendiseadus.
- 3) Keskkonnaministri 03.06.2022 määrus nr 28 "Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused".
- 4) Keskkonnaministri 14.12.2015. a määrus nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“ Lisa (Keskkonnaministri 06.12.2019 määruse nr 65 sõnastuses.
- 5) Alutaguse valla jäätmehoolduseeskiri.
- 6) Andmebaasid:

Jäätmearuandluse infosüsteem

- https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_Jtmed/Omavalitsusetasand?%3Aembed=y&%3Aiid=1&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y
- Alutaguse valla kodulehe infomaterjalid <https://www.alutagusevald.ee/> ja <https://www.alutagusevald.ee/jaatmed>
- Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS <https://kotkas.envir.ee/>
- Eesti keskkonna andmete portaal Keskkonnaportaal <https://keskkonnaportaal.ee/et>
- Kliimaministeeriumi andmebaas <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed>
- SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) andmebaas <https://www.kik.ee/et/toetatavad-tegevused> .
- Maa-ameti geoportaal <http://geoportaal.maaamet.ee>